TELEPÜLÉS, INNOVÁCIÓ, IDENTITÁS

Vidékfejlesztési esettanulmányok a székelyföldi térségből

Szerkesztette:
Biró A. Zoltán, Magyar Ferenc

TELEPÜLÉS, INNOVÁCIÓ, IDENTITÁS

Vidékfejlesztési esettanulmányok a székelyföldi térségből

Szerkesztette:

Biró A. Zoltán, Magyar Ferenc

Státus Kiadó
2014

Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Új utakon a tehetséggondozás 5.

Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Település, innováció, identitás

Vidékfejlesztési esettanulmányok a székelyföldi térségből

Szerkesztette:
Biró A. Zoltán
Magyar Ferenc

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett NTP-HTE-M-13 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

ISBN 978-606-661-014-8

© Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány
© Biró A. Zoltán
© Magyar Ferenc
© Státus Kiadó

Készült a Státus Nyomdában Madéfalván 2014-ben
www.status.com.ro
office@status.com.ro

Tartalomjegyzék

Előszó 7

ESETTANULMÁNYOK

Lokális érték, lokális fejlesztés

KERCSÓ KATALIN: Gyergyószentmiklós a jövő élettere!? 13

VAJNA KATINKA: Kovászna marketing-tevékenységének bemutatása 26

BORDÁS ZSUZSANNA: Szentiványlaborfalva értékei, fejlesztési lehetőségei 34

HENTER HUNOR: Csíkszereda városközpont rehabilitációja 42

Helyi termék, agrárinnováció

BOTH ERIKA:
Egy esemény és annak megjelenítése a médiában: helyi termékek vására..... 52

GERGELY SÁNDOR: Székelygyümölcs Fesztivál..... 59

BOGYOR IZABELLA: Tiroli Grauvieh szarvasmarhák tenyésztése Csíkmadarason. 71

KOVÁCS JUDIT-TÜNDE:
Egy innovatív agrár jellegű kezdeményezés bemutatása 77

BÁLINT BEÁTA:
Hagyományos és Helyi Termékek Kiállítása és Vására Csíkszeredában..... 82

Szimbolikus térhasználat, közösségépítés

PÉTER ARNOLD-LÁSZLÓ: A gyimesközéploki I. és II. világháborúban elesettek emlékére felavatott emlékmű..... 93

ÉLTES ISTVÁN: Megemlékezések a '48-as, oroszlános emlékműnél:
egy szimbolikus hely története..... 100

TANKÓ ANDREA:
Kőrösi Csoma Sándor szobra az ezer forrás városában, Kovásznán 108

Helyi adottságok, helyi lehetőségek

SIMÓ BARNA: A szentegyházi Nárciszfesztivál 113

SZÉKELY ZOLTÁN: Hargitafürdői mofetta és környékének felújítása 120

SZABÓ VARGA JOLÁN KATALIN: Székely Majális Makfalván 126

FÖLDI ZSUZSÁNNA: Túlélőtábor Madéfalván 132

MŰHELYKONFERENCIA

Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei
Összeállította: BIRÓ Z. ZOLTÁN 139

Vitaindító: a műhelykonferencia szakmai tematizációja 141

Vélemények, álláspontok

BAKOS KINGA: Családi környezet, lelki egészség 144

BLÁGA ÁGNES: A téralapú identitásépítés fejlesztéspolitikai szerepéről 146

BOGYOR IZABELLA: Fiatal szakemberek szerepe a vidékfejlesztésben 148

CSIBI JÓZSEF: „Szükség lenne fiatal gazdaság-diplomatákra…" 151

FERENCZ ANGÉLA: Kultúra és fejlesztéspolitika összekapcsolódása 153

GURZÓ BERNADETT: Pályakezdő fiatalok a vidékfejlesztésben 155

KÖLLŐ TÍMEA: Fiatal szakemberek helyzete 157

MOLNAR SZENDE: Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei 160

SILLÓ ÁGOTA: Az önkéntes munka társadalmi szerepe 162

SÜKET ZSOMBOR: „Ha nem tudnak róla, nem létezik" 164

SZÉKELY KINGA: Fiatalok szerepe a térségi fejlesztéspolitikában – miként alkalmazható az újszerű tudás a vidékfejlesztésben? 167

Összefoglalás, továbblépési lehetőségek 169

ELEMZÉSI SZEMPONTOK, MÓDSZERTANOK

Esettanulmány készítési verseny egyetemi hallgatók részére
Összeállította: BIRÓ A. ZOLTAN, BODÓ JULIANNA, BOGYOR IZABELLA, SZÉKELY KINGA 175

ELŐSZÓ

A vidéki térségek fejlődésének, versenyképessé válásának alapvető feltétele, hogy a fiatal szakemberek megfelelő módon és mértékben szerephez jussanak a fejlődés folyamatában. Nem csupán arról van szó, hogy munkahelyet találjanak, nem csupán arról, hogy a térségben maradjanak. Fontos kérdés az is, hogy az általuk képviselt újszerű szakmai tudásnak lesz-e helye, szerepe, társadalmi súlya az adott vidéki térségben. Milyen térségi szakmai-társadalmi szerepek betöltésére, milyen karrierpályák kiépítésére kapnak esélyt a fiatal szakemberek? Milyen lehetőségek adódnak számukra ahhoz, hogy érdemben azonosulni tudjanak azzal a vidéki térséggel, amelyben élnek?

Ezek a kérdések különösen aktuálisak azon fiatal szakemberek esetében, akik a fejlesztéspolitika terén szereztek vagy szereznek szakmai képesítést. Ma a Székelyföld képzési helyszínein több mint egy tucat olyan szak működik, melynek keretében a képzésben résztvevők a vidékfejlesztésben, helyi fejlesztésben hasznosítható ismereteket szereznek. Ennek a szakmai tudásnak a hasznosítása, intézményi és társadalmi integrálása egyike a legfontosabb térségi feladatoknak. A vidéki térségek fokozatosan fölértékelődnek, gyors léptékben változik a vidék megítélése, és ezzel párhuzamosan a vidékfejlesztés szemlélete és módszertani eszköztára is megújul. Új, innovatív tudásra, szinergikus látásmódra van szükség ahhoz, hogy egy vidéki térség kihasználja az új lehetőségeket, és ebben a fiatalok szerepvállalása nélkülözhetetlen.

A Nemzeti Tehetség Program által támogatott szakmai munkánk célja az volt, hogy indítsunk el olyan térségi folyamatot, amely a térség érdekében mozgósítja és hasznosítja a tehetséges fiatalok szakmai tudását, elemző készségét, innovatív-kreatív hozzáállását, és nem utolsósorban azt a fiatalokra jellemző szinergikus látásmódot, amely a mai térségi fejlesztéspolitikai gyakorlatból sok esetben hiányzik. Minderre egy esettanulmány-készítési program biztosított keretet,

amely a tematikai-módszertani előkészítéstől a rendszeres szakmai konzultáción át a műhelykonferencia szervezésig és a publikálásig a tudományos munkavégzés minden fontos lépését magába foglalta. Az esettanulmány-készítés szakmai előkészítését és szervezését a PAHRU megbízása alapján a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja végezte.

Természetesen felvethető a kérdés, hogy milyen szakmai hozadéka lehet egyetemi hallgatók vidékfejlesztési esettanulmányainak, hiszen még tanulnak, tereptapasztalatuk is rendszerint kevés? Az ilyen munkák módszertani vagy didaktikai haszna nyilvánvaló, azonban itt ennél sokkal többről van szó. A válasz a térség helyzetében, az itt zajló vidékfejlesztési folyamat működésében keresendő. A székelyföldi térségben ez a folyamat jóval az 1989-es fordulat után indult be, és történetét alapvetően a hátrányok ledolgozása, a forrásbevonás, a sürgető problémák megoldása jellemezte. Az új vidékfejlesztési szemlélet előtérbe kerülése, az endogén adottságokra alapozó és a fenntartható helyi fejlesztés igénye azonban a vidékfejlesztési szemlélet és módszertan térségi újratematizálását igényli. Ehhez van szükség fiatal szakemberekre és olyan elemzésekre, amelyeknek szerzői pragmatikusan, innovatív-kreatív módon közelítenek a térségi jelenségekhez és folyamatokhoz. A kötet esettanulmányai tartalmi és módszertani szempontból sokfélék. Ez a sokféleség azonban ebben az esetben előny, hiszen másként látnak és láttatnak egész sor olyan eseményt, kezdeményezést, vállalkozást, programot, amely a vidékfejlesztési munka mindennapi gyakorlatában sok esetben csak rutinfeladatként jelenik meg.

Az Alapítvány kezdeményezése egy folyamat kezdetét jelenti, hiszen a térségi vidékfejlesztési folyamat újragondolásához nagyszámú és sokféle elemzésre, megközelítésre van szükség. Ugyanakkor egy ilyen program működési teret és formát alakít ki a vidékfejlesztési tudással, illetve ambíciókkal rendelkező, tehetséges egyetemi hallgatók térségi intézményi és szakmai integrációjára.

A kötet szerkesztői ezúton is köszönik a programban együttműködő oktatók, szakértők, egyetemi hallgatók közreműködését.

A program szakmai megszervezését és lebonyolítását, jelen kötet kiadását a Nemzeti Tehetség Program támogatása tette lehetővé (NTP-HTE-M-13 kódjelű program). Köszönjük a Nemzeti Tehetség Program munkatársainak a munkák során nyújtott támogatást, valamint a programunk lebonyolításában való együttműködést.

Csíkszereda, 2014 június

A szerkesztők

ESETTANULMÁNYOK

Kercsó Katalin

Gyergyószentmiklós a jövő élettere!?[1]

1. Bevezető

Napjainkban egy város népszerűsítése is lassan olyan fontossá válik, mint egy adott termék megfelelő promóciója[2]. Ez egy település esetében teljesen másként működik, és ez elsősorban azt jelenti, hogy komplikáltabb annál, hisz ha összevetjük, szinte teljesen azonos tényezőket kell figyelembe venni egy tárgy valamint egy város, mint termék esetében[3]. Ezeket a szempontokat figyelembe véve Gyergyószentmiklós is pont ugyanúgy eladható, mint bármely termék vagy szolgáltatás.

Gyergyószentmiklós egy közel 700 éves múlttal rendelkező megyei jogú város, amely az évszázadok viszontagságait végig tűrve most kezdett neki egy lassú, alig észrevehető fejlődésnek. Az alábbiakban ezt a fejlődést szeretném igazolni vagy megcáfolni a város marketingstratégiájának megismerése révén.

A kutatás megkezdése előtt Gyergyószentmiklós már megrendelt egy városfejlesztési stratégiát, amelynek elkészülési határideje május eleje. Mivel ez a dokumentum még nincs kész, ezért a jelenlegi tervek és elképzelések alapján indultam el.

Az esettanulmányom során bemutatatásra kerül a város elhelyezkedése és rövid történelme, valamint egy makro-környezeti elemzés, ezután térek rá az imázs-építésre, valamint a település megítélésének milyenségére. Mindezek után értékelem a helység marketingtevékenységét és mindezek segítségével fogalmazom meg, egy SWOT analízisben, a témával kapcsolatos következtetéseimet.

A következő fejezet Gyergyószentmiklós történelmét, elhelyezkedését és adottságait ismerteti annak érdekében, hogy jobban megismerhessük a célterület sajátosságait, hisz a jelenlegi cselekvési terv a múltban történtekre ad választ, megoldást, arra építkezik.

---

[1] Szociológus hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

[2] Piskóti I., Dankó L., Schupler H., Büdy L.: Régió és településmarketing. Miskolci Egyetem és az RMC Regionális Marketing Centrum Kft., Miskolc, 1997

[3] Szabó Z.: A településmarketing, mint kitörési pont a településfejlesztés életében. ETK Önkormányzati Klub, Turisztikai és Településmarketing Konferencia, 2008

2. Gyergyószentmiklós

Gyergyószentmiklós a Keleti Kárpátok mentén terül el a 25° 35’ keleti hosszúságon és a 46° 43’ északi szélességen. Az átlagosan 800 méter magasan fekvő település szerves, központi része a Gyergyói medencének, melynek keleti szélén található. A város határa keleten az 1257 méter magas Pongrácz tető, északon az 1545 méter magas Piricske tető, nyugaton, északnyugaton és délen pedig Szárhegy, Alfalu és Tekerőpatak. A város területe 228 négyzetkilométer.

Gyergyószentmiklós története, mint a legtöbb székely településé, szoros, mondhatni elválaszthatatlan kapcsolatban van a székelység történetével. A pápai tízedjegyzék 1332-ben már a településrendszer kialakulásának jól előrehaladott folyamatát írja le. A környéken Gyergyószentmiklós volt a harmadik település Zalán és Újfalu után, ahol a településhatár rendtartását törvényben rögzítették (1581). 1607-ben a település vásárjogot kapott Rákóczi Zsigmond fejedelemtől, aminek következtében a moldvai örmények tömegesen telepedtek be három nagy hullámban: 1607, 1654, 1669. A település egymás után két nagy pusztítást is túlélt: előbb 1716-ban a tatárok dúlták fel, majd 3 évvel később pestis pusztított. Habár 1607-től városként és mezővárosként szerepelt Gyergyószentmiklós a dokumentumokban, csak 1871-ben kapja meg a nagyközség státuszt, majd 1907-ben lesz ismét teljes jogú város. 1908-ban nyílt meg a város első gimnáziuma.[4] A gazdasági felemelkedést a trianoni döntés törte meg, hisz a határok eltolódásával elveszítette a határmenti kereskedelmi helyzetből származó előnyeinek nagy részét. Az akkori román hatalom pedig nem foglalkozott az újonnan elcsatolt országrész felvirágoztatásával. A XX. század hatvanas éveiben megkezdődött az iparosítás. Természetesen voltak próbálkozások a város elrománosítására, de ez mindannyiszor szerencsésen meghiúsult. Az iparosodás következményeként jöttek létre a gyárak (bútorgyár, szövöde, cserealkatrész-gyár). Az 1989. évi rendszerváltás után a város magyar jellege megerősödött, testvérvárosi kapcsolatok kezdtek kialakulni. Jelenleg a Gyergyói térség központja.[5]

Gyergyószentmiklós környéke – hasonlóan Székelyföld nagyrészéhez – bővelkedik természeti erőforrásokban, ásványi kincsekben, aminek ésszerű kihasználása

[4] Garda Dezső: Gyergyószentmiklós monográfiája. Csíkszereda: Státus Könyvkiadó, 2001, 7-24 old.

[5] Gyergyószentmiklós Megyei Jogú Város honlapja [megnézve: 2014.04.17.]. Megtalálható http://www.gyergyoszentmiklos.net/hu/varosunk.html

segíthetné a város fejlődését. Ugyanakkor hatalmas turisztikai potenciálja van a városnak és környékének, a várostól mindössze huszonöt kilométerre található Gyilkos-tó és Békási-szoros miatt. Az iparosítás során létrejött gyárak közül mára már szinte egyik sem működik, viszont a kis- és középvállalkozások támogatása és életképessé tétele egy fontos alapja lehet a város jövőjének.

3. Módszertan

Az információk begyűjtéséhez primer és szekunder adatokat egyaránt feldolgoztam.

Elsősorban adatokat gyűjtöttem Gyergyószentmiklósról társadalmi, gazdasági és kulturális szempontból, hogy egy makro-elemzést tudjak végezni a városról. Ezen adatokat a Tarisznyás Márton és Garda Dezső által írt könyvekből merítettem, valamint a Transindex-en megtalálható 2002-es népszámlálási adatokra támaszkodtam.

Egy elfogadott városvezető jó hatást tud gyakorolni a település imázsára. Ezzel szemben egy kevéssé elfogadott vezető, nemcsak helyben, de országosan is népszerűtlen polgármester hosszantartó bélyeget nyomhat városa presztízsére, ami alapjaiban meghatározhatja a településről kialakult képet. Ezért egy városvezetésnek meg kell találni azt az utat, hogyan kommunikáljon kifelé és az önkormányzaton belül. Ebből az elgondolásból kiindulva kértem fel Gyergyószentmiklós megyei jogú város sajtóreferensét arra, hogy ismertesse a város településmarketing-stratégiáját. A félig strukturált interjút 2014. 04. 29-én készítettem el Madaras Szidóniával a polgármesteri hivatalban.

Ezenkívül promóciós anyagokat is megvizsgáltam, amelyeket szintén az önkormányzatnál tett látogatásomkor bocsájtottak rendelkezésemre.

4. Gyergyószentmiklós értékei és környezeti feltételeinek vizsgálata

Természeti feltételek

Gyergyószentmiklós és környéke mikro-régió, kistérség, a város a térség központja. Ugyanakkor összekötőváros, hisz helyezkedése miatt minden fontos székelyföldi térség és város eléréséhez szükséges érinteni a Gyergyói medencét.

A városnak, de különösképp a város környékén elterülő falvaknak jó mezőgazdasági potenciálja van természeti adottságaiból fakadóan. A termőföldek ter-

mékenyek, a térség pedig nagyon gazdag ásványi kincsekben, nyersanyagokban. Igaz, ezeket nem mindig a leghatékonyabban használják ki a térségbeliek.

A városnak és környékének hatalmas turisztikai potenciálja van, a Gyilkos-tó és Békási-szoros vonzerejének köszönhetően. A különálló természeti adottságokkal felruházott tájak miatt rengetegen látogatnak el ide – sokak szerint Székelyföld legszebb helyére –, mára már egyfajta kalandturizmus épült ki.

A téli időszakban az átlagosnál hidegebb van, ami előny a téli turizmus szempontjából, nyáron pedig a hőség elviselhető, ez pedig a kalandvágyó túrázó személyeknek tökéletes körülmény.

Művi, épített feltételek

Gyergyószentmiklós városában több olyan épület található, amely hozzájárul a településidentitás kialakításához és megőrzéséhez.

Az egyik ilyen épület a Kós Károly által épített ház, amely egyedülálló a térségben. A Kossuth Lajos utcában található tornyos lakóház azért egyedi, mert az egyetlen olyan ház a környéken, amit az erdélyi kultúra egyik legnagyobb alakja, Kós Károly tervezett. A római katolikus Szent Miklós templom a város legrégebbi és legértékesebb műemléke. A mostani templom elődje 1499-ben épült, a védőszentjéről kapta a város a nevét. Ezt bővítették két alkalommal, majd 1661-ben egy tatárbetörés alkalmával az épület megrongálódott. A jelenlegi templomot a régi, kis templomnak bizonyuló épület helyére 1756 és 1773 között építették. Az örmény-katolikus templom a második legrégebbi műemlék a városban. A moldvai örmények betelepülése után szükségesnek érezték egy templom felépítését, végül 1734-ben Lukács János finanszírozásával építették fel. A templom négy oltára és a szószék 1752 környékén épülhettek. A város főterének meghatározó városias képét elsősorban az örmények által épített házak biztosítják. A Szent Miklós szobor a város szimbóluma, ez a főtéri parkban áll, készítője Burján Emil helyi képzőművész. A Tarisznyás Márton Múzeum 1770-1778 között épült, ez a római katolikus templom közelében található. A város első gimnáziumának – amit később Salamon Ernőről neveztek el – épületét 1915-ben adták át rendeltetésének.

A város infrastruktúrája fejletlen, ez jelenleg javuló tendenciát mutat. Az infrastruktúra nem integrált, ennek is köszönhető egyes városrészek „felemás” kinézete (például az út fel van javítva, de az azzal párhuzamosan elhelyezkedő épületek el vannak hanyagolva).

Társadalmi feltételek

Gyergyószentmiklós korszerkezete kedvezőtlen, ahhoz képest, hogy kisváros. A népesség elöregedése nyomon követhető. Az átlagéletkor meghaladja a megyei átlagot. Ennek egyik legfontosabb oka a migráció és a természetes népmozgalmi folyamatok.

A 2002-es adatokhoz viszonyítva 2012-re a város népessége 2210 fővel csökkent. A 2012-es népszámláláson összeírt 17808 lakosból 15520 magyar, 1854 román, 445 roma, egy személy pedig német nemzetiségű. A szállodákat és menhelyeket nem számolva 4072 épület található a városban, valamint 7186 lakást számoltak 2012-ben.

Politikai feltételek

Jelenleg három politikai párt vesz részt a városvezetésben: MPP, RMDSZ, EMNT.

Az önkormányzat két fontos részre tagolódik. A döntéshozás a helyi képviselőtestület (közgyűlés) feladata, az operatív ügyintézés, a város „működtetése" a polgármester vezette Polgármesteri Hivatalé.

Gazdasági feltételek

A város minden szempontból teljesíti a szociológiailag meghatározott város összes feltételét. A gazdasági erejét tekintve is a térség központjának számít, ami legfőképp a kis- és középvállalkozások jelenlétének köszönhető. Az iparosítás során létrehozott gyárak működésének megszűnése után hanyatlásba kezdett a helyi gazdaság, ezt tudták valamilyen szinten megállítani a kkv-k.

Önkormányzati tevékenység

Mezei János polgármester aktív, fiatal önkormányzati csapatot épített ki, amelynek célja a minél nagyobb mértékű fejlődés és felkapaszkodás a megye és régió fejlettebb térségeihez. Jelenleg folyamatban van egy komoly keretek között működő városfejlesztési stratégia kialakítása, amely hosszú távon tovább fejleszthető. Egy nagy hátrány az önkormányzatnak a városfejlesztési koncepció kialakításában, hogy nem minden esetben pályázhatnak Európai Uniós forrásokra.

Az önkormányzat szoros együttműködést folytat a város fontos intézményeivel (múzeum, művelődési ház), ez pedig hozzásegíti őket egy még inkább integrált városfejlesztési terv kialakításához.

Civil szervezetek tevékenysége

Aktív civilszervezeti élet van jelen a városban. Komoly szolgáltatásokat kínálnak és tevékenységeket végeznek a különböző nem profitorientált szervezetek.

Civil szervezetek szolgáltatásai:

- Caritas, akik többek között beteggondozással foglalkoznak,
- Főnix Egyesület, akik daganatos betegeknek nyújtanak segítséget,
- Ora Internationale, amely szervezet gyerekotthont működtet, ezenkívül pedig hajléktalanoknak és bántalmazott anyáknak nyújt hajlékot,
- Szeretet Konyha, amely a rászorulók étkeztetését biztosítja.

A városban működő szervezetek tehát igyekeznek minden igényt kielégíteni és a hiányosságokat pótolni. Minden korosztály és társadalmi csoport számára elérhetőek. Sajnos kevés szervezet rendelkezik külföldi kapcsolatokkal és nagy költségvetéssel, amelyek nagyban hozzájárulhatnának többek között a szociális és egészségügyi problémák orvoslásához.

Hagyományok, tradíciók, ünnepek

A nagyobb volumenű kulturális események főszervezői legtöbb esetben a Művelődési Központ, a Tarisznyás Márton Múzeum és az önkormányzat.

Az utóbbi évek egyik legnagyobb alkalmi rendezvénye a Világvándor volt, ahol a külföldre elszármazott gyergyóiak gyűltek össze, találkozhattak egymással és a jelenleg is itt élő gyergyóiakkal.

Idén első alkalommal szervezik meg a 2013. május 21-én eltűnt hegymászó emlékére az Erőss Zsolt Teljesítménytúrát a Gyergyói-havasokban és a Hagymáshegységben.

A hagyományos városnapi rendezvények, Szent Miklós napok értelemszerűen december 6. tájékán vannak megszervezve. Ez a város legnagyobb rendezvénye, rendszerint a környező falvakról is rengetegen érkeznek, ilyenkor pezseg az élet a legjobban.

Szintén hagyománnyá vált a főtéren megtartott adventi gyertyagyújtás szentmisével egybekötve. A város túlnyomó többsége magyar nemzetiségű, így a március 15., október 23. is fontos dátum, amikor ünnepségeket és megemlékezéseket szerveznek városszerte. A gyereknapi rendezvényeknek is hagyománya van.

A gyergyóiak a mai napig ápolják az örményektől átvett, eltanult hagyományokat, legfőképp a gasztronómia terén, hisz az angadzsabó (hurutleves) és a marlenka az örmény sorstársak eledele volt egykor.

A város életében a jégkorongnak is fontos szerepe van. Ugyan az utóbbi években nem volt sikeres a csapat szereplése a támogatók hiányának köszönhetően, a 2014-es év sikerekben gazdag volt. A jégkorong-mérkőzések látogatása egyfajta identitást nyújtó tevékenység, ahol a hagyományok ötvöződnek a modern sportággal.

5. A település imázsa

A nyilvánosság előtt egy településnek, így Gyergyónak is egy jól meghatározott imázzsal kell rendelkeznie annak érdekében, hogy egy erős településidentitást tudjon kialakítani a lakóiban, valamint vonzóvá tegye a vállalkozók, befektetők, turisták és más potenciális személyek körében. Ahogy egy márkának, úgy Gyegyószentmiklósnak is megvan a maga jellegzetessége, azonban míg egy márka népszerűségére a termék eladásai alapján lehet következtetni, addig egy város sikerességét sokkal összetettebben lehet megítélni.

Egy jól átgondolt tudatos és helyes kommunikációval elérhető, hogy a településről olyan kép alakuljon ki, amely pozitív színben tünteti fel a várost a célcsoportok szemében.

Gyergyószentmikósnak jelenleg még nincs egy kialakult kommunikációs csatornája, ha jellemezni kellene, akkor röviden az ad hoc módon történő kommunikációról beszélhetünk, vagyis nincs egy kialakított rendszer. Az önkormányzat falain belül egy belső levelezés folyik, de inkább a személyes kommunikáció a bevett módszer. A külső kommunikáció a közlönyben, sajtótájékoztatókban és néhány nyomtatott anyagban merül ki. Ezen kommunikációs csatornák legtöbb esetben nem bizonyulnak hatékonynak.

Az a város kommunikál hatékonyan, és ezáltal sikeresen, amely minél többféle hírrel, minél több csatornán, minél érdekesebb formában generál pozitív megjelenéseket az országos médiában.[6]

Gyergyószentmiklós városvezetése igyekszik jelen lenni az írott sajtóban (Kisújság, Új kelet). A Tv-n keresztül is a képes hirdetésekben szokott üzenni lakosainak (Fény TV, Objektív TV), valamint van saját weboldala és facebook adatlapja is. A honlap jelenleg elérhető, viszont hagy kívánnivalót maga után. Mivel felépítése nagyon statikus, ezért kevés lehetőséget ad a fejleszthetőségére. Ez az oka annak, hogy a honlapon elsősorban olyan formális információk jelennek meg, amelyeket az állam kötelez, de a lakosság számára nem felhasználható. Ennek kompenzálására igyekszik a hiányosságokat kiküszöbölni a facebook oldal segítségével, amely interaktív, mondhatni naprakész információval látja el a lakosságot és ismerteti meg velük azokat a történéseket, amelyek a városban zajlanak.

6. A település megítélése

Gyergyószentmiklósnak van egy nagyon fontos hátránya a környező településekkel szemben, és ez, mint már fentebb említettem, az, hogy nem tud pályázatokat letenni az Európai Unió finanszírozási alapjaihoz (azaz le tud tenni, csak kevés vagy szinte semmi esélye nincs arra, hogy nyerjenek ezek a pályázatok). Emiatt, míg a környező települések egy látványos és gyors fejlődésen mennek keresztül, addig Gyergyó csak kis léptekben halad előre. Ez ad okot mind a lakosságnak, vállalkozóknak, idelátogatóknak a város negatív megítélésére. Jelenleg a város csak egy lassú ütemű tempóban igyekszik eleget tenni a városfejlesztési Maslow-i piramisnak.

7. Gyergyószentmiklós marketingtevékenységének bemutatása

Gazdaság

Gyergyószentmiklós egy nagy potenciállal rendelkező város, viszont nem könnyű a lehetőségeket egyik napról a másikra kiaknázni. A szocializmus idejében több városhoz hasonlóan Gyergyószentmiklós is ipari város volt, mára ennek csak a nyomait láthatjuk, az elhagyott, omladozó gyárakat. Több olyan terület is van, amely vonzó lehet belföldi és külföldi befektetők számára. Ezen lehetőségek

[6] Image Factory Political and Business Solution: A városimázs toplista tanulságai. Előadás [elektr. dok.]: 2011. január [megnézve: 2014. 05. 03.]. Megtalálható: http://www.24cities.eu/cms/upload/bilder/HU/Varosimazs_eloadas.pdf

megléte a város polgármesterének figyelmét sem kerülte el. Tervek vannak egy ipari park létrehozására, amellyel kapcsolatosan már folytak tárgyalások olyan illetékes személlyel, akinek már van tapasztalata ipari parkok létesítésében és működtetésében.

Egy ipari park létrehozása gazdasági előrelendülést jelentene a város számára és új munkahelyeket is biztosítana a lakosság számára.

Az ipari park létrehozásának ötlete már egy fontos előrelépés a városról kialakult kép javítására. Ezt leszámítva a turizmus még az a gazdasági ágazat, amire alapozni lehet.

Kommunikáció

Gyergyószentmiklós weboldala statikus, nem rugalmas és nem alakítható (például a régi eseménynaptár nem volt felhasználóbarát, le kellett venni). A honlapot egyelőre a hivatalos információk megjelenítésére használják, a lakosság ezeket nem tudja megfelelően hasznosítani. Tervbe van egy új, megfelelő honlap elkészítése, mely a hivatalos információk megjelentetése mellett a közemberek számára is hasznos információkkal szolgálhat, valamint felhasználóbarát lesz.

A facebook oldal nagyon dinamikus, a lakosság elsősorban itt szerezhet információkat arról, hogy mi történik a városban, milyen sajtótájékoztatókat tartanak, milyen események zajlanak a közeljövőben.

Sajtókapcsolatok: Az új sajtóreferensnek köszönhetően a sajtókapcsolatok újraéledtek, így a TV-el és újsággal is aktív kapcsolatban vannak. Készítenek közlönyt, amely eddig nem jutott el az illetékesekig, de ma már igen.

Promóciós eszközök: Nincs egy színes paletta, ami a promóciós eszközöket illeti. Néhány turisztikai brosúrában és városnapokra készített anyagban kimerül. Ezeket viszont szakemberek készítik és magas minőséget képviselnek. A promóciós eszközök között újabban megjelent a helyi termelők által készített szörp. Ez érdekes újítás, mert nem megszokott eszköz, viszont a helyi értékeket képviseli, a gyergyóiságot tükrözi.

Rendezvények szervezése: Van néhány nagyobb rendezvény, mint a városnapok, ezek színvonalasnak mondhatók, viszont hagynak kívánnivalót maguk után. Igyekeznek minden korosztálynak a szükségletét kielégíteni.

Arculat kialakítása: A városnak nincs egy szlogenje, amit kimondva a városhoz tudnak kapcsolni. Amíg ehhez hasonló alapvető lépések nem történnek meg, addig

nem beszélhetünk kiforrott arculatról. Nincs tartalom a gyergyóiság mögött. Vannak bizonyos arculatépítő tevékenységek, de ezek nem összehangoltak, ezért a város nem „eladható", még a saját lakói számára sem.

8. Gyergyószentmiklós célcsoportjai

Gyergyószentmiklós városvezetése képes elsősorban arra, hogy egy határozott marketingstratégiát kidolgozzon és alkalmazzon a város szempontjából. Gyergyószentmiklós önkormányzata 2014-ben rendelt meg egy fejlesztési stratégiai tervet a 2011-2020-as időszakra. Ennek a dokumentumnak az elkészítését a csíkszeredai CDC Consulting K.F.T vállalta ki, melynek elkészítési határidejét 2014. április végére - május elejére tűzte ki.[7] Ennek a dokumentumnak az elkészítését 84 órás műhelymunka előzte meg, ahol a város kulcsszereplői vettek részt, akik képesek befolyással lenni egy városfejlesztési terv kialakításában (urbanisztika, turizmusért felelős vállalkozások és civil szervezetek, Művelődési Ház, stb.).

Ez a városfejlesztési terv kitér arra is, hogy kik kellene legyenek a célcsoportok. A célcsoportokat a következő kategóriákba lehet sorolni:

- **Közemberek**: ez alatt Gyergyószentmiklóson élő, vagy gyergyószentmiklósi érdekeltségű lakosokat értek
- **Befektetők**: jelenlegi vagy jövőbeli, hazai valamint külföldi befektetők
- **Helyi vállalkozók**: jelenlegi és jövőbeli vállalkozások, termelőszövetkezetek, szolgáltató szervezetek
- **Turisták:** jelenlegi és jövőbeli belföldi, külföldi, üzleti, szabadidős céllal utazók, napi, hétvégi, tartós üdülők.

Ezen célcsoportok mindegyikéhez külön kommunikációs csatornán lehet eljutni, és különböző marketingstratégiákat szükséges alkalmazni, hogy azt a Gyergyó-képet kaphassák, amit az Önkormányzat meg szeretne mutatni.

[7] Mivel ennek a esettanulmánynak a megírása 2014. május elején történt, ezért az elemzésben nem fellelhető ennek a fejlesztési stratégiának az elemzése, csupán a a városvezetőség fejében kialakult képre tudtam alapozni.

9. SWOT Analízis

Erősségek

- Gyergyószentmiklós ősi székely település, amely tény nagy hatással van a hagyományra, kultúrára. A város gyakorlatilag összekötőváros, a székelyföldi térség fontosabb településeire sokszor át kell haladni itt.
- Nagy mezőgazdasági potenciálja van a kistérségnek, jó termőföldek találhatóak itt. Gazdag nyersanyagokban.
- Több műemléképület, amely segíti a város marketingkommunikációs tevékenységét, lehet ezekre alapozni, különösen az idelátogatókra fektetve a hangsúlyt.
- Erős identitástudat, a hagyományok és kulturális sajátosságok őrzése és ápolása.
- Aktív, összehangolt csapat dolgozik az önkormányzatban, amely a város fejlődésében elengedhetetlen tényező.
- Aktív civil szervezeti élet, nagyon széleskörű szolgáltatások nyújtása minden társadalmi csoportnak.

Gyengeségek

- Az infrastruktúra fejletlen, az ez irányba történő fejlesztés nem integrált.
- A térség korszerkezete kedvezőtlen, a lakosság átlagéletkora növekszik, ami elsősorban a migrációnak köszönhető.
- Gazdasági fejletlenség, minden gyár és üzem bezárt, nincs kiemelt fontosságú ágazat, amely a gazdasági élet előrehaladását segítené.
- Gyergyószentmiklós online kommunikációja elenyésző és fejletlen. A weboldala statikus és nem alakítható, így a hétköznapi embernek használhatatlan. Promóciós eszközökben is nagy a hiány, alig létezik városismertető anyag, nincs egy koncepció a gyergyóiság mögött. Teljesen hiányzik egy jól kiépített arculat, ami nélkül nagyon nehéz turisztikai vonzerőt kölcsönözni a városnak, és nem eladható.
- A település népessége csökkenő tendenciát mutat.

Lehetőségek

- A Békási-szoros turisztikai vonzereje. A városban és környékén kezdetleges, fejletlen a turizmus, annak ellenére, hogy hatalmas potenciált rejt a környék. Fontos lépés lehetne egy jól meghatározott stratégia segítségével kiépíteni a kalandturizmust, turisztikai csomagokat létrehozni.
- A régi telephelyek, üzemek elindítása befektetők segítségével. Olyan programok, motivációs anyagok létrehozása, amelyek meggyőznek befektetőket, hogy érdemes a városba vállalatokat hozni. Ez hozzájárulhatna a gazdaság felemelkedéséhez.
- Európa Uniós fejlesztési források kiaknázása.
- Az úthálózat fejlesztése által a megközelíthetőség megkönnyítése, a városi közlekedés leegyszerűsítése és normalizálása.

Veszélyek

- A helyi lakosság fokozatos elöregedése, a fiatalok elvándorlása a jobb megélhetőség reményében, köztük szakemberek és értelmiségiek.
- Más székelyföldi városokkal egyre kiélezettebb verseny a tőkebefektetők bevonásáért.
- A pályakezdő munkanélküliek számának növekedése.
- A térség teljes leszakadása a megye fejlettebb térségeitől.

10. Összegzés

Gyergyószentmiklós egy fejlődőben lévő város. A SWOT analízis alapján elmondhatjuk, hogy jelenleg több hátránnyal rendelkezik, mint előnnyel, de ezeket a gyengeségeket nem a városvezetés hozzánemértésének a számlájára lehet írni, hanem a bürokráciára és jogi korlátokra. A rendszerváltás hatásának nyomai még mindig érződnek a városon, de ebből kezd éledezni, és egy olyan marketinget és kommunikációt kezd kialakítani, amely átadható és egyben átvehető is. Felismerték a város pozicionálásának, és egy olyan imázs kialakításának szükségességét amely erősíti a városlakók identitását és kivonatossá teszi a

befektetők és a turisták vagy más felmerülő célcsoportok számára. Nem felejthetjük el, hogy ez egy hosszútávú elgondolás.

Összegzésként elmondható, hogy igaznak bizonyulhat Mezei János polgármester úr kampány-szlogenje. Igen, Gyergyószentmiklós képes a jövő életterévé válni.

Vajna Katinka

Kovászna marketing-tevékenységének bemutatása[1]

Az általam választott téma egy település marketingtevékenységének a bemutatása. A város, amelyet be szeretnék mutatni, szülővárosom, Kovászna. Szokták az ezer borvíz forrásaként is emlegetni, mivel nagyon gazdag ásvány-vízforrásokban. Körülbelül 1500 különböző összetételű borvízforrása van és ezeket gyógyfürdőként is használják. A város a Kárpátok kanyarulatában, a Berecki havasok lábánál helyezkedik el és a Kovászna-pataka szeli ketté. A település körül erdő található, amelyet a helyi lakosok birtokolnak és emellett sok megművelhető termőföld van, amit a mezőgazdasággal foglalkozó emberek, családok ki is használnak.

A város az erdős dombvidéki és középhegységi klíma határán helyezkedik el, így az évi átlag hőmérséklet 7 Celsius-fok, ami kedvezőnek mondható. Az erdőben, kissé elzártan, Kovásznától 5km-re található egy kis falu, Kommandó, amely télen síparadicsomnak számít, nyáron hegymászóknak nyújt élményt. Itt található a megye legmagasabb pontja, a Lakóca-csúcs (1777m). A város további magaslatai: Várhegy (935m), Piliske (920m), Kiskő farka (1101m), Sikló-tető (1113m), Szélkapu (1090m), Kokorja (1164m), Papolci köz (1320m) és Kovásznai Pilis (1360m). 2012 óta Kovászna is rendelkezik egy sípályával, amely nagy látogatottságnak örvend. A sípálya az elhunyt polgármester, Lőrincz Zsigmond nevét viseli, az ő ötlete volt e sípálya megépítése.

A település nevének eredetéhez több történet is fűződik, van, akik szerint az itt portyázó törökök nevezték el „kvasna”-nak, ami ásványvizet jelent. Mások szerint egy szabó után kapta a nevet, aki vásznat árult és őt Kónak hívták és így a várost elnevezték Kó+vásznának. Mint várost, Kovásznát 1952 óta emlegetik és 1968 óta a megye névadó települése. Bár a megye névadó települése, a megyeszékhely Sepsiszentgyörgy, amely Kovásznától 35 km-re van. Továbbá 20 km-re van Kézdivásárhely.

---

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

Kovászna ismert szülöttei és emlékművek

Közigazgatásilag 1968 óta Kovásznához tartozik Csomakőrös, amely a várostól 3 km-re található és Vajnafalva, amely az évek során egybeolvadt a várossal. Csomakőrösön született, 1784-ben, a híres Ázsia-kutató, nyelvész, Kőrösi Csoma Sándor. A kovásznai líceum róla kapta a nevet és két szobor is van, amely őt ábrázolja. Az egyik szobor a város főterén található, a másik a falu központjában. A falu a Csoma előtagot 1898-ban kapta kegyeletből híres szülötte után.

Ismert szülöttje volt a városnak Gazdáné Olosz Ella, magyar textilművész és néprajzkutató. A város központi parkjában 2013-ban a városnapok alkalmával állítottak emlékére egy mellszobrot.

2011. novemberében került sor egy újabb ismert személy szobrának avatására ugyancsak Kovászna központi parkjában, Fábián Ernőnek, aki pedagógus és filozófus volt. Fábián Ernő a rendszerváltás után fontos személy volt a politikában előadásai és hozzászólásai által. Továbbá 2011-ben avatták dr. Kádár László emlékplakettjét, aki Afrika-utazó geográfus és Kőrösi Csoma Sándor-kutató volt.

2010-ben Gyula testvérvárostól adományként kapott a város egy emlékművet Erkel Ferencről. Ő magyar zeneszerző, karmester és zongoraművész volt, ő zenésítette meg a himnuszt.

2009-ben Márton Áron szobrát a kovásznai Szent István római katolikus templom udvarán Tamás József segédpüspök avatta fel. A templomot Trianont követően, az 1920-as években építették, majd 1946-tól külön plébánia lett. Emellett a város központjában található az 1754 és 1764 között épült református templom, amelyet újra kellett építeni, mert az 1802-es évi földrengés nagyon megrongálta.

2008-ban szintén a város központi parkjában avatták fel Ignácz Rózsa mellszobrát. Ismert színésznő, író és műfordító volt.

Az 1900-as években több szobrot is avattak, állítottak Kovásznán. 1943-ban avattak egy felfegyverzett székely határőrt ábrázoló szoborfigurát. Ez a faépítmény egy évig áll, mert a bevonuló román katonák lerombolták és a helyébe szovjet emlékművet állítottak. 1986-ban készült a Maradvány című szobor a Kovásznán megrendezett művésztáborban. 1987-ben készült a Nap Háza című szobor, amelyet a második alkalommal megrendezett művésztáborban készítettek. 1988-ban harmadik és egyben utolsó alkalommal rendezték meg a művésztábort, ekkor két szobor is készült, amelyek a mostani Montana szálloda mögött, az erdő

szélén láthatóak. Az egyik szobor a Dózsa, a másik Bagoly. 1971-ben Ignácz Rózsa készített egy Geometrikus kompozíciót, amely a líceum déli falán tekinthető meg. Végül 1994-ben készült az Irgalmas szamaritánusok szoborcsoport, amely a Holland-kórház nevet viselő kórházépület előtti parkban látható. Egy bibliai történetet jelenít meg: egy beteg embert segítenek a társai egy szálláshelyre.

A demográfiai adatokat tekintve a város lakossága sokrétű. A 2011-es népszámláláskor 10000 lakost jegyeztek fel, melyből 6000 magyar, 3000 román, 300 cigány és más nemzetiségű.

Az ország egyik legjelentősebb fürdővárosa, határában fakad a legtöbb fajta borvíz Erdélyben. Az 1880-as években kezdődött meg a fürdőélet, majd 1889-ben megalakult a fürdő részvénytársaság. Főként szív és érrendszeri megbetegedések kezelésére járnak ide a vendégek. Országszinten négy ilyen kezelőbázis van: Tusnád, Buziás, Vatra Dornei és Kovászna. Ezek közül Kovászna rendelkezik a legózondúsabb, ionizált levegővel. Itt található a világhírű Sikló és a Pokolsár.

A város látványosságai

A Sikló Kovásznát és Kommandót összekötő kis vasút. A Kovászna-Térréti HÉV-et 1892-ben helyezték üzembe. A vasút úgy volt kiépítve, hogy Kovásznát elkerülje, de Vajnafalvában a házak mellett haladt el, majd végigment a Tündérvölgyön. A Tündérvölgyben található a világon egyedülálló ipari műemlék, a gravitációs siklóvasút. A siklóvasút hossza 1236 m és közel 100 évig működött, de 1996-ban erdőtűz áldozata lett. Bár ezután újraépítették, 1999-ben végleg leállt. Ezt a siklóvasutat Kovászna és Kommandó között Lux Emil mérnök tervezte meg, az Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság megbízásából. A fent említett Tündérvölgy a helyszíne a minden évben megrendezésre kerülő juhászlakodalomnak. Ez a rendezvény országos szintű. Emellett nagyon közkedvelt a helyi lakosok és azon vendégek körében, akik a szív-kórházban, a Clermont szállodában vagy a Fenyő szállóban szállnak meg. Már tavasztól kezdve nagy látogatottságnak örvend. A Tündérvölgytől indulva vezet egy út Tündér Ilona várához, amely a Miske-erdő hegycsúcsán található. A néphit azt tartja, hogy Tündér Ilona élt ott, akinek kincse a vár pincéjében volt elrejtve és a pince bejáratát egy éber kakas őrizte, amely hét évben egyszer aludt el. Ekkor a pince kapui kinyíltak, és aki ezt kileste, a pince falait díszítő gyémántos virágokat hozhatott ki. A néphit szerint egy aranyhíd köti össze a várat Bálványossal. Valószínűleg ez az aranyhíd a borvízforrások vonulatát

jelképezi. Amióta Tündér Ilona elhagyta az emberek világát, a vár omlani kezdett, de azt tartják, hogy a tündérek holdvilágos éjjeleken lejárnak Ilona virágait öntözni.

A Pokolsár Kovászna belvárosában található, egy iszapos, kénes-széndioxidos gázkitörés. 1881-ben megnyílt a Pokolsár-fürdő. A Pokolsár vizét a feltörő szén-dioxid és kén-dioxid tarja mozgásban. Régen nagyon sokszor kitört és ezért több szekérnyi kővel és homokkal próbálták lefojtani, mára már ezek a kitörések megszűntek. Az elmúlt 200 évben 1837-ben jegyezték fel a legerőteljesebb kitörést és ettől kezdve folyamatosan zavaros, máskor kitörés után mindig letisztult.

Kovásznán található egy képtár, ennek a külső falán tekinthető meg dr. Kádár László emlékplakettje; Ignácz Rózsa emlékszoba, ami a központi református parókia épületében látható; és a Városi Művelődési Házban tekinthetjük meg Gazdáné Olosz Ella emlékgalériáját, ahol főbb textilműve látható. Továbbá Kőrösi Csoma Sándornak van egy emlékszoba kialakítva a falu kultúrotthonában és ennek közelében egy emlékház.

Ahhoz, hogy a már meglévő információkat személyes véleményekkel, tapasztalatokkal is kibővíthessem, interjúkat készítettem a polgármesterrel, több ide látogató vendéggel és a helyi lakosokkal.

A polgármester, Thiesz János, bár csak egy éve van tisztségében, úgy gondolaja, hogy fontos a város turizmusát tovább fejleszteni, sok lehetőséget lát benne, mivel ki kell használni a természet e ritka adottságait. De mindez érdekében nagyon fontosnak látja a város arculatát is újítani, ehhez tartozik az utak és szennyvízhálózat felújítása. A megvalósításért próbálnak minél több Uniós pályázatot megnyerni.

Az ide látogató vendégekkel készített interjúimban arra próbáltam választ kapni, hogy miért szeretnek ide járni. A megkérdezett vendégek többsége már több mint 10-20 éve jár ide kezelésre. Évekkel ezelőtti döntésükben fontos tényező volt a tiszta levegő, amit már említettem, a mofetta és a gyógyfürdő. Tulajdonképpen ezek az álmok, a turizmus felé való hajlás már a ’60-as években megszülettek, amikor épült a szív- és érrendszeri betegségek kezelésére egy kórházkomplexum, amely az alapítója és egykori igazgatója, „dr. Benedek Géza” nevét viseli. A megkérdezettek, akik már régóta járnak ide, látják a fejlődést és úgy gondolják, ennek még nincs vége. Például a kórháznál már épül az új uszoda, amit nagyon várnak, mind gyógykezelés, mind szórakozás szempontjából.

Amit még nagyon jónak tartanak a vendégek, azok a mofetták. A mofetta vulkanikus utóműködésből származó, főleg széndioxidból álló gázfeltörés. A szó

eredete olasz (mephitis), melynek jelentése bűzös kipárolgás. A mofettákat keringési zavarokra használják, de a néphit szerint nagyon jó vágyserkentők is. Sajátosságuk a magas széndioxid-koncentráció (98%). Továbbá a szívkórháznál található a fizioterápiás gyógy-központ. A kezelőközpont szolgáltatásai: lézer-kezelés, ultrahang, interferencia, magneto-diaflux terápia, dyadinamik, lontofore-zis (galván árammal).

A vendégek véleményével ellentétben, a helyi lakosok nincsenek annyira megelégedve a haladással. Úgy gondolják, hogy ennél többet is lehetne nyerni a hely természeti adottságaiból. Mindamellett, hogy ismert fürdőváros, az ország minden részéről érkeznek ide vendégek, látják a fejlődést, elégedettek vele, a fiatalságnak mégis kevés lehetősége nyílik mind szórakozásra, mind munkahely találására. A fiatalok elég reményvesztettek az itteni jövőt illetően, úgy gondolják, számukra Kovásznán nincs jövő, nincsenek lehetőségek.

Ahhoz, hogy a turizmus teljes mértékben kibontakozhasson, infrastruktúra fejlesztésre van szükség.

Rendezvények

Bár Kovászna fürdőváros, nemcsak kezelésre vágyók jönnek ide, hanem a minden évben megszervezésre kerülő Kőrösi Csoma Sándor napokra is, amelyen nagyon sok külföldi vesz részt. Ez az esemény egy háromnapos rendezvény, amely mind a külföldieket, mind a fiatalokat megszólítja. Az iskolásoknak különböző vetélkedők vannak, emellett kulturális programok, amiben szerepelnek a külföldi diákok is.

Fontos rendezvénynek számít a városnapok, amit eddig 16 alkalommal szerveztek meg. A városnapok rendezvény évről évre színvonalasabb, a sok sörsátor helyét átvették a szórakozást szolgáló eszközök (például gyerekeknek felfújható vár, nagyobbnak dodzsem és ehhez hasonlók). Az eddig egynapos, városnapokkal egyszerre megszervezett szarvasmarha-kiállítás tavalytól kétnapos különálló rendezvény lett. Nagy nézettségnek örvend ez a rendezvény is, a megye több helyéről érkeznek vendégek, sőt vannak, akik állatokat is hoznak a megszervezett versenyre annak reményében, hogy megnyerik azt.

Megemlíthetem még az egyházi és kulturális rendezvényeket. Ezeken a rendezvényeken részt vesz a kovásznai fúvószenekar.

Civil szervezetek Kovásznán

Kovásznai civil szervezet a FIKOSZ (Fiatalok Kovásznáért Szervezet). Ez a szervezet 2011-ben alakult újra, elnöke Dimény Hunor. Céljuk, hogy a fiatalok szürke hétköznapjai színesebbek legyenek. Legutóbbi rendezvényük egy áprilisban megszervezett tehetségkutató volt, melyen 18 tehetséges ifjú vett részt. Megemlíthetem az IKE-t (Ifjúsági Keresztény Egyesület). Ezt Balogh Zoltán református lelkipásztor vezeti, ő a vallás által próbálja színesebbé tenni a fiatalok hétköznapjait. Gyűléseiken a fiatalokkal sokat énekelnek, beszélgetnek és próbálja őket a helyes útra terelni. Nagyon sokat szerepelnek, főként egyházi eseményeken. Még megemlíthetem a Kovásznai Cserkészcsapatot. Ezen csapat tagjai szeretik a természetet, szívesen túráznak és táboroznak, ahogy Orbán Judit református lelkipásztor írta: „egy cserkész otthon érzi magát a természetben."

A polgármester minden évben kiadat egy-két újságot Kovászna címmel, melyben leírja a lehetséges újításokat, hogy milyen pályázatokat nyújtottak be, vagy esetleg nyertek meg és fogtak neki a munkálatoknak. Ezt az újságot két nyelven adják ki, románul és magyarul. Amennyiben valakinek még információra van szüksége vagy szeretne valamit megtudni, annak rendelkezésére áll az önkormányzat honlapja, amit a polgármester elmondása szerint akár napi szinten is frissítenek.

Összefoglaló

Mint minden településnek, Kovásznának is vannak erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei, és azért, hogy fejleszteni tudjuk a várost, tudatában kell lennünk ezeknek.

A város erősségei közé sorolhatom az ózondús, ionizált levegőt, ami a hegyvidéknek köszönhető. A közismert ásványvízforrásokat, amelyeket a város próbál kihasználni. Továbbá a meglévő ifjúsági szervezeteket, amelyek a fiatalok hétköznapjait próbálják színesebbé tenni és végül a mezőgazdaságot, amit az itt élő lakosok nagy százaléka művel.

A település gyengeségei közé sorolnám a szórakozóhelyek hiányát. Mind a fiatalok, mind az idősebbek szempontjából rossz. Például a városnak nincs egy uszodája sem.

A néptánccsoport, a kézműves csoport hiányát mind gyengeségnek, mind lehetőségnek tekintem, mert régebb mindkettő volt, de az évek során megszűntek és úgy gondolom, mint egykori tag, hogy jó élmény volt és egyben szórakozási

lehetőség. További lehetőség lenne az infrastruktúra fejlesztése, amire nagy szükség van, úgy gondolom, hogy például a központban lévő utak minősége elfogadhatatlan.

Végül a veszélyek közé sorolnám az elöregedést, mivel a fiatalok nem látnak jövőt szülővárosukban, így nagy valószínűséggel máshol próbálnak majd szerencsét az életben. Egy másik veszély lehet, ha a környező városok fejlődésnek indulnak, elnyomhatják a mi kis városunkat. Pedig a meglévő lehetőségek kiaknázásával jól lehetne fejleszteni mind a gazdaságot, mind a már meglévő turizmust.

Bibliográfia:

- 2012- Fortyogó Pokolsár és egyéb bugyborékoló „szörnyek" – az iszapvulkánokról (http://think.transindex.ro/?p=14213 utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Bokor Gábor (2011)- Fábián Ernő szobrot avatnak (http://www.3szek.ro/load/cikk/44231/fabian_erno-szobrot_avatnak_kovaszna utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Cserkészet (http://www.kovasznavajnafalva.ro/cserkeszet.htm utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- FIKOSZ honlapja(2013) –(http://fikosz.ro/news.php utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Kovászna rövid ismertetése (http://www.kovaszna.info/ utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Kovászna város honlapja (http://primariacovasna.ro/hu_beta/fooldal.html utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Kovászna-Kommandó Erdei vasút (2007) - (http://www.kisvasut.hu/view_cikk.php?id=603 utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Köztérkép (http://www.kozterkep.hu/welcome utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Turisminfo Covasna honlap (http://www.info-covasna.ro/ utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2012) – Pokolsár (http://hu.wikipedia.org/wiki/Pokols%C3%A1r utolsó látogatás: 2014.05.07.)

- Wikipédia (2013) – Ignácz Rózsa (http://hu.wikipedia.org/wiki/Ign%C3%A1cz_R%C3%B3zsa utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2013)- Olosz Ella (http://hu.wikipedia.org/wiki/Olosz_Ella utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2014) – Csoma Kőrös (http://hu.wikipedia.org/wiki/Csomak%C5%91r%C3%B6s utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2014)- Erkel Ferenc (http://hu.wikipedia.org/wiki/Erkel_Ferenc utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2014)- Fábián Ernő (http://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1bi%C3%A1n_Ern%C5%91 utolsó látogatás: 2014.05.07.)
- Wikipédia (2014)- Kovászna (http://hu.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1szna utolsó látogatás: 2014.05.07.)

Bordás Zsuzsanna

Szentiványlaborfalva értékei, fejlesztési lehetőségei[1]

Bevezető

A turizmus igen fontos és egyre lényegre törőbb, jelenleg a legdinamikusabban bővülő gazdasági szektor a világban, így Romániában is, ezért ahhoz, hogy megértsük és észrevegyük Szentiványlaborfalva kihasználatlan turisztikai előnyeit, kicsit vissza kell tekintenünk a múltba. Ezért dolgozatom Szentiványlaborfalváról, a háromszéki ikerfalu történelmi hátteréről, a település turizmusának fellendítéséről, lehetséges marketing eszközeiről tárgyal részletesebben.

Szentiványlaborfalva, a Brassói medencében helyezkedik el, a Feketeügy jobb partján, a Brassót Kézdivásárhellyel összekötő országút mentén. Uzon községhez tartozik, mintegy 10 km-re Sepsiszentgyörgytől és 30 km-re Brassótól. Ugyancsak 30 km-re Kézdivásárhelytől és 26 km-re Kovászna városától. A szépmezői-medence egyik települése. A falu népessége körülbelül 800 fő, tíz fő kivételével magyarok lakják. Lakosai többnyire a római katolikus és az unitárius egyház tagjai, de vannak református- és ortodoxvallásúak is.

Amit a településről feltétlen tudni kell, hogy a falu a Szentiványlaborfalva nevet 1899-ben kapta, addig két különálló faluként tekintették. Szentivány 1332-ben említik először, Szent Jánosról, vagy Szent Iványról kapta a nevét. Laborfalva neve 1567-ben bukkan fel először, a monda szerint nevét a latin „labor” (munka) szóból kapta, mert főképp munkások lakta terület volt. A két falu közötti választóvonalat az unitárius templom jelezte. Az unitárius templom alatti rész Szentivány, főképp katolikusok lakta helyiség, míg a templom feletti rész Laborfalva volt, ahol az emberek többsége unitáriusnak vallotta magát. A falu rendelkezik egy 13. századbeli római katolikus templommal, bár az 1802. évi földrengés annyira megrongálta, hogy újjá kellett építeni. Az unitárius templom 1862-ben épült. Az ortodox templom, 1930-ban építette, a román állam, bár a falu lakosságát tekintve és az ortodox vallást követőket, mai napig kihasználatlan épületnek számít. A falu egyik végén egy kápolna található, a Szentiványi sírkápolna, ami a 18. század-

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

ban épült, ma is gyakran használt hely (a katolikus szertartások egy bizonyos részét itt tartják).

A falu társadalma a 20. században eléggé megosztott volt. Nem rendelkezett azzal az általános falu képzettel, miszerint egységet alkotott volna. Ez többnyire azzal magyarázható, hogy a múltban két külön álló faluként volt ismert, rontott a helyzeten, hogy az egyházi hovatartozás is nagyon megoszlott. 1848 előtt Szentivány népe akkoriba úgynevezett „jobbágyrészen" valók voltak, míg Laborfalva zöme „katonarészen" valóknak vallották magukat. A hagyományoktól való eltávolodást, ezalatt értem a kézzel készített munkák hiányát, a falu szükségleteit kielégítő munkák elvégzésének a hiányát, elősegítette a falu fekvési helye, hiszen közel van Sepsiszentgyörgy és Brassó városokhoz. Az embereknek ez gazdasági szempontból kedvezőnek bizonyult, azonban a falu hagyományainak és kórképének ez nem előrehaladást, hanem további hátrányt jelentett.

Az 1920-as, 1930-as években Páll Ferenc vezetésével fellendül a műmalom iparág a faluban, a helyi fiatalok egy igen jelentős része dolgozhatott saját falujában. A falu dolgozói rétegének nagy részét a malom látta el munkával, ami elősegítette, több fiatal hazajövetelét a városokból. 1975 egy új fordulatot hozott a malom életébe, bevezették a faluba a középfeszültségű villanyhálózatot, ami a vízmeghajtást teljesen elnyomta, így a munkálatok többszörösét lehetett, kevesebb idő alatt elvégezni. Levágták a Feketeügy medreit, az árvizek megelőzése érdekében, így elmocsarasodtak, szennyezett halastavakká alakultak át. Látványosságnak számított és most is annak számít ugyanakkor a közeli Csere hegy, ahonnan akár Kovászna megye nagyobb részét, akár a brassói medencét teljesen be lehet látni.

A falu büszkeségei közé tartozik, Laborfalvi Róza, aki a faluról kapta a nevét, és Jókai Mór feleségeként ismert, remek színésznő. Berde Mózes és testvére Berde Áron, Berde Mózes vagy Mózsa jogász, 1848-ban kormánybiztos, parlamenti képviselő. Berde Áron jogász, közgazdász, a Kolozsvári Tudományegyetem első rektora. A Korodi ikrek, Hajnalka és Mária, az asztalitenisz kitűnőségei.

A diktatúra ideje alatt, a falu, a község igen elhagyatott és elfeledett településnek számított. Az uzoni kollektív gazdaság részeként (bár nagyon közel fekszik a községhez), mégis kevés fejlődést mutatott. Közigazgatási intézményei ez idő alatt tönkrementek. Új épületnek a diktatúra bukását megelőző „blokk-lakóház" számított. Így a hagyományápolás, a közélet, a művelődés is hanyatlani kezdett. Ezért 1993-ban megalakult a Berde Mózsa Alapítvány, céljai közt többek között

szerepelt a közösség összetartozásának az építése, a művelődés fellendítése, az iskolaügy rendezése, erősíteni a magyar tudatot az emberekben. Az alapítvány tevékenységei sikeresnek bizonyultak. Az iskola megújult erővel folytatta munkásságát, a közösség összefogott a cél érdekébe, a hagyományok kezdtek vissza kerülni az öntudatba, a falu identitását formálni.

A falu hátterének ismeretében indulhatunk tovább, hogy megvizsgálhassuk azokat a kihasználatlan területeket, amelyekre véleményem szerint nagyobb hangsúlyt kellene fektetni.

Szentiványlaborfalva a XXI. században

Ebben a fejezetben tárgyaltakat, előzetes információforrásokból, sajtóanyagokból, saját megfigyeléseim alapján és több interjú készítése során következtettem le. Az interjúkat, három emberrel készítettem, a falut képviselő tanácstaggal (51 éves), a falun belül egy saját vállalkozással rendelkező üzletasszonnyal (47 éves) és a SZI@ ifjúsági szervezet elnökével (21 éves).

A három felekezet közötti különbségek, mára már teljesen eltűnni látszódnak. A rendszerváltás utáni időszak, mint minden közösség számára, új erőt hozott. Ennek a falunak is, mint a többi székely falunak újra meg kellett tanulnia talpon maradni. Ezért a század elején egy teljesen új iparágat fejlesztettek ki, ami mára már túl soknak bizonyult, és ez a kürtőskalács árusítása. Kezdetben hasznos, és jövedelmező volt, a nemzetközi országút mentén, igen forgalmas út szélén, árusított kürtőskalács, majd kenyér. Pár éven belül már majdnem minden kapu előtt láthattunk árusító embereket, már nem csak kaláccsal és kenyérrel, de zöldségekkel, gyümölcsökkel, virágokkal is. Nem csoda tehát, hogy a közéletben is elterjedt a „kürtőskalács falu” elnevezés. A rengeteg kirakodó miatt, hanyatlani kezdett ez a fajta üzletág. A gazdasági válság, a termékek minőségének a hanyatlása és a szigorú törvénykezések (az állami és egészségügyi adók kiszabása és befizetése) lehetnek az okai, annak hogy folyamatos csökkenésnek indult a termékek eladása.

A szentiváni malom, ma már nem működik, de 2013-as év végéig folyamatos termelést produkált. A technológiák fejlődése során, ezt a malmot is „gépesítették”, amely által jelentősen csökkent a dolgozók száma. Főként férfi munkaerőre volt szükség, ez azonban már csak halvány árnyéka volt az egykori munkahelyeket biztosító vállalkozásnak. Az emberek egy része, nem a falu határain belül dolgozik, hanem nagyobb településeken, városokban (Brassó, Sepsiszentgyörgy, Uzon). A

többiek a helyi vállalkozóknál (eladóként, napszámosként), agrártevékenységet folytatnak, vagy kürtöskalácsot árusítanak az út mentén. De vannak olyan családok is, ahol az anya „falusi" társadalmi felfogás szerint, nem dolgozik, vezeti a háztartást, neveli a gyerekeket. A falu népessége elöregedett, a fiatalok nagyobb településeken próbálnak munkahelyet és szállást biztosítani maguknak. Közel a faluhoz, de mégsem benne.

A falu önkormányzatilag Uzon községhez tartozik, viszonylag kevés juttatást kap. Igaz, hogy a vízhálózat eddigi megoldásában, a falu önellátó volt (kutakat használtak és szennygödröket). Egészen, amíg a Polgármesteri hivatal el nem nyert pályázata által, 2014-re, minden kapu elé bevezették a szennyvíz elvezető csatornákat, és az ivóvíz csatornákat, ennek azonban a tényleges használata még nem lehetséges. Új minifoci pálya épült és a gyerekeknek játszópark.

2011-ben Márkó László közreműködésével jött létre Szentiványlaborfalván a SZI@ (SzentIványlaborfalva ifjúság@) ifjúsági szervezet. A szervezet azzal a szándékkal jött létre, hogy az ifjúság jobban bekapcsolódhasson a falu közösségi életébe, önkéntesen segítsék az előrehaladást, friss lendülettel javítsanak a faluról alkotott képen. Idővel az ifjak feladatává vált a falu különböző rendezvényeinek a megszervezése, ilyenek lehetnek a szentiványlaborfalvi falu napok, a SZI@ és az ifjúsági napok, különböző sport rendezvények, mint a minifoci bajnokág vagy az asztalitenisz verseny, amely a Korodi ikrek által, éves eseménnyé nőtte ki magát. A szervezetet 2013-ban írták be hivatalosan, ezáltal több lehetőség is megnyílott az ifjak előtt (pl: élhetnek különböző pályázati lehetőségekkel), melyek Gábor Lehel, a SZI@ elnöke szerint nagyon sokat segítenek a rendezvények pénzügyi kivitelezésében. A szervezet első hivatalos intézkedései között szerepelt a Berde Mózsa emlékére felavatott terem. A falu rendezvényeinek zömét a szervezet tervezi meg, majd vezényli le. Kezdetben 30 fővel indultak az ifjak, mára már fele az aktívan tevékenykedők száma. A csapatépítő programok nagyon fontosak az ifjak számára, összhangba hozzák a tagokat. Ilyen programok a más falvak és városok ifjúsági napjain való részvételek.

Szentiványlaborfalvának is, mint minden székelyföldi falunak vagy városnak van egy testvértelepülése. Magyarország Tolna községének egyik falva, Fácánkert. Minden évben érkeznek vendégek, ahogyan minden évben ellátogatnak páran a faluból is Fácánkertre. Érdekes azonban, hogy Szentiványlaborfalvának saját honlapja nincsen, viszont a SZI@ facebook oldalán találunk a faluval kapcsolatos hasznos információkat is, csakúgy mint az Uzon község honlapján is.

A falu hagyomány tisztelőnek számít, nagyon fontosak a lakosok számára a templomi ünnepek. Ugyanakkor minden évben megrendezik a farsangi kosarasbált, ahova minden 18 év fölötti lakost szívesen látnak. Farsangi időszakban, a maszkajárás is éves programnak számít. Március 15.-ei ünnepség, koszorúzás. Minden évben húsvét első napján, vasárnap, a falu „színészei" egy húsvéti komikus színdarabot adnak elő, az emberek összehangolása érdekébe, ezt követően, húsvét hétfőn minden fiú és férfi locsolkodni indul, míg a lányok otthon várakoznak rájuk. Ezen a napon szinte csak férfiakat és kisfiúkat láthatunk az utcákon. Karácsonykor a Bethlen járás. A falu számára fontos és elterjedt rendezvények a falu napok, éves asztalitenisz vetélkedők.

A településről alkotott vélemények nagyon megoszlanak, a fiatalok egy része kevés lehetőséget lát a faluban. Mások szerint nagyon jó fekvésű, közel a nagy városokhoz, mégis csendes, nyugodt. Kis település, minden ember ismeri a szomszédját, a falu majdnem összes lakosát. A mezőgazdasági vállalkozók kedvelik, rengeteg megművelni való földje miatt. Több mezőgazdásznak, földbirtokosnak ad lakóhelyet. A község második legnagyobb faluja, ami kedvező az önkormányzatnak is. Rendelkezik saját pékséggel, elterjedt az állattartás. Gazdasági szempontból a tejtermelés, a földművelés rendkívül kedvező. A turisták, akiknek nagy része átutazó (a forgalmas országút miatt), kedvesnek ítélik meg a lakosságot. Látványosságait a település, nem használja ki. Szálláshelyet viszonylag keveset biztosít, két panziót találhatunk benne. A falu anyanyelve alapvetően magyar, de az országút és Brassó közelsége, megköveteli a román nyelv használatát is.

Következtetések

Az első fejlesztési javaslatom, amelyet véleményem szerint a település nem használ ki, nem csak évek óta, de soha nem is került rá sor, a holtárkok, amelyek kialakultak 1975-ben. Ezek a holtárkok, elmocsarasodott, szennyezett kistavakká váltak, amelyekben (mert több is van belőlük) sem halak, sem növények nem élhetnek meg, vagy csak nagyon kevés százalékuk. A tavak kitisztítása, halak betelepítése, esetleg kis csónakok elhelyezése a tavakon, egy új esélyt adna a kihasználásukra. Télen a korcsolyázni szeretőknek biztosítana szórakozást, nyáron a horgászok, csónakázni vágyók élvezhetnék előnyeit.

A természeti elemek, mint a Csere hegy, amely nagyon szép látványt nyújt, erdővel bőven rendelkezik, szintén egy újabb ki nem használt területe a környező

falvaknak. Színes állatvilágával elnyerhetné a turisták érdeklődését. Erdő túrák vezetése az év minden szakában érdekes lehetne. Hegymászás, a sportosabb embereknek, élményparkok készítése. A közeli Rétyi Nyír is egy csodálatos élményt nyújt nemcsak a turistának, de a környező lakosoknak is.

A helyi iskola megszűnt, de épülete fennmaradt, és azért, hogy ezeket a termeket ne csak a kormányválasztási időkbe használhassuk, itt található meg a Berde Mózsa emlékterem, amely értékes az utókor számára, olyannyira, hogy kibővítésével akár egy kisebb Múzeumot is létre lehetne hozni.

A turizmus fejlesztése érdekébe, Szentiványlaborfalvának feltétlen szüksége lenne járdára. Ez a forgalmas és kanyargós út, nem rendelkezik a járókelőket védelmező külön járdával. Az emberek a falu területén belül rá vannak kényszerülve, hogy az út szélén járjanak-kelljenek, a lakosok, a nagyautók és személyszállító autót vezetők nagy „örömére".

A régió idegenforgalmának a fellendítése érdekében, a falunak mindenképpen szüksége lenne egy saját honlapra. Amely nem csak bemutatja a falu látványosságait, de programokat is kínál, rámutat a szálláshelyekre, és a helyi időjárást is feltünteti, azért, hogy a turisták igényeit minél magasabb szinten tudja kielégíteni. Ez növelné a falu életszínvonalát is.

Összefoglaló

A település fejlesztése érdekében tudnunk kell melyek Szentiványlaborfalva erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei.

Erősségei közé sorolhatjuk, hogy a régió, közlekedés és földrajzi szempontból kedvező helyen fekszik (az országút mentén). Közel van a megyeközpont, Sepsiszentgyörgy, és három másik város is. A mezőgazdasági és az állattenyésztési termelés évszázados hagyományokra épült. Hagyományokkal (kürtőskalács, házikenyér), tradíciókkal (éves asztalitenisz verseny) rendelkező terület. Természeti értékekben gazdag (holtárkok, Csere hegy, Rétyi Nyír). Saját pékséggel rendelkezik, ezáltal munkát szolgáltat a falu lakosainak. Rendelkezik egy ifjúsági önkéntes szervezettel (SZI@).

Gyengeségei között meg kell említenünk, hogy nem rendelkezik vasút hálózattal. A kommunikáció hiánya, a lakosok és községháza közötti kapcsolat nagyon gyenge. A szakképzett fiatalok körében migráció figyelhető meg. Nem rendelkezik saját iskolával, önkormányzattal. Kihasználatlan turisztikai lehetőségek, gyenge

marketing (nem rendelkezik saját honlappal). Fejletlen az információs és kommunikációs rendszer, és gyengék a gazdasági és a pénzügyi szolgáltatások.

A faluban rejlő lehetőségek között szerepel az iskola újraindítása, hogy a gyerekek ne a községközpontba kelljen járjanak. Járdahálózat kiépítése a közeljövőben. Egy múzeum létrejötte. Honlap készítés, amely tájékoztatja az ide utazni vágyót, minden lényeges információról. A környezeti sajátosságok fellendítése, tavak megtisztítása. Az Európai Unió által megnyíló új források, új pályázatok. Tájspecifikus termékek tovább terjesztése (kürtőskalács, házikenyér). A malom újraindítása.

Végül a veszélyek felsorakoztatása. Egy igen komoly veszélyforrás lehet, ha csökkenni fog a nagyvárosok munkaigénye. Az állami normák megszigorodása (az út menti árusítással kapcsolatosan). A régió elöregedése, a fiatalok migrációja.

A turizmus egy olyan gazdasági erő, amely által fellendíthetjük egy település munkahelyeinek számát, a lakosok életszínvonalát. Ehhez fejlesztésre és marketingre van szükség, ami a lakosság együttműködése nélkül nem jöhet létre, de ehhez szükség van összetartásra, összefogásra és a helyi tanács támogatására.

Bibliográfia

- (2013), Szentiványlaborfalva. In: (http://hu.wikipedia.org/wiki/Szentiv%C3%A1nlaborfalva – utolsó látogatás 2014.04.24)
- A SZI@ közösségi oldala. In: (https://www.facebook.com/szia.sokk - utolsó látogatás 2014.04.24)
- Berde Mózsa Alapítvány (1996), Falukép a XX. században. Kiadó Jelen Kft., Arad, 1996. In: *Ikerfalu a feketeügy mellett.*
- Berde Mózsa Alapítvány (1996), Szentiványlaborfalva. Kiadó Jelen Kft., Arad, 1996. In: *Ikerfalu a feketeügy mellett.*
- Faluvilág (2013), Összetartó szentiványlaborfalvi fiatalok. In: (http://www.3szek.ro/load/cikk/62910/osszetarto_szentivanlaborfalvi_fiatalok - utolsó látogatás 2014.04.24)
- Oláh-Gál Réka (2013), „Amit velünk a kommunista rendszer elkövetett, azt nem lehet elmesélni.”. In: (http://www.hargitakiado.ro/cikk.php?a=MTkyOA== - utolsó látogatás 2014.04.24)

- Pénzes Lóránd (2009), a szentiványlaborfalvi katolikus egyházi épületek. In: (http://www.keresztenyszo.katolikhos.ro/archivum/2009/februar/5.html - utolsó látogatás 2014.04.24)
- Szekeres Attila (2014), Szentiványlaborfalva - az utókor ismerje a múltat. In: (http://erdely.ma/kisregio.php?id=163000&cim=szentivanlaborfalva_az_utokor_is_ismerje_a_multat – utolsó látogatás 2014.04.24)
- Uzon község honlap oldalán található információ Szentiványlaborfalváról. In: (http://www.ozun.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=65&lang=hu – utolsó látogatás 2014.04.24)

Henter Hunor

Csíkszereda városközpont rehabilitációja[1]

Bevezető

Nem csak a távolból való szemlélője, én is szemtanúja, sőt, megélője vagyok Csíkszereda város rehabilitációjának. Néhány éve szemtanúi lehettünk egy óriási átalakulási folyamatnak, amely az egész városra kiterjedt. Kezdve különböző lakóövezetek felújításával, játszóterek kialakításával, sportpályák létrehozásával egészen a városközpont teljes átalakulásáig. Egy ilyen övezet lakójaként én is átéltem, ahogyan átszabják a falakon kívüli tereinket. Ezekből a hatásokból merítve jött az ötlet, hogy klaviatúrát ragadva dokumentáljam az eseményeket.

Rövid ismertetés

A Közép-romániai fejlesztési régióhoz tartozó, municípiumi rangban álló Csíkszereda Hargita megye központja. Népessége közel 40.000 fő. Az 1989-es rendszerváltás előtti évekhez képest nagymértékben megváltozott a város központi része. A kommunizmus időszakához képest, a mai városvezetők igyekeznek javítani a város hangulatán. A tervezők igyekezete arra irányult, hogy megkeressék Csíkszereda már csak nyomokban fellelhető városrendészeti arculatát. A csonka, jellegtelen környezet nem szolgál túl sok kiindulóponttal. „Semlegesíteni akartuk a hajdan szerencsétlen módon kialakított Szabadság teret, csökkenteni a jelentőségét, ugyanakkor megtartani a nagy és üres terület előnyeit, például a rendezvények szempontjából. Lehetőségünk nyílt csökkenteni az önmagában álló elem hangsúlyosságát azáltal, hogy egy hosszabb promenád részévé tettük. A promenád a városi színháztól a Kossuth utcáig – a Petőfi utcával párhuzamosan, a központi park mellett – húzódik, és egyértelműen sétatér lesz, mely magába foglalja a Placcot. Szerettük volna valamilyen módon pótolni az 1980-ban elveszített orsós vásárteret, az egykori Kossuth utcát is. A két párhuzamos sétálótengelyt középen erőteljesen kapcsolja össze a hetvenes években kialakított Majláth-tér, illetve halványabb gesztusként a tőle északra húzódó Gál Sándor utca, valamint annak

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

tervezett meghosszabbítása" – magyarázza Tövissi Zsolt műépítész, az új városközpont tervezőcsapatának vezetője.

Antal Attila alpolgármester szerint egy negyvenezer lelkes régióközpontban – mely nagyvárosnak nem nevezhető – nem indokolt a francia típusú, „bulevárdos" városközpont, melyet annak idején a szocialista vezetés erőltetett. „Nekünk más hagyományaink vannak, más a sajátos, székely, csíki jelleg. A város annak idején tulajdonképpen egy piactér köré szerveződött, a központi tér határozta meg elrendeződését, mint a görögöknél az agora vagy a rómaiaknál a fórum" – magyarázza az alpolgármester. Ezért a pályázati lehetőség felmerülésekor néhány jól meghatározott alapelvből indultak ki: az autósforgalom kerülje ki a központ tájékát, illetve bővüljenek a gyalogosan bejárható közterek. Olyasmit szerettek volna kialakítani, amit polgári városokban sétatérnek, promenádnak hívnak, és ami képes kiszolgálni a városlakók igényeit, belakható, élhető. „Családcentrikus városfelfogás ez. Teret kívánunk adni a nyugdíjasoknak, ahol megállhatnak, leülhetnek, találkozhatnak, ahol a gyermekek megtanulhatnak görkorcsolyázni, ahol a kismamák babakocsit tologathatnak, a fiatalok összegyűlhetnek. Egyfajta „grund", a találkozások tere, ahol kötetlen társadalmi életet lehet élni" – fogalmaz Antal Attila.

Csíkszereda a nagy átalakulások városa, mondhatnánk. Egy, a piactér köré szerveződött házakból és a belejük futó néhány utcából a kommunista rezsim hatalmának köszönhetően létrejön egy olyan város, mely nem veszi figyelembe a helyi igényeket, jellegzetességeket, ezáltal lerombolva a város évszázadok alatt felépült identitását, megfosztva eredetiségétől. Ezt követően, a rendszer hirtelen bukása után, félbemarad minden elkezdett építkezés és bontás, majd a semmittevés óriási tehetetlenséggel ránehezedik a félig lebontott, félig felépített épületekre, közösségi terekre. Huszonegynéhány év után pedig újra nekilát a városvezetés egy város-rehabilitációnak, amely már a fennmaradt értékek és (többé-kevésbé) igények figyelembe vételével hoz létre új épületeket, szabadít fel új tereket és ad nekik jelentést.

A projekt révén megvalósítani kívánt célok

A projekt keretében megújul a Szabadság tér, a Majláth Gusztáv tér, a Petőfi utca, a Központi park és a Csipike napköziotthon épülete egy olyan 42,7 millió lej értékű nagyszabású terv révén, amelyre az EU Regionális Operatív Programjának keretében pályázott Csíkszereda.

A városközpont megújítására vonatkozó nagyszabású elképzelés három fejezetet foglal magába:

- A közterek modernizálása: Petőfi Sándor utca, Majláth Gusztáv Károly tér és a Szabadság tér
- A központi városi park modernizálása
- A Petőfi Sándor utca 39. szám alatti ingatlan modernizálása, amelyben egy megújult, felfrissült ifjúsági központ jönne létre. Ez utóbbira 2,4 millió lejt fordítanak.

A központi park teljesen új arculatot kap, az erre vonatkozó tétel 3,8 millió lej. Az összköltségnek mintegy 80%-a a sétálóutca, a Majláth Gusztáv Károly tér, a Szabadság tér és a közöttük lévő övezet teljes felújítása, a Nagy István Művészeti Iskola melletti térrel együtt.

A pályázat összértéke 42,7 millió lej, ebből a vissza nem térítendő rész 31,6 millió lej. A kivitelezési terveket Tövissi Zsolt építész, tervfőnök irányításával az Art Line kft. készítette. A csíkszeredai városközpont 2013-ra újjászületett, ugyanis a strukturális alapokat eddig a dátumig el kellett költeni.

Konkrét célkitűzések

- A város központjában található nyilvános terek hozzáférhetőségének megnövelése
- A közterek a polgárok számára vonzóak legyenek
- Kulturális helyszínek megteremtése
- Gazdasági versenyképesség növelése a szolgáltatások és kereskedelem területén
- Városimázs javítása megyei és regionális szinten
- Az épített örökségünk és a modern infrastruktúra összehangolása
- A központi közlekedés átalakítása
- A kerékpárutak kiterjesztése a város területén
- Hozzájárulás a különböző turisztikai tevékenységekhez
- Jobb feltételek biztosítása a kulturális örökségek terén.

A projekt háttere

A javasolt projekt megoldást ad több gazdasági és társadalmi problémára.
A gazdasági helyzet területén a következőket határozták meg:

- Megváltozó gazdasági szerkezet a városban
- Kutatás, fejlesztés és innováció
- Jól meghatározott funkcionalitásai a központi területnek
- Turisztikai fejlődés.

A társadalmi helyzet területén:

- Leromlott közterületek rendbetétele
- Közintézmények kellemetlen környezetének karbantartása
- Szabadtéri kulturális tevékenységeknek helyet adó közterek kialakítása
- Csökkentett közúti forgalom
- A városközpont határainak pontos meghatározása
- Új, minőségi munkahelyek létrehozása
- A városi jelleg erősítése.

A projekt hatással van a város demográfiai megítélésében is

- Vonzóbb közterületek
- A vidékre költözés lassítása, késleltetése
- Kivándorlás csökkentése.

A közterületek erős hatást gyakorolnak mind a gazdasági fejlődésre, mind a városlakók jó közérzetére, szociális életére. A Csíkszeredából kivándorlók aránya 2007-ben volt a legmagasabb, ekkor a lakosság 10,7%-a hagyta el a várost. Ez magyarázható a város rossz infrastruktúrájával, a létező közterületek kulturális kihasználatlanságával, a közterületek funkcióinak hiányosságával, stb. A központ fejlesztési stratégiájának részeként várhatóan csökken a kivándorlások száma, és nő a hazaköltöző, visszatelepülő lakók száma is.

Más projektekkel való együttműködés

- A központi park korszerűsítése
- A Petőfi Sándor utca 39. szám alatti ingatlan ifjúsági központtá alakítása, felszerelések vásárlása
- Potenciális turisztikai célpontok korszerűsítése: Csíksomlyó, Hargitafürdő, Mikó-vár

- Közúti infrastrukturális megvalósítások
- Oktatási fejlesztések, beleértve az egyetemi oktatást is
- Sportolási lehetőségeket megteremtő épületek rehabilitációja.

A város központjának rehabilitációja többek között magába foglalja a közterületek utcabútorzatának teljes kicserélését, a zöldövezetek átalakítását és létrehozását, az éjszakai megvilágítás modernizálását, ezáltal egy energiatakarékosabb központ létrejöttét. A közterületek modernizálásával és emberbarátivá tételével a város élhetőbb, funkcionálisabb lesz.

A központi park modernizálásával a cél létrehozni egy egészségesebb, természetesebb, fejlődő zöldövezeti területet, ami a város polgárai számára vonzó és hasznossá tehető.

A projekt közvetlen élvezői

- A megvalósítási térben élő személyek száma: 872 személy
- A megvalósítási tér körzetében élő személyek száma: 10.533 személy
- A város lakossága: 43.168 személy
- A megye lakossága: 326.222 személy
- Veszélyeztetett csoportok:
    - Fizikailag hátrányos személyek: 1.200 személy
    - Látássérült személyek: 490 személy
    - Fiatalok: 20.000 személy
    - Nők: 48.000 személy
- Turisták: 550.000 személy, amelyből 400.000 látogató Csíksomlyó és vonzáskörzetébe látogat
- Kereskedelmi egységek: 350 cég
- közintézmények: 40 intézmény.

A projekt közvetett élvezői

- városi vállalkozások: 3600 cég
- munkahelyteremtés: 2400 fő részére
- potenciális befektetők: 50 vállalat

A projekt menedzselése

A projekt szakképes irányítása elengedhetetlen feltétele a megvalósításnak. Célja a projekttevékenységek irányítása az előre meghatározott célok és eredmények érdekében. A jelenlegi projekt szerves részét képezi az integrált városfejlesztési tervnek. Minden projektnek és részprojektnek saját egyéni csapata kell legyen, másrészt ezeket is egy felülbíráló bizottság követi és ellenőrzi magasabb szinten. Ezeket a személyeket, bizottsági tagokat a polgármester nevezi ki.

Az irányító bizottság tagjai:

- alpolgármester
- titkár
- pénzügyi számviteli vezető
- pénzügyi- és menedzsment-ellenőrző
- állami beruházásokkal foglalkozó igazgató
- főépítész
- kommunikációs szakember, európai integrációs- és projekt-menedzser
- közjóléti és gyámügyi hatóság vezetője.

Az irányító bizottságnak két funkciója van a megfelelő megvalósítás és az elszámolhatóság eléréséhez, ez a következőképpen oszlik meg:

- PR (közkapcsolatok), információs és promóciós feladatkörök, amelyek kapcsolódnak az európai integrációs és projektmenedzsment értékrendjéhez
- Beszerzési és eljárási végrehajtások a beruházással kapcsolatosan.

Az irányító bizottság tevékenysége mellett létezik még egy **projektmenedzser** csapat, amely részmunkát vállal az irányító bizottság mellett:

- Figyeli a projekt ütemtervét és aktuális tevékenységét
- Pénzügyi ellenőrzést és irányítást vállal
- A közbeszerzési szerződéseket ellenőrzi (projektmenedzsment tanácsadás, mérnöki tervezés, műszaki tervezés és ellenőrzés, stb.)
- Belső és külső kommunikációs felügyelet
- Adminisztratív műveletek, dokumentációk és iratok kezelése
- Pályázati dokumentáció és kifizetési kérelmek kezelése
- Folyamatos kapcsolattartás az irányító bizottsággal.

A projektmenedzser csapat 5 tagból áll:

- Projektigazgató
- Projektigazgató asszisztens
- Pénzügyi igazgató
- Pénzügyi felügyelő
- Műszaki igazgató.

A projekt lefutási ideje 38 hónap.

Mutatók

	A projekt kezdetekor	**A projekt befejeztekor**
Közterek modernizálása: Petőfi S. Utca, Majláth G. K. Tér, promenád	0 nm	41.660 nm
Gyalogos felületen kiadó közterek	371 nm	480 nm
Parkolók, utak, bicikliutak	10.879 nm	6.539 nm, amiből 986 m bicikliút
Parkolóhelyek	70 parkolóhely ebből kettő fogyatékkal élők számára	177 parkoló, 10 fogyatékkal élő számára
Továbbfejlesztett gyalogos közterületek, járdák, terek	0 nm	31.254 nm
Átalakított zöldövezet	0 nm	3.387 nm
2,5 méternél magasabb fák	27 db	236 db
3,5 méternél magasabb közvilágítás	62 db	77 db
Vízhálózat modernizálás	Vízvezeték 0 m Szennyvízvezeték 0 m	Vízvezeték 982 m Szennyvízvezeték 1476 m
Látássérültek számára kijelölt átkelőhely	0 db	11 db

Mozgássérültek számára kialakított intézmény-feljárók	0 db	29 db
A projekt alatt teremtődött munkalehetőségek	0	85 munkahely

A projekt utáni várható eredmények a modernizálás által (megtakarítás):

	A projekt kezdetekor	A projekt befejezésekor
Vízvezeték karbantartás	100 430 lej/év	15 981 lej/év
Parkolóhelyekből származó bevétel	25 200 lej/év	63 720 lej/év
Utcai világítás fenntartása	50 000 lej/év	25 000 lej/év
Közterek fenntartása	1 700 000 lej/év	283 200 lej/év
Utazási idő	6 perc	4 perc
Kerékpárt használó személyek száma	150 személy/nap	300 személy/nap
Kereskedelmi felületek értéke	20 euró/hónap/nm	26 euró/hónap/nm
Lakások felületének értéke	700 euro/nm	700 euro/nm
Új munkahelyek a területen (közvetett mód a projekt által)	0	100 új munkahely

A projekt fenntarthatósága annak befejezése után

A Regionális Operatív Programon belül igényelt fenntarthatósági és karbantartási, javítási munkálatokra igényelt keretek:

- Pénzügyi fenntarthatóság
- Intézményi fenntarthatóság
- Politikai fenntarthatóság

Anyagi, pénzügyi fenntarthatóság

A karbantartási költségek évente 1 895 390 lejt emésztenek fel. Ezt a helyi önkormányzat az évi költségvetéséből fedezi.

Intézményi fenntarthatóság

A Petőfi Sándor utca, Majláth Gusztáv Károly tér és a Szabadság tér, a jelenlegi befektetés tárgyai, közterületként szerepelnek a hivatal leltárában. A helyi önkormányzat létrehozott egy karbantartó és javító szervezeti struktúrát, amely a következőképpen néz ki:

- Az alpolgármesterek egyike folyamatos ügykezelés alatt tartja a helyszíneket
- Adminisztratív és technikai bizottság
- Ügyintézés
- Utcák, járdák javítása.

Politikai fenntarthatóság

Politikai fenntarthatóságról akkor beszélhetünk, ha a felhasznált anyagok időtállóak, energia-hatékonyak a teljes beruházás alatt és után.

PR tevékenységek

Az információs és tájékoztatási tevékenységek a következők:

- Sajtótájékoztatók
- Sajtómegjelenések képes beszámolókkal
- A végrehajtás során kihelyezett ideiglenes informáló panelek
- Állandó emlékeztetőtáblák a befejezés után
- Szórólapok, plakátok, CD-k
- Speciális útmutatók vakok számára
- A város honlapján megjelenő cikkek a célokról és várt eredményekről
- Minden utcabútorzat, berendezés, közvilágítási elemen elhelyezett öntapadós matrica, amely UV fény elleni védelemmel, eső- és fény-védelemmel (kopás ellen) van ellátva és a projekttel kapcsolatos fontos információkat tartalmazza (kivitelező, megbízó, végrehajtó, támogatás stb.)

A segítségemre álló anyagok:

Pályázati ív (Cerere de finanţare)

Sajtóanyagok forrása:

Erdélyi Napló - http://www.erdelyinaplo.ro/aktualis/riportok/teret_kap_a_kozossegi_elet

Székelyhon - http://www.szekelyhon.ro/aktualis/sikeresen-palyazott-csikszereda-a-varoskozpont-felujitasara

Krónika - http://www.kronika.ro/erdelyi-hirek/megujult-csikszereda

Erdély.ma - http://www.erdely.ma/kisregio.php?id=98935&cim=legkalapacs_tori_a_szocialista_multat_csikszeredaban

http://www.szereda.ro/

Interjúk:

Antal Attila, Csíkszereda alpolgármestere

Tövissi Zsolt, műépítész

Both Erika

Egy esemény és annak megjelenítése a médiában: a Hagyományos- és Helyi Termékek Vására[1]

Esettanulmányom a Hagyományos- és Helyi Termékek vásárát tárgyalja. A rendezvény témáját képezi a székely termékek árusítása és a hagyomány megteremtése. A vásár célja a székely kisgazdák és termelők termékeinek értékesítése és a székely termékek népszerűsítése, illetve a lakosság mentalitásának változtatása a termékekkel kapcsolatosan. A rendezvény célcsoportját képezi a város lakossága, legfőképpen azon egyének, akik a háztartásokban a bevásárlásért felelnek.

A székely termékek ismertetésének első lépései 2008 decemberében a Székelyföldi Közösségi, majd 2009 februárjában a Székely Termék/Produs Secuiesc/Secler Product névjegyének népszerűsítése volt. 2009-ben a Hargita Megye Tanácsa az értékesítők gazdasági piacra jutásának céljából indította el a Székely termékek népszerűsítése nevű programot. Ezen program célja helyi termelők termékeinek népszerűsítése és a lakosság figyelmének felhívása a hagyományos élelmiszerekre. [2]

A Hargita Megyei Tanács Vidékfejlesztési Programjának Igazgatósága, a Hargita Megyei Agrárkamara és Csíkszereda Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala együttműködésével 2009 áprilisától rendszeresen megszervezésre kerülnek a tavaszi, őszi és karácsonyi vásárok. A vásár, sikerének köszönhetően, Udvarhelyen és Gyergyóban is megszervezésre kerül. Az első nagy tavaszi vásáron mintegy 60 termelő értékesítette termékeit. A nagy érdeklődésnek köszönhetően az őszi vásárra már 100 fölött volt az árujukat értékesíteni kívánó termelők száma. A 2011-es Karácsonyi vásáron 107 termelő vett részt. A vásár célja, hogy bátorítsák a hagyományos termékek előállítóit a Megyei Tanács által levédetett névjegy megszerzésére és használatára.[3]

---

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

[2] *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása

[3] *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása

2011-től kezdődően a program keretén belül minden hónap harmadik szombatján megszervezésre került a vásár a Hargita Megyei Tanács épülete előtti oszloptéren. A vásáron megtalálhatók hús-, tej-, pék- és méztermékek, zöldségek, gyümölcsök és ezek feldolgozásából készülő különböző termékek, mindezek mellet a nagy vásárokon kézműves tárgyak is megtalálhatók.[4]

Az adatgyűjtés egyik módszere a sajtópragmatikai elemzés volt, mely során a Csíki Hírlap napilap 2013. január 1. és 2014. március 31. között megjelent lapszámai kerültek áttekintésre. Négy strukturált interjú készült a termelőkkel és egy interjú a Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjaival, akik a vásár megszervezésében tevékenykednek.[5]

A rendezvény a hagyományok fenntartásán és megőrzésén alapul, célkitűzése a székely termékek fenntartása és népszerűsítése. A szervezők elmondása alapján nagyszámú termelő jelentkezik a vásárra és azok megszűrése során elsősorban a lakosság igényeit veszik figyelembe.[6] Egy termelő elmondása alapján a vásárlók a hentes-termékeket részesítik előnyben és azt vásárolják a legnagyobb mértékben.[7] Ezen két álláspont abban ütközik a legjobban, hogy a piacra beengednek székely termékekkel foglakozó nagy cégeket is, ugyanis a megszigorodott hentes-termékekre vonatkozó szabályok miatt igen kevés termelő tudja megengedni magának, hogy eladásra nagyobb mennyiségben tudjon hentesárut termelni.[8] A rendezvény egy másik célja, hogy a székely termelők a termékeiket megfelelő mértékben és nagyságban tudják értékesíteni, a szervezők elmondása szerint, vannak már olyan termelők, akiknek a vásárnak köszönhetően olyan mértékben megnőtt a vásárlói körük, hogy már nincsen szükségük arra, hogy megmutassák magukat hónapról hónapra a vásáron, hanem már magasabb körökben értékesítik termékeiket.

---

[4] *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása

[5] *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása

[6] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

[7] Csokoládét termelő egyén – interjú

[8] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

Ezen rendezvény résztvevőinek motivációja szempontjából egyrészt a termelők szemszögéből termékek eladásáról, a vásárlók szemszögéből friss hazai termékek beszerzéséről beszélhetünk, illetve a szervezők részéről a Székely Termék névjegy népszerűsítése a fő szempont. A vásár megrendezésétől függően lehet fél napos, ami azt jelenti, hogy minden hónap harmadik szombatján reggel 8:00–14:00 óráig tart, és kétnapos – péntek és szombat egész nap – lefolyású esemény. A vásár hatókörét illetően regionális szintűnek tekinthető a kereskedők szemszögéből, ugyanis jelen vannak többek között: Korondról, Gyergyóból, Oroszhegyről, Székelyudvarhelyről, Madéfalváról, stb. A vásárlók tekintetében, a legnagyobb mértékben a város lakossága és a környező falvak lakosai vesznek részt a vásáron. [9]

A Csíkszeredai Hagyományos- és Helyi Termékek nagyvásárának a helyszíne a város központi tere, a havi vásárok pedig a Hargita Megyei Tanács épületének oszlopterében zajlanak le. Ez a vásár egy nyitott vásárnak tekinthető, bárki részt vehet rajta akár vásárlás, akár nézelődés céljából. Az esemény előre megtervezett és meghirdetett, a rendezők elmondásai alapján meghirdetik a sajtóban és a rádióban egyaránt, ugyanakkor plakátokat is helyeznek ki az eseményről.[10] A sajtópragmatikai elemzésből az derül ki, hogy az elmúlt egy és negyed év során a Csíki Hírlap tizennyolc alkalommal jelentetett meg valamilyen cikket vagy felhívást a vásárral kapcsolatosan. A tizennyolc megjelenésből fele volt rövid hír, mellyel az olvasók figyelmét hívták fel a hétvégén megszervezésre kerülő vásárra, és fele volt olyan cikk, mely beszámolt a hétvégén zajlott vásárról. Egy profin megszervezett eseményről beszélünk, ugyanis egy nagy csapat munkája fekszik minden egyes vásárban, főként a nagyvásárok előkészítésében.

Gazdasági célokat illetően a vásár egy profitorientált rendezvény a résztvevő termelők szemszögéből, de a szervezőkre nézve nonprofit rendezvénynek tekinthető. A szervezők elmondásai alapján, ők biztosítanak a résztvevők számára ingyen asztalt, és a termelők által eladott termék árából nem kérnek semmilyen juttatást.[11]

---

[9] *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása

[10] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

[11] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

A már többször is említett nagyvásárok során a szervezők a termelők meghívásán és értesítésén kívül meghívnak különböző hagyományokkal kapcsolatban álló előadókat és rendeznek különféle hagyományőrző foglalkozásokat is. A rendezvény szervezői elmondták, hogy a fellépőket a meghívásra visszajelző és azt elfogadó csoportok és személyek alapján választják ki és ezek tudatában állítják össze a napi programot.[12] Az előadók között legtöbbször tánccsoportok és zenecsoportok vannak. A rendezvény megszervezése egész hónapos folyamat, a vásárra bejelentkezők 1-10-ke között kell jelezzék részvételi szándékukat. A rendezvény kommunikációs eszközei között szerepel a plakát, amelyet megfigyeléseim alapján már csak a nagyvásárok során helyeznek ki, a havi vásárok a sajtón keresztül kerülnek a lakosság figyelmébe. A sajtóban való megjelenítés nem rendszeres jellegű, pontosabban nem minden vásár előtt jelenik meg rövid hír az eseményről. Az internetes közösségi oldalon – a facebookon – is működik Székelytermék/Produs Secuiesc profil oldal, amelyet rendszeresen frissítenek.[13] A szervezők elmondása alapján az első vásárt rádióban, sajtóban és plakátok segítségével hirdették meg.[14] Azok a termelők, akik megkapták a Székely Termék / Produs Secuiesc / Secler Product névjegyet,a [15]logót feltüntetik a termékek csomagolásán.

A Hagyományos- és Helyi Termékek Vásáráról egyértelműen elmondhatjuk, hogy a rendezvény hagyományőrző, művészeti és gazdasági célokat tűz ki, azonban nem teljesen egyértelmű – megfigyeléseim alapján –, hogy milyen köröket szólít meg elsősorban. A nagyvásárokhoz kapcsolódó programsorozat kapcsolatban áll a hagyományőrzéssel és a népszokások fenntartásával, beszélek itt pl. a tavaszi nagyvásár során megszervezésre kerülő tojásírásról és festésről. Az időkeret és a programok hossza és összetétele illeszkedik a vásár koncepciójához, ugyanis a kétnapos vásárok azok, melyeken programok vannak kialakítva, a havi vásárok csak a piaci jellegre koncentrálnak. A rendezvény során színpadra lépő csoportokról, személyekről nem mondhatjuk el, hogy magas színvonalat képvi-

[12] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

[13] https://www.facebook.com/szekelytermek.ro?fref=ts

[14] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

[15] kép forrása (http://erdely.ma/gazdasag.php?id=140194)

selnek, ugyanis az esetek legnagyobb részében gyermekek, gyermekcsoportok lépnek színpadra, illetve a tevékenységeket hobbi-szinten űző felnőtt személyek, csoportok.

A rendezvény kommunikációját illetően én úgy gondolom, hogy az utóbbi időben kissé csökkeni látszik. Ez bizonyítható azzal, is hogy a sajtóban való rövid hírek sem jelentek meg az utóbbi egy és negyed év során rendszeres jelleggel, a csökkenő kommunikációs eszközök használata annak is lehet oka, hogy a vásár befogadó jellege a termelőkre nézve telítettnek mutatkozik, de ez nem jelenti azt, hogy a vásárlókat és a lakosságot nem kellene rendszeres jelleggel informálni, emlékeztetni a közeledő vásárnapra. Az esemény újszerűnek, példamutatónak mondható, ugyanis a rendezők elmondása alapján ennek a vásárnak a mintájára szervezik a vásárokat Udvarhelyen is[16] és az egyik termelő, tapasztalatai és a más termelőkkel való beszélgetései alapján, azt állította, hogy a csíkszeredai vásár az egyik legszínvonalasabb vásár és ezen a helyszínen van a legtöbb látogató és vevő.

A vásár a kezdetektől kiindulva egyre nagyobb teret hódít, ugyanis egyre távolabbi településekről jönnek el az eladók a termékeikkel, és a Székely termékek népszerűsítése során a termelők termékei eljutottak már nagyobb fesztiválokra (Félsziget, Tusványos), kikerültek külföldre is (Magyarországon a Cora üzlettánc polcain is megtalálhatók).

A lakosság tudatában egyre jobban be kezdett épülni a vásár és mára már a lakosság életének részévé vált és nem kevés azoknak a vásárlóknak a száma, akik bevásárlási szokásaikat a havi vásárokhoz igazítják. Ezt alátámasztják a kistermelők is, többen is elmondták, hogy vannak olyan törzsvásárlóik, akik rendszeresen vásárolnak a vásáron és olyan mennyiségben, hogy az kitartson a következő hónapig.[17]

A helyszínt és a vásárt illetően összefüggést vélhetünk felfedezni, mert a Hagyományos- és Helyi Termékek vására egy fontos jelentőséggel bíró rendezvény a városban (legfőképpen a nagyvásárok) és a város központi terén szervezik meg, ami a város szívében található.

Összességében véve tehát a vásár erősségeként szolgál, hogy a székely termékek népszerűsítődnek és a lakosság egyre jobban elfogadja a hagyományos

[16] Technikai és mezőgazdasági struktúrákkal való kapcsolattartó részleg alkalmazottjai – interjú

[17] Teafű termesztő és lekvárkészítő személyekkel – interjú

termékeket. Kiemelkedik az összes ilyen jellegű vásár közül azzal, hogy az árusok számára nagy lehetőséget jelent a termékeik értékesítésében. Gyengeséget jelent, hogy a vásár meghirdetése nem rendszeres jellegű a sajtóban, nem egyenlő esélyekkel indulnak a termelők, mivel a rendezők a lakosság igényeihez mérten szűrik a termelőket. Javaslatom e problémára, hogy a havi vásárt ne csak az oszloptérben rendezzék, hanem a téren, ahol nagyobb a terület és több asztalt is fel lehet állítani.

Felhasznált anyagok

Interjúk:

1. Csokoládé-készítő
2. Lekvárfőző
3. Mézkészítő
4. Teafű-termelő

Internetes oldalak:

1. Borboly Csaba honlapja (http://www.borbolycsaba.ro/ utolsó látogatás: 2014. április 29.)
2. Hargita Megye Tanácsának honlapja (http://www.hargitamegye.ro/ utolsó látogatás: 2014. április 29.)
3. Logó forrása (http://erdely.ma/gazdasag.php?id=140194 utolsó látogatás: 2014. május 4.)
4. Székely Termékek honlapja (http://www.szekelytermek.ro/ utolsó látogatás: 2014. május 4.)
5. Vásár szabályzata (http://www.szekelytermek.ro/docs/mukodesi_szabalyzat.pdf utolsó látogatás: 2014. május 4.)

Felhasznált szakirodalom:

1. *A vidék barátunk*. Hargita Megye Tanácsának vidékfejlesztési tevékenységének összefoglalása
2. Biró A. Zoltán – Kiss Adél (szerk.) (2010) *Térség – Fejlesztés – Tudomány*. Csíkszereda: Státus kiadó.
3. Borsos Emőke (2013). *A hely színe* (kézirat)

4. Borsos Emőke (2013). *Alternatív élelmiszerfogyasztás egy romániai kisvárosban.* Kolozsvár, Babes Bolyai Tudományegyetem.
5. Kolumbán Gábor (1999) A Székelyföld, mint fejlesztési kihívás. *Korunk* Harmadik folyam X/4 (http://www.hhrf.org/korunk/9904/4k01.htm utolsó látogatás: 2014. április 23.)

Gergely Sándor

Székelygyümölcs Fesztivál[1]

1. A fesztivál rövid bemutatása

A Székelyudvarhelyi Székelygyümölcs Fesztivál helyi Egyesület kezdeményezésére jött létre, 2009-ik év őszén vezette be termékeit első alkalommal piaci értékesítésre. A hagyományőrző, kulturális és kereskedelmi programmal kísért rendezvény a környék földrajzi, természeti, gazdálkodási adottságaira alapozva kezdte meg feltörekvő, terjeszkedő piaci mozgalmát. A város, a szervezők összefogtak a programban induló faluközösségekkel és márkát alkottak. A hagyományos gyümölcstermesztés kvalitásait, termékként való jobb elfogadását, felfuttatását a fogyasztók körében sikeresen pozícionálták. Az üzletkötés-, termékmenedzselés- és vevőkapcsolati célok gyakorlatba ültetésével a vidék mikro-vállalkozóinak piacra jutása szervezettebb körülmények közé került. Az Udvarhelyszéki Gyümölcsfesztivált idén a hatodik alkalommal szervezik meg.

Napjainkban, az évente megrendezett, őszi szabadtéri gyümölcsfesztivál vállalkozói üzenetét Udvarhelyszék 126 faluközössége sikeresen megismétli: „Kóstold meg és nézd meg, halld meg, hogy mit tudunk, és mi rejlik a falunkban”[2]. A városi fogyasztói kör elégedettségét tartósan meghatározza a különleges, hagyományos, helyi minőségű gyümölcstermék és készítmény. Az eredeti tradíciókon alapuló recepteknek megfelelően egy régi, de megújított termékskála érhető el. *Egyedi üzenete*: ünnepelik a szépet, a jót, a tisztát, az értékeset, a vidéket, a várost, a hagyományokat és a jövő nemzedékért folytatott felelősségtudatot. A fesztivál díjtalanul látogatható, programjai évről évre bővülnek, változatosak és egyben ez Erdély egyik legtisztább és legszebb fesztiválja.

2. Szervezési jellemzők

A fesztivál társszervezője az 1992. évben megalakult, székelyudvarhelyi Civitas Alapítvány. Üzletpolitikája a világhírű brit gazdaságtörténész professzor, Rondo

---

[1] A székelyudvarhelyi Modern Üzleti Tudományok Főiskola hallgatója

[2] Interjú részlet | Vox Rádió 2011. szeptember 6. | Civitas Alapítvány elnöke

Cameron, fő művével[3] jellemezhető: a világpiaci viszonyok között sem szabad megfeledkezni a gazdálkodó emberről. Az Alapítvány az udvarhelyszéki gyümölcstermesztési gyakorlatot erősíti meg a székely közösségi életben, módszeresen és szaktudással.

E stratégiát egészíti ki a fontosabb közgazdasági ismeretek bevonása, illetve a célközönség részére való oktatása.

A szabadtéri eseményre Udvarhelyszékről 18 közösség közel 350 színpadi fellépése várható. Nem külföldi neves előadókat hívnak, hanem népi, gyerek-, csősztánc, zenei és színi előadások adják a hangulatot a kb. tízezer látogatónak. Nagyjából háromszázféle gyümölcskészítmény-specialitás, családias hangulat, sok program, kellemes szórakozás várja a betérőket. A mozgalom egyre ismertebb, mivel a vidék visszahódításáért dolgozik. Ez belső és közös ügy.

Külföldi meghívott szakértők (többek között Magyarországról, Belgiumból, Nagy-Britanniából) emelik az esemény színvonalát, akik nem az egyénre, hanem a közösségre építenek és hasonló megoldásban gondolkodnak. Volt olyan év, amikor 9 országból érkeztek a küldöttségek.

Aktívan közvetítenek többi erdélyi térség képviselőinek (35 térség – pl.: Szilágyság), hogy a program és finanszírozás újszerű, megtérülő, kereskedelmi-partnerségi folyamat lehet. Tapasztalatot cserélnek az eladók és vevők, továbbá egy ún. „cserebere placcon" a szervezők a győri Mediawave Alapítvánnyal közösen kapcsolatépítő platformot működtetnek. Ez utóbbi termékhasznosításban csak gyümölcsalapú kézműves készítmény képezi az adás-vételt, utalva az ősi, pénzmentes piacok hagyományaira, mely hatékony, közvetítő és kapcsolatteremtő közeg volt a történelem folyamán és ez a fesztivál idején a jelenben is megvalósítható.

A szervezetek kapcsolata két évtizedre tekinthet vissza. A Mediawave Fesztivál a kultúra, míg a Székelygyümölcs az élhetőbb környezet érdekében formálja a közösséget. Céljaik az önfenntartás, önellátás és összetartás hirdetése.

A szervező a Norway Grants partnerével (Norvég Civil Támogatási Alap) középpontba állítja a *„civil társadalom fejlődését, valamint erősíti részvételét a társadalmi igazságosság, a demokrácia és a fenntartható fejlődés alakításában"* [4]. A norvég kormány támogatásával épült gyümölcsfeldolgozó üzemekben lehetőség

[3] Rondo Cameron | A világgazdaság rövid története a kőkorszaktól napjainkig

[4] http://norvegcivilalap.hu | Norway Grants

van a gazdák gyümölcsterményeinek feldolgozására. Legfőbb szempont, hogy helyi terméket állítsanak elő helyi fogyasztók részére.

A Civitas Alapítvány több támogatóval rendelkezik, többek között Székelyudvarhely Önkormányzata, Bethlen Gábor Alap (Magyarország), Emberi Erőforrások Minisztériuma (Magyarország), Európai Bizottság az Élethosszig tartó tanulás program által, Európai Unió, Hargita Megye Önkormányzata, LIA e.V. – Jugenddorf Lokod (Németország), Project Harvest Hope (USA), Román-Amerikai Alapítvány, Székelyudvarhelyi Közösségi Alapítvány, Vidékfejlesztési Minisztérium (Magyarország), stb.

Partnerek között az Agora Egyesület, az Udvarhelyszéki Magyar Gazdák Egyesülete, a Norgesvel és a MÜTF Egyesület is megtalálható. Ez utóbbi szervezet a Modern Üzleti Tudományok Székelyudvarhelyi Képzési Központjának hallgatói tevékenységén keresztül összehangolja a program különféle eseményeit (pl.: konferenciák, szakkörök, stb.) és támogatást biztosít számukra.

3. Kutatási módszerek

Információgyűjtés és tájékozódás első alkalommal 2012. szeptember 21-23. időszakban történt Székelyudvarhelyen, a IV. Udvarhelyszéki Gyümölcsfesztivál idején, ad-hoc jelleggel. Primer és szekunder információk nem álltak konkrétan rendelkezésre, ezért a kezdeti adatgyűjtést további tracking-kutatás követte, az esemény pozícióinak követésével, konkrétan a tavalyi fesztiválon gyakorolt megfigyelésig.

3.1 Vizsgált média-információk

3.1.1 Tömegkommunikációs eszközök

A szervezők a fesztivált több tömegkommunikációs, ATL marketing módszerrel, széles spektrumban hirdetik. Szerepelnek az Udvarhelyszéki Szabadidőkalauzban. Emellett az írott sajtó (pl. Hargita Népe, Udvarhelyi Híradó), több rádió (pl.: Más Rádió, Prima Rádió, Star Rádió) és tv-műsor, illetve reklám (pl. Marosvásárhelyi Televízió, Duna TV, TV/Digital3) az eseményt rangos rendezvényként emeli a fogyasztói célcsoport figyelmébe.

A műsorvezetők, zsűritagok, művészeti vezetők rendkívül felkészültek, a projekt kommunikációs felelősei nagy hangsúlyt fektetnek a fesztivált vezérlő folyamatokra is.

Interneten, a rendezvény előtt mindig folyamatos és aktuális információ szerezhető be a célokról, tevékenységről, pl.: kiadványok, hírek, média, galéria útján a Székelygyümölcs Egyesület weboldalán.

Kiadványaikat publikálják (pl.: Székelygyümölcs Termékkatalógus, brosúrák, szórólapok, plakátok, falinaptár, banner, stb.) amelyek színvonalasak, minőségiek és kellő információval látják el a vendégeket, látogatókat.

3.1.2 Nem tömegkommunikációs eszközök

A BTL kommunikációs módszereket a fesztivál szervezője a személyes kiállítás, vásár alkalmával következetesen alkalmazza a piacon, mint szponzorálás, ajándékozás, stand, stb.

A folyamatos színpadi fellépés, versenyek, gyerek/felnőtt játékok (pl.: célba dobás, almaevés) és programok (pl. mesemondás), zene és tánc mind közvetlenül befolyásolják direkt marketing eszközként az esemény sikerét. A külföldieknek szervezett konferencia szintén közvetett kommunikációs eljárásnak minősül.

A reklám hatásmechanizmusa szempontjából érvényesül az AIDA effektus (figyelemfelhívás, érdeklődéskeltés, vágy felébresztés, cselekvésre késztetés).

3.1.3 Potenciális közönség

Nehéz kiinduló helyzetet jelent egy lokális rendezvény felépítése. Számolni kell a helyi konkurenciával, a fogyasztók „zárkózottságával", a termék befogadására nézve az eltérő igényekkel. Ha a szegmentált csoport tagjai nem kellően reagálnak a fesztivál által fókuszba állított termékre, akkor a fogyasztói ár, érdeklődés, szokás nem irányul a kereslet megtartására.

Életkor szerint a potenciális közönség soraiban megtaláljuk a fiatal, középkorú, idős generáció tagjait. A csoportokból kiemelkedik az idősebb generáció helyzete. Ők nyitottabbak a hagyományos termékekre. A gondolkodásmódjuk, termék-fogékonyságuk hasonló a gazdálkodó termelőkéhez.

Iskolai végzettség és jövedelmi helyzet függvényében elsősorban a közepes keresetűek, mint a legszélesebb réteg képviselői vonzódnak a rendezvényhez. A legalacsonyabb jövedelműek az egyéb élelmiszeripari termékek piaci forrásaihoz képest pénzügyi szempontból olcsóbb alternatívát látnak a gyümölcsfesztivál áraiban. Ők nem hagyományosan integrálódó csoportnak minősülnek, azonban számuk nem elhanyagolható.

A magasabb kereset, illetve iskolai végzettség szerint a közép- és felsőfokú tanulmányi minősítéssel rendelkezőkre szintén érdemes összpontosítani, ők a jó marketing-stratégiának megfelelően könnyen potenciális vásárlókká alakíthatók.

A ***geográfiai helyzet*** összpontosító hatása kiegyensúlyozódik a város-falu viszonylatban. A „Falu a Városban" program természetes élőhelye a specializált székelyföldi környezet. Ez szokásos környezetnek mondható a rendezvény szempontjából. A környék fogyasztóira nagyobb erővel történő fókuszálás akkor érhet el magasabb hatásfokot, ha a fókusz legalább 50-100 km-es környezetre kiterjed. Ez, a helyzetből adódóan, már a román vidékekre is kapacitálást jelentene, ezzel egyidejűleg az új fogyasztók bevonzása szélesebb fogyasztói réteget eredményezne.

A ***fogyasztói ismérvek*** motivációs elemzése több markáns ízlésbeli tulajdonságot emel ki. Az egyik a hagyományteremtésen alapuló szimpátia, hiszen a régió városaként Székelyudvarhely, az egykori mezőváros, a környező falvak lakóiból népesült be, befogadva a szokásokat, a hagyományokat és a kulturális értékeket. Ide sorolhatjuk azt a fogyasztói csoportot, akik legalább két generáción belül egykor a környező falvak lakói voltak.

A másik permanens csoport azokat foglalja magában, akik távolabb állnak a falusi élettől, de a székelyföldi elkötelezettség nekik is pozícionált üzenetet tartalmaz. A fesztivál, a termék kellő marketingfogásokkal erre a csoportra is irányadó.

Egy harmadik csoport a vásárlásra berendezkedett fogyasztó, akinek a hagyományos piaci fesztivál hangulata, a népi játékok nem feltétlenül minősülnek vonzerőnek, hanem a vásárlási szokásaik alternatíváját élik meg a vásárban.

3.1.4 BTL mix eszközök

Személyes termékeladásként bevetett módszer, hogy előre kijelölt napokon közel lehet kerülni a célcsoporthoz és egyúttal a közönségkapcsolatok ápolásának is hatékony módja ez. A „termelői napokon" a hagyományt ápoló közösség részéről ez jó motivációs tényező a fogyasztók felé. Ebben a környezetben feltétlen működő szempont az engedmények ajánlása. Az ösztönző kedvezmények mellett érdemes egyéb jellegű kedvezményeket is alku tárgyává tenni, hivatkozva a csoportos látogatói szituációra, ami az egységár csökkentésében vagy ingyenes termékkóstolásban valósulhat meg. A fesztivál utolsó napján az eladatlan készítményeket ajánlott csökkentett áron értékesíteni.

Point of sale: a fesztivál szolgáltatás-nyújtásának, illetve igénybevételének egyik sajátossága, hogy időben és térben egyszerre megy végbe. Ez a hely egyúttal kihasználható intenzívebb reklámfelületként is. Ennek lehetőségeit és feltételeit a szponzorációs szerződésben ajánlott rögzíteni. A reklámelemek kellő visszafogottsága és térbeli megjelenítése nem mellőzhető, hiszen a vásárló bizonyos értelemben a fogyasztói szokások elmélyítése céljából, szabadtéri kikapcsolódásra érkezik és a hangulati elemek között a túlzott reklámforrás elronthatja az eredeti összefüggés üzenetét. A kijelölt kávézó, szendvics-bár környezetében azonban kifejezetten jó funkciót töltenek be.

A ***Merchandising*** fontos, hogy készüljenek olyan, egységes arculati elemekkel ellátott termékek és kiadványok, amelyekből a közönség vásárolhat. A fesztivál ezeket a módszereket profitszerzés céljából alkalmazhatja. Az egyes standokon a gyümölcstermesztéssel kapcsolatos könyvek, kiadványok jelen vannak, azonban ezek csekély bevételt biztosítanak. Fontosabb szempont ennél a PR-jelleg és a fesztivál imázsának közvetítése a potenciális közönség felé. Ilyen termék lehet valamilyen saját kiadvány, zenei lemez a korábbi évek fesztiváli hangulatáról, produkciós eseményeinek kimagasló teljesítményéről, illetve különböző emblémás tárgyak, mint pl. toll, mappa, tárca, stb.

Az ***online kommunikációra*** fókuszálás, a direkt marketing mellett, rentábilis. Ez a kommunikáció a törzsközönséggel online módon valósul meg, hatékonyan kihasználva emellett a Facebook nyújtotta lehetőségeket.

Természetesen amint tudatában vagyunk annak, hogy pontosan mely homogén csoportok alkotják a célcsoportunkat, érdemes lehet kapcsolatot kiépíteni. A székelygyümölcs helyi vállalkozás rendelkezik Facebook regisztrációval, 954 kedvelője van. Gyakorlatilag minimális költség fejében lehetőséget biztosít arra, hogy célzott, direkt kommunikációval találják meg potenciális fogyasztóikat.

A kor, nem, lakhely, társadalmi pozíció és érdeklődési kör szerint behatárolhatóak és meghatározhatók az egyes célcsoportok. Ezt követően irányított hirdetésekkel fogják őket megtalálni, és egyúttal arra is lehetőséget ad, hogy a direkt marketing tevékenység eredménye operacionalizált formában is eljusson a fogyasztókhoz: látható például, hogy hányszor, hány személynél jelent meg a hirdetés, kik és hányan kattintottak rá, majd navigáltak utána pl. a saját honlapra vagy Facebook adatlapra.

A fesztivál nyílt nap jellege a közönségkapcsolatok ápolásának egyik legnagyszabásúbb módja, hiszen rendkívül nagy számban és széles körben jelennek meg a

potenciális fogyasztók. A közös értékrend kialakítása az érdekes és nevelő hatású programok kínálatával új fogyasztók megnyerését is szolgálja, amely során szembeállítja a tudatos fogyasztói kultúrát a külföldi tömegtermékekkel. A nyílt nap programjai között szerepel a találkozás és beszélgetés a termelőkkel, egy-egy nyílt formában megrendezett gyümölcslekvár-készítés megtekintése, a termelők életmódjának, hagyományos kellékeinek felfedezése, bepillantás a receptek mögé, kóstolás, versenyek és vetélkedők, stb. Ebből adódóan a nyílt nap kiváló alkalmat teremt a népi hagyományokban rejlő lehetőségek kiaknázására.

4. Alapítvány a közösségi célokért

Forgatókönyvei, projektjei és pályázatai a régió vidékfejlesztésének egyik leglátványosabb nonprofit mozgalmát eredményezik. A közgazdasági, turisztikai, gasztronómiai, kommunikációs, logisztikai, stb. súlypontok mindegyike szakszerű tevékenység és egymás mellett szorosan felépített, céltudatos erővonal mentén tagozódik.

Korunk színvonalas szervezési stratégiáit alkalmazó szakértők is emelik az egyes projektek minőségét.

A 90-es évek kezdeti kereskedelemi aurájában a székelyföldi fogyasztók is megtapasztalták, hogy vásárlási szokásaikat „monitorozzák", az egyes szolgáltatások hatékonyságát és színvonalát mérik és elemzik. Folyamatok kezdtek kialakulni. Először, ha nem is tudatosan, de terjedni kezdtek a porteri modellek, elemzések és azok hatásai.

„Azok a folyamatok, melyek a tőlünk nyugatabbra fekvő országokban kb. 100 évet vettek igénybe, itt mindössze két évtized alatt lejátszódtak. Az eredmény egy nagyon hasonló kiskereskedelmi piac: magántulajdonban lévő vállalkozásokkal, multinacionális kereskedelmi láncok erőteljes jelenlétével, a piaci koncentráció magas szintjével, modernnek számító kereskedelmi formákkal (hipermarketek, diszkontok, bevásárlóközpontok, stb.)." [5]

A Székelyföld hegyeit, erdeit, folyóit, természeti értékeit és hagyományait óvó alapítvány komoly tevékenységet fejt ki a páratlan vidék gazdasági növekedése érdekében. Egy olyan modell kidolgozásán munkálkodik, amelyben több emberi,

[5] A bolti kiskereskedelem fejlődéstörténete – Dudás Katalin, Ph.D. Adjunktus, PTE KTK GTI dudask@ktk.pte.hu

közösségi motivációt nyújtanak egymásnak a városi és falusi mikro-vállalkozások szereplői.

A megszerzett tapasztalatot közvetlenül átadják az érdekelt faluközösségeknek és mentorok támogatják a közösséget. A vidéket övező ökológiai örökséget belső törődéssel kezelik, ennek összhangja pedig a turizmus és az üzlet, a hagyomány és jövő összekovácsolása.

Az alapítvány alulról építkezett. A kezdetekben oktatással és szakkiadványokkal, később, 1992-1998 között önkormányzatoknál projektszerűen tanácsot adott a hivataloknak.

A közösség szorosabb bevonásával a Székelygyümölcsöt egy piaci termékké tették. Kommunikációs és marketing stratégiájuk hozzájárult, hogy a régió gyümölcsei nemcsak értéket, hagyományos gazdálkodással irányított termesztést és kereskedést eredményeznek a piacoknak, hanem a fogyasztók egészséges élelmiszert vásárolhatnak.

A tudást lépésről lépésre a hagyományos gyümölcstermesztésben résztvevő, idős gazdáktól vették át. Erőforrásbecslést végeztek, felmérték a gyümölcsfajtákat, az egykori, a cserekereskedelemben is résztvevő, fajokat.

A pragmatikus erőfeszítés elindította az ún. adatközlők és tanítók által rendszeresített tudásbázis megosztását, „megfertőzve" a falusi fiatalokat és a középkorúakat.

A tudás és a projekt már magától szülte a termények összegyűjtése után a házi készítésű gyümölcslekvárok, szörpök, aszalványok, tészták, befőttek, kompótok, üdítők, sütemények, palacsinták és egyéb kulináris helyi termékek előállítását.

A székelygyümölcs projekt más eseményre is befolyással van.

Az eredeti törekvés kiegészült egy közvetett hatással. Nem hagyják magukra az öregedő falvakat, a vidéki közösségeket, mert ha megtennék, előbb-utóbb nem lennének falvaik, vagy olyanokká válnának, ahová nem lesz érdemes kimenni.

5. Összegzés

5.1 SWOT helyzetfelmérés

A SWOT - (Strengths), (Weaknesses), (Opportunities), (Threats) elemzés segítségével a fesztivál adottságai, illetve környezeti változásai az alábbi bekezdések szerint mutathatók ki.

5.1.1 Erősségek

Fontos kiemelni, hogy az Alapítvány filozófiája illeszkedik a magasabb, nagytérségi elvárásokhoz is: *„a legnagyobb kihívás talán az, hogy az innovációt illetően fokozottabban stratégiai jellegű szemléletet tegyünk magunkévá azért, hogy az elöregedő népesség mellett is biztosítsuk életminőségünket és társadalmi modellünket”* [6].

- További abszolút erősség, hogy a projekt naprakészen megfelel a vitaanyagban megfogalmazott szakértői iránymutatásnak, ugyanakkor a mozgalom egyedi, szorosan kapcsolódik a rendezvény tematikájához. A művészek, fellépők a rendezvény üzenetét pozitívan befolyásolják, gyakorlatilag gazdag folklór lengi be a környéket.

- Idén a hatodik alkalommal szervezik meg a fesztivált. A közösségre épülő stratégiájukat mi sem jellemzi jobban üzleti szempontból, mint Bryan Tacey, Amerika és Nyugat-Európa legismertebb, kiváló nemzetközi referenciákkal rendelkező menedzseroktatója, előadó, konzulens és író, aki a következő szavakkal jellemzi a hasonló háttérkörülményeket: *„Egy kiforrott kultúrával rendelkező cég olyan emberekből áll, akiknek közös tapasztalataik, történelmük, céljaik és közös értékeik vannak* [7].”

- Az életen át tartó tanulás, az oktasd az oktatót elv itt generációs feladat is. A könyvelésről, üzleti tervről, marketingről, vállalkozásról szóló oktatási csomag mind a Székelygyümölcs projekt felépítését, mind pedig a termény hatékony pénzzé tételét szolgálják. Igazi profitalakítás gyümölcsökből, házi készítményekből. A diploma mellé mentort ajánlanak, aki szakértelmével segíti a közösséget.

- A logisztikai feladatok, célok teljesülnek: a megfelelő árut, terméket (szolgáltatást), a megfelelő mennyiségben, a megfelelő minőségben, a megfelelő időben, a megfelelő helyen, a megfelelő fogyasztó számára, a megfelelő ár mellett – figyelembe véve a megfelelő információt – a megfelelő személyek segítségével juttatja el a szegmentált célközönsége részére.

---

[6] „Erdély 2020 a szülőföld EU forrásokra alapozott intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésének közös stratégiai kerete és fejlesztési terve” – Vitaanyag – Kolozsvár, 2012. január 20.

[7] Brian Tracey, kanadai származású üzletember – idézet

- A rendezvény a környezetvédelem kritériumainak messzemenően megfelel. Nemcsak a szelektív hulladékgyűjtésben jeleskednek, hanem a közösségi beruházás modellje a környezetre veszélyt jelentő szén-dioxid kibocsájtás csökkentésének Európai Uniós elvárásaihoz is illeszkedik. Ez pedig nem más, mint az intelligens vásárlás ösztönzése a helyi és szezonális élelmiszerek piacán.

- Közvetetten propagálja, hogy kis változásnak is lehet nagy hatásfoka. A menedzsment szempontú megközelítés a beszerzést, a készletezést és az értékesítést, az anyagokat a forrásoktól a végső fogyasztókig terjedő logisztikai folyamatban úgy koordinálja, hogy a termék fizikai mozgatása során – az import vagy más környékről történő szállítás helyett – a legkisebb kilométerenkénti szén-dioxid kibocsájtást érje el.

- Környezetgazdálkodási szempontból kiváló tudatosság jelenik meg az ökológiai veszélyek helyi mérséklésére. Földünk 7 milliárdos és egyre bővülő népessége napjainkban a nyersanyagok kérdését feszegeti. Ma még a kőolaj számít, a közeljövőben már a tiszta ivóvíz és élelmiszer. A specializált és termelékeny növényfajták egyre erősebben terjednek, de ezek standardjai egyhamar érzékennyé is válhatnak egy esetleges mutáns mikroorganizmussal szemben.

  Pozitív kép, hogy ezt a dilemmát is el tudta kerülni a Székelygyümölcs projekt és olyan nemzeti, ősi magyar fajok megmentésében vesz részt, amelyet már Magyarországon, korábban követendő példaként több esetben is elértek (pl.: szürke marha megmentése vagy a régi zöldség- és gabona-magvak a Tápiószelei Génbankban)[8].

- További hozadéka a Székelygyümölcs projektnek, hogy Udvarhelyszék régió Farcád és Nyikó települései között kialakult egy 85 km-es gyümölcsút. Ez kapcsolatot jelent az ott élőknek, ugyanis korábban az emberek elfejtettek falura menni és ezeket a településeket elhanyagolták, de most visszatérnek a városiak, rekreációs útjaikon, hétvégenként, és a tájjal együtt a gyümölcsök szemléjére is sor kerülhet.

[8] Múltunk magvai – http://www.szabadfold.hu/zoldfold/multunk_magvai

5.1.2 Gyengeségek

- Az egyesület weboldala némi optimalizálást igényel, az egyes hivatkozások megnyitása időnként nehézkessé válik. Az események évek szerinti kategorizálása, a menük struktúrájának javítása ugyancsak használhatóbbá teszi a weboldalt. Egyelőre nem megoldott a látogatók visszajelzésének kezelése, illetve véleményeiknek on-line értékelése. A hackertámadások és kalózkodások ellen szintén hatékonyabb informatikai felkészülés javasolt.
  Az esettanulmány készítésekor, az egyes ATL marketing módszerek www.szekelygyumolcs.ro weboldalon található médiával való összehasonlítása idején, 2014. május 3-án, hackertámadás volt észlelhető, nagyjából a 2041 és a 2059 sorszámú látogatás között. Látszólag egy norvég behatoló „HaCked By Nofawkx Al" fedőnevű csoport garázdálkodott, de a felrakott üzenet fényképes részénél egy török honosságú hacker azonosította magát név szerint. Azóta a probléma kezelése megkezdődött, a kompromittáló kép már lekerült az oldalról.

- A Székelygyümölcs Fesztivál egyedi arculata sikeres, a vizuális elemei (pl.: logó, szimbólum, színek, tipográfia) egy átfogó koncepció mentén megalapozott, következetes „Corporate Identity" stratégia részét képezik. Az alkalmazások (pl.: weboldal, nyomtatványok, csomagolóanyag) szintén egy üzleti megfontolás margóján kidolgozottak. Az arculat megkönnyíti a fogyasztók döntését, felismerhető és egyedi a szolgáltatás, illetve a termék. A márka architektúra típusokból a termékmárka kategória érvényesül, mint termék önálló márkaként van jelen a piacon.

  Az Alapítvány által támogatott standokon az egyes faluközösségek képviselői a gyümölcskészítmények csomagolására (pl.: befőttes üveg) egyedi dizájnt alkalmaznak, és feliratozott címkékkel látják el áruikat. Ezen megtalálható a termelő neve, elérhetősége, termék neve, szavatossági idő, illetve a készítmény komponensei.

  Marketing szempontból a standoknál nem releváns a névjegyosztás. Ezzel a partneri viszony hatékonyabban ápolható lenne. Az is megoldást jelenthet, ha a számlán, nyugtán az arculat stilizált (pl.: logó) bélyegzője szerepelne és az elérhetőséget is tartalmazná. A vevők így várhatóan hatékonyabban tudnak utólag is visszacsatlakozni a termelőhöz.

5.1.3 Opportunities - Piaci lehetőségek

- A termékskála bővítése nagyobb célközönséget juttathat a termék vonzáskörzetébe, versenyképességének növelése pedig abban is rejlik, hogy mennyire veszi figyelembe a környező régiók kereskedelmi dinamizmusát (pl.: román régiók) a nagyobb piacrészesedés megszerzése érdekében. A piaci lehetőségek emelése abban is rejtőzhet, hogy a Székelygyümölcs Fesztivál idején együtt bemutatkozó faluközösségek ne csak Udvarhelyszéken lépjenek fel közösen, hanem a távolabbi vidékekre való egyéni kereskedelmi migrálás helyett szintén fogjanak össze és a közösen alkalmazott szolgáltatást kíséreljék meg a régió határán túl is felvonultatni.

5.1.4 Threats - Piaci veszélyek

- Ismert, hogy a gyümölcsfeldolgozó gépeknek híre ment a régión kívüli környéken is. Egy hasonló, más régióbeli versenytárs megjelenése az udvarhelyszéki piacon nagy kihívást fog eredményezni a termék életében.

A Székelygyümölcs Fesztivál legfőbb mondanivalóját az alábbi megjegyzés jellemzi: „Ha több a vállalkozó, akkor több a munkahely, több az innováció, nagyobb a versenyképesség. Vállalkozni, egy elképzelést megvalósítani személyes erőfeszítést és kockázatot jelent. A vállalkozók korunk hősei, a vállalkozó szellem pedig a gazdasági növekedés legerősebb hajtóereje [9].”

6. Források, hivatkozások

Dátum	Az esettanulmányban az alábbi források, hivatkozások kerültek meglátogatásra.
2014-05-01	www.szekelygyumolcs.ro
2014-05-01	www.civitas.ro
2014-05-01	http://norvegcivilalap.hu/

[9] Antonio Tajani – olasz politikus, 2010-től az Európai Bizottság iparért és vállalkozás-politikáért felelős biztosa

Bogyor Izabella

Tiroli Grauvieh szarvasmarhák tenyésztése Csíkmadarason[1]

Bevezető

Ezen esettanulmányban egy innovatív agrárvállalkozást mutatok be, a vállalkozás működtetője Fazakas Imre.

Azért éppen ezt a vállalkozást választottam elemzésem alapjául, mert úgy gondolom, hogy több szempontból is innovatívnak tekinthető, működési módjában, tartalmában, motivációjában eltér a térségben jellemző gazdálkodási módtól, a hagyományos, önfenntartó gazdálkodástól, ugyanakkor az is szempont volt, hogy működtetője nem zárkózott el attól, hogy szakmai munkámat segítse.

Érdekességét és különlegességét kiemelten számomra ez a vállalkozás abban rejti, hogy úgy hozott be innovatív elemeket a gazdálkodási gyakorlatába, hogy közben nem utasította el a térségben jellemző gyakorlat minden elemét, hanem azt vette figyelembe, hogy minimális változtatással hogyan lehetséges ugyanezen körülmények között környezetbarátabb, eredményesebb és ésszerűbb gazdálkodási tevékenységet folytatni. Ez azt jelenti, hogy a gazdaság mérete nem tér el jelentősen a térségben széles körben ismert és működtetett gazdaságmérettől, tekinthető önellátónak, ugyanakkor a termesztett haszonnövények és tenyésztett állatok tekintetében sem fedezhető fel jelentős eltérés. Elemzésem során arra törekszem, hogy megragadjam, mégis miben más, mitől innovatív ez a gazdaság, ugyanakkor igyekszem rámutatni arra is, hogy működtetőjének gondolkodásmódjában, személyiségében melyek azok az alapvető vonások, amelyek révén ezt képes volt kivitelezni.

Az esettanulmány alapjául szolgáló információkat interjús adatfelvétel révén szereztem. Ellátogattam Csíkmadarasra a félig strukturált interjú elkészítésének céljából, ugyanakkor alkalmam nyílt ilyen formában személyesen találkozni a vállalkozás működtetőjével abban a környezetben, amelyben él és dolgozik. Ez lehetővé tette, hogy megfigyeléseimmel is kiegészíthessem az adatgyűjtés során szerzett ismereteimet.

---

[1] Szociológus MA hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, csíkszeredai kihelyezett tagozat

A vállalkozás Csíkmadarason működik. Csíkmadaras község Hargita megyében, a felcsíki zónában található, Csíkszeredától 16 kilométerre északra. Csíkdánfalvához tartozott közigazgatásilag egészen 2002 áprilisáig, amikor is önálló községgé vált. A 2011-es népszámlálási adatok szerint 2 190 lakosa van, ennek túlnyomó többsége magyar ajkú. Bár van helyi foglalkoztató, mégsem mondható az, hogy a község teljes mértékben tudna munkalehetőséget biztosítani lakóinak. A térség többi településéhez hasonlóan, Csíkmadaras lakóira is jellemző egyfajta agrárfüggőség. A rendszerváltás után visszaszolgáltatták a földterületeket, amely azt eredményezte, hogy a családok visszatértek az azelőtt jellemző önellátó gazdálkodási gyakorlathoz.

Kezdetek, az indulás körülményei

Az általam kiválasztott vállalkozó, Fazakas Imre Csíkmadarason született, nevelkedett. Édesapja fakitermelésben dolgozott, édesanyja háztartásbeli volt. A szülők önellátó gazdaságot működtettek melléktevékenység gyanánt. Az ehhez a gazdasághoz kapcsolódó munkálatokba már gyerekkorban bevonták a fiúkat is, akinek ez akkoriban nem nyerte el a tetszését, inkább ellenszenvet váltott ki belőle az ilyen formában szerzett tapasztalat a gazdálkodásról, hiszen azzal szembesült, hogy kemény fizikai munkát jelent, ugyanakkor nem kecsegtet jó megélhetési lehetőséggel.

Imre, édesapja nyomdokaiba lépve, a középiskolai tanulmányai során fafeldolgozói szakmát sajátított el, majd elhelyezkedett, amint kilépett az iskolai falai közül. Hamarosan tudatosult benne a felismerés, ami szerint számára nem kedvező munkáltatónál dolgozni napi nyolc órában, ezért kezdett azon gondolkozni, hogy hogyan tudna más, neki jobban tetsző módon megélni, munkáltatótól való függőség nélkül. Ekkor kihasználva egy felkínálkozó lehetőséget a gyergyói Caritas szervezésében sok más fiatallal együtt elutazott Svájcba, ahol szarvasmarha-, gyümölcsös- és csirkefarmokon helyezték el őket. Felismerte, hogy a svájci gazdálkodási gyakorlat hasonlóságot mutat azzal, amit otthon látott, hiszen ott is hasonlóan kisméretű családi gazdaságokat látott, amelyek szintén a háztartás szükségleteit tartják szem előtt, vegyes gazdaságot tartank fenn, viszont a munka módja teljesen eltérő volt attól, amit a csíki zónában látott. Modernebb módszerekkel, hatékonyabb munkavégzéssel találkozott. Rámutatott, hogy amíg

akkoriban a csíki gazdaságokban minden munkafolyamatot kézzel végeztek el, addig Svájcban már gépekkel dolgoztak. Ez a modernebb gazdálkodási mód keltette fel az érdeklődését, és indította el azon az úton, amelyen végighaladva elért odáig, ahol ma tart, és amelyen még haladni kíván tovább.

Hazatérte után azon gondolkozott, hogy a külföldön látottakat hogy tudná meghonosítani, kamatoztatni saját környezetében. Újra elutazott Svájcba, és mikor hazatért, mezőgazdasági munkálatok elvégzésére alkalmas gépeket is hozott magával. Ez olyannyira újdonságnak számított akkoriban, hogy a többi gazdálkodóból csodálatot váltott ki, ugyanakkor példaként szolgált nekik, hiszen amikor látták, hogy léteznek ilyen gépek és a munkavégzést milyen nagymértékben megkönnyíti a használatuk, akkor többen is vásároltak maguknak hasonló eszközöket. Fazakas eleinte a keresetét forgatta vissza a gazdaságba, hogy fejleszteni tudja azt, majd 2006-ban új lehetőség nyílt meg számára, amit ki is használt. Elérhetővé váltak az első, az Európai Unió által biztosított pályázatok, amiket a Sapard írt ki. Ekkor pályázott először, és pozitív elbírálást kapott. Bankhitelhez kellett folyamodnia ehhez, de kétségek nélkül megtette, mert alacsony kamattal lehetett ezt igényelni akkoriban. 2009-ben újra pályázott, és a két pályázat nyomán elérte, hogy mindent beszerezzen, amire a gazdaságban szüksége volt. Közben a gazdaságát átalakította biogazdasággá, mert a környezetkímélő és egészséges élelmiszert eredményező gazdálkodásnak látja értelmét. Megragadott minden lehetőséget arra, hogy gazdálkodáshoz kapcsolódó képzéseken, kurzusokon, előadásokon vegyen részt. Ennek a tanulási vágynak egyrészt az érdeklődés volt az alapja, ugyanakkor elmondása szerint nem ért egyet azzal a mentalitással, ami szerint nem szükséges tanulni, ha valaki gazdálkodni akar. Mint bármely más ágazat esetében, az agrár ágazatban is szükséges tanulni, ismereteket szerezni, folyamatosan képezni magát, mert enélkül nem lehetséges a gazdaság fenntartása, működtetése. Ebből a gondolatmenetből kiindulva szerzett ismereteket talajtannal, növénytannal és állatokkal kapcsolatosan, ugyanakkor a gépek fenntartásával, javításával kapcsolatosan is. Ez az érdeklődés, tudásvágy segítette hozzá egy újabb innovatív lépés megtételére. Egy sajtkészítő kurzuson hallott egy olyan szarvasmarha fajtáról, amely jól bírja az extenzív tartást, kisebb testű, a tejhozama hasonló a pirostarkáéhoz, ugyanakkor sokkal ellenállóbb, kevesebb takarmányt fogyaszt, de jobban hasznosítja a tápanyagot és mozgékonyabb is. Abból indult ki, hogy a helyi éghajlati és domborzati körülmények között jobban tenyészthető lenne a tiroli grauvieh szarvasmarhafajta, ugyanakkor azt is

figyelembe vette, hogy a tej felvásárlói ára évek óta nem növekszik, de a tenyésztési költségek növekednek, és mivel azon az áron nem tud változtatni, amennyiért a tejet felvásárolják tőle, így abban gondolkodott, hogy a tenyésztéssel kapcsolatos költségekből faragjon le. Egy hosszasabb, egy évig tartó keresgélés után sikerült vásárolnia öt vemhes üszőt az említett fajtából, amelyek mostanra meg is borjúztak.

Úgy gondolja, hogy még korai azt bizonyosnak tekinteni, hogy ez a fajta jobban illeszkedik a helyi környezetbe, mert ehhez szükséges az állatok néhány évig tartó megfigyelése, de eddig nincs semmi, ami ennek az állításnak ellent mondana. Ahhoz is időre volt szükség, hogy a környezetet az állatok megszokják, hiába, hogy a tirolihoz hasonlatos. Fokozottabb figyelmet kellett rájuk fordítania az első hónapokban, hogy tudja, mi a rájuk jellemző viselkedés, van-e bármi, amire érzékenyek. Elmondása szerint házának üvegajtaját törte be az egyik szürkemarha az éppen ebédelő család nem kis meglepetésére, mivel saját tükörképét látta benne.

A társadalmi környezet reakciója a kezdeményezésre

Ezen vállalkozó – mint már említettem – a környezetében levő gazdák csodálatát és érdeklődését váltotta ki, és ez vonatkozik rá a mai napig is, mivel folyamatosan gondolkozik, fejleszti magát, és az új ötleteit gyakorlatba is ülteti, így mindig van valami újdonság, ami által egy lépéssel mások előtt jár. Mivel nem zárkózott, és manapság sem zárkózik el attól, hogy megmutassa az éppen aktuális újítást és átadja a tudását, így követendő példaként jelenik meg a községben, sőt, elmondása szerint a környékbeli településekről is érkeznek érdeklődők. Ebből kifolyólag egyértelműen pozitív visszajelzéseket kapott a tágabb környezetétől.

A családjáról az mondható el, hogy a kezdetektől a felesége állt mellette. Szülei eleinte nem támogatták a tevékenységét, sőt, ellenezték is, mivel az ő gazdálkodási gyakorlatuktól gyökeresen eltérő módon próbált boldogulni.

Mivel a tejet értékesíti, így nem kellett messzire mennie az értékesítés megoldása érdekében, hiszen Tekerőpatakon van egy sajtgyár, amelynek el tudja adni. Emellett elmondása szerint az állatai iránt is nagy a kereslet, mind a térségből, mind külföldről is érkeznek ajánlatok, de addig csak korlátozott számban értékesít szarvasmarhát, amíg nem ér el egy adott állatlétszámot, amit kitűzött célul.

A vállalkozás jelene

Jelenleg a gazdaság nem lép túl azon a méreten, amit a gazda egymagában képes gépekkel megművelni. Állatlétszám tekintetében is érvényes ez, főleg annak figyelembe vételével, hogy nem arra törekszik, hogy sokat termeljen, hanem hogy minőségi élelmiszerhez juttassa a családját, ugyanakkor meg tudjanak élni a gazdaság működtetése révén befolyó jövedelemből. Azt hangsúlyozta, hogy nem meggazdagodni akar.

A gazda hosszú távú terveket sző. Nehézséget jelent neki pillanatnyilag, hogy nem áll rendelkezésére olyan jó minőségű legelő, ahová kihajthatná az állatait, de ettől nem keseredett el, hiszen már meg is találta a megoldást erre a problémára. Van távolabbi legelő, ahova épületet tervez. Állandó jelleggel szeretné az állatait odavinni, ugyanakkor ott kialakítana egy sajtkészítő műhelyt is, ahol a tejet fel is dolgozná. Tevékenységét idővel szeretné faluturizmussal is összekötni.

Elmondása szerint arra törekszik, hogy megélhetést tudjon biztosítani a gyerekei számára is, így az a célja, hogy „kitapossa nekik az utat", úgy alakítsa, formálja a gazdaságot, hogy amikor ők elérik azt az életkort, hogy képesek lesznek a munka folytatására, akkor a lehető legkönnyebb legyen a dolguk.

Következtetések

Fazakas Imre életútját szemlélve kétségtelen, hogy tevékenysége úttörő, gondolkodásmódja a térségben megszokottól eltérő, józan ítélőképessége és tisztánlátása következtében képes kívülről szemlélni a helyzetét, és a felkínált minta követése helyett képes abból kiindulni, amit a körülmények lehetővé tesznek. Számára agrárvállalkozásának működtetése nem csak egy módot jelent a megélhetésre és a függetlenségre, ennél sokkal többről van az esetében szó. Aki leül vele erről a témáról beszélgetni, annak feltűnik a lelkesedés, ami belőle sugárzik, illetve az, hogy szereti azt a tevékenységet, amit folytat és képes a kibontakozásra, önmegvalósításra is általa.

Imrére jellemző még a tájékozódás, tanulásra való hajlandóság. Több, a gazdálkodáshoz kapcsolódó tanfolyamon vett részt, interneten rákeres a témákra, amik őt érdeklik, napirenden van a világban a mezőgazdaság, állattenyésztés terén végbemenő változásokkal és emellett szakembereket is megkérdez, ha alkalma adódik rá.

Ő maga is rámutatott arra, hogy tudatában van annak, hogy bátrabb lépéseket tett, mint ami a környezetében élőkre jellemző, ugyanakkor kimondottan arra volt büszke, hogy fiatal gazdáknak tudott segíteni abban, hogy a gazdálkodás mellett döntsenek, mert úgy gondolja, hogy szerepe volt ebben az által, hogy példát mutatott és segített nekik. Azt, hogy mi az ő szerepe, felismeri, hiszen az általa elmondottakból arra lehet következtetni, hogy egyrészt tudatosult benne, hogy miben más az ő gondolkodásmódja, a gazdálkodáshoz való közelítési szempontja, másrészt tisztában van azzal, hogy az érdeklődőknek át kell adnia a tudását, beszélnie kell arról, hogy miért tartja a gazdálkodásnak ezt a módját előnyösebbnek a hagyományoshoz viszonyítva, hiszen a példája támpontként szolgálhat mindazoknak, akik nyitottak az ésszerűbb és környezettudatosabb gazdaság kialakítása iránt.

Mindezen jellemvonásai mellett hangsúlyosan jelenik meg a határozottsága is, amivel véghezvitte eddigi terveit, illetve amivel nyilatkozik arról, amiket a jövőben tervez kivitelezni. Úgy gondolja, hogy reális dolgokból kell kiindulni, azaz olyasmit kell kitűzni célul, ami megvalósíthatónak látszik, és ha ez megvan, akkor nem szabad feladni még akkor sem, ha pillanatnyilag nem úgy tűnik, hogy sikerülni fog, mivel kitartással lehet elérni valamit. Ugyanakkor, ha kudarc következik be, akkor nem szabad elkeseredni, hanem tanulni kell a hibákból, és ilyen formában a bukásokat is javunkra lehet használni a későbbiekben.

Felhasznált források:

http://www.csikmadaras.ro/csikmadaras

http://hunyaditura.eu/anyagok/csikmadaras.pdf

Kovács Judit-Tünde

Egy innovatív agrár jellegű kezdeményezés bemutatása[1]

Jelen esettanulmány Orbán Zsolt csíkszeredai vállalkozó innovációs kezdeményezését mutatja be, aki **diótermesztéssel** foglalkozik. Választásom azért esett ennek a kezdeményezésnek a bemutatására, mert a diótermesztés a környéken egyedinek számít és a hely adottságaira alapozva könnyen integrálódik a térségbe.

Az innovációs kezdeményezés helyszíne Marosmagyaró. Marosmagyaró község Maros megyében helyezkedik el, népessége 2015 fő, amelynek jelentős része magyar nemzetiségű. A falu jellegzetessége, hogy sok mogyoróbokorral rendelkezett, innen kapta a nevét is. A rendszerváltás előtt a falu lakossága mezőgazdasággal foglalkozott, mára azonban a lakosok többsége felhagyott a mezőgazdasági tevékenységgel. Jelenleg három olyan gazda él a faluban, aki nagyobb területen gazdálkodik, de fő foglalkozásuk az állattenyésztés, főként szarvasmarhát és juhot tenyésztenek. Napjainkban a falu egyre több megműveletlen földdel rendelkezik, a területek jelentős részét a kaszálók képezik, amelyeket csak azért kaszálnak, hogy az utánuk járó támogatásban tudjanak részesülni.

Az adatgyűjtés 2014. májusában történt Csíkszeredában, egy félig strukturált interjú formájában. A kezdeményezés működtetője a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Élelmiszeripari mérnök szakán végzett 2013-ban és jelenleg ugyanezen egyetem Fenntartható biotechnológiák mesterképzésén vesz részt. A szülők korábban nem foglalkoztak agrártevékenységgel, csak a nagyszülők, akik önfenntartó gazdálkodást folytattak.

A vállalkozó azért döntött emellett az innovációs kezdeményezés mellett, mert bevallása szerint a diócsemeték gondozása nem igényel folyamatos ott-tartózkodást. Mivel ő csíkszeredai lakos, két-háromhetente van lehetősége Marosmagyaróra utazni. Nyári időszakban azonban muszáj gyakrabban odautazzon, mivel száraz időjárás esetén ajánlatos a diókat kéthetente öntözni. A nagyszülők rendelkeztek kisebb földterületekkel, amelyeket nem szerettek volna elhanyagolni, ezért gyümölcsfákkal ültették be. A diófákon kívül ültettek még szilvát, almát, körtét és barackot, valamint rendelkeznek negyven darab feketeribizke-bokorral is.

---

[1] Kommunikáció-PR szakos MA hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

A szükséges tudást szakkönyvekből szerezte meg a vállalkozó, valamint részt vett a Civitas Alapítvány által szervezett gyümölcstermesztő képzésen, ahol megtanulta, hogyan kell gyümölcsfákat oltani, metszeni és gondozni. Erdélyi szakemberhez is fordult tanácsért, azonban tőle nem kapott semmilyen információt. Nem tartozik semmilyen egyesülethez, egyelőre nem látja egy egyesülethez való tartozás előnyét sem. A szükséges induló tőkéhez rengeteg megtakarításra volt szükség, semmilyen eszköz nem állt rendelkezésére az induláskor.

A vállalkozó bevallása szerint rengeteg nehézségbe ütközött. Véleménye szerint a legnagyobb problémát az emberek jelentik, mivel egyesek nem tisztelik a magánterületet, valószínűleg irigységből megrongálják a kerítést. Volt olyan eset is, amikor azért rongálták meg a kerítést, hogy legeltetés céljából beengedjék a haszonállatokat, de akadt alkalom, amikor a szomszédos területet felégették és húsz darab csemete is megégett. Sokszor engedély nélkül leszedik a gyümölcsöket is. A vadállatok is kárt tudnak okozni a csemetékben, az őzek és nyulak rendszeresen megrágják a fatörzseket, ezek ellen csak úgy tudnak védekezni, ha dróthálóval körbekerítik a csemetéket, ami még jelenleg nem történt meg. Egy másik problémát az időjárási viszontagságok képezik, ugyanis ha két hétig nem esik az eső, akkor öntözni kell a csemetéket. Az öntözéshez ezer literes tartályokat használnak és vederrel, kézileg öntöznek. Öntözőberendezésre még nincs anyagi keret, azonban már tervezik kutak ásását. A téli fagyok is nagy kárt tudnak okozni a csemetékben, mert az ágak visszafagynak. Ez ellen úgy próbálnak védekezni, hogy a közeljövőben a fákat kartonpapírral burkolják be.

A vállalkozó tapasztalatai szerint a támogatási rendszer nem működik megfelelően, mert olyan kritériumok vannak, amelyeknek nem lehet megfelelni. Ha egy gazda részesült már földalapú támogatásban, akkor már nem számít fiatal gazdának. Egyes pályázatok elnyerése azt feltételezi, hogy a pályázó ott lakjon, ahol a területei vannak, és ne foglalkozzon mással, ne legyen más munkahelye. A támogatások többsége egy kezdeti saját tőkét is feltételez, amelyet nehéz előteremteni. A vállalkozó összeállította a 121-es pályázatra kiírt dokumentumokat, azonban a pályázatot nem adta le, mert kiderült, hogy a tulajdonlevél is saját néven kellett volna legyen, az átíratások és a kataszteri hivatal felmérései költségesek lettek volna, ilyen mértékű anyagi befektetéssel már nem érte volna meg pályázni.

A vállalkozó úgy érzi, hogy környezetével nem tudta teljes mértékben elfogadtatni a tevékenységét, hisz a többség borúlátóan viszonyul a kezdeménye-

zéshez, negatív véleményeket fogalmaznak meg, szerintük ez a vállalkozás nem lesz jó, nem lesz jövedelmező, a fák későre fognak teremni.

A vállalkozó nem látta szükségesnek, hogy egyelőre ismertté tegye a kezdeményezését. Úgy látta, hogy a falu lakossága anélkül is megismerte, hogy ezt akarta volna. Rengeteg kíváncsiskodó érdeklődött a tervei felől, a kezdeményezés nagyon gyorsan beszédtémává vált, ilyennel még nem találkoztak, nem gondoltak volna erre a lehetőségre.

Jelenleg a diófák még nem teremnek, így csak a kaszálón termett füvet értékesíti. Majd ha a diófák is fognak teremni, akkor a dióbelet szeretné csomagolni, feldolgozni és helyi üzletláncokban, valamint külföldön értékesíteni nagy tételben. Jelenleg a vállalkozó öt hektár területtel rendelkezik, amely még nincs teljesen beültetve. A diófák mellett olyan gyümölcsfák is megtalálhatóak kevés számban, mint a szilva, alma, körte vagy a barack. Jelenleg háromszázhúsz darab fajcsemete található a területen, amelyeket külföldről rendelt, és kétszáz darab magonc. Rendelkezik egy faiskolával is, melyben háromszáz magonc található, ezek később kiültetésre kerülnek. Kéthektárnyi terület van fajdióval beültetve. A magoncok egy részét be szeretné oltani és minden évben lehetősége szerint szeretné bővíteni a területét és a fák mennyiségét. A fajdiók vásárlásakor a Franquette fajta mellett döntött, mert ez a fajta jól tűri a fagyot és késői virágzású.

A tágabb környezet negatívan vélekedik a vállalkozásról, de a család bizakodó.

Sikerélményként számolt be arról a vállalkozó, hogy az elültetésre került fajcsemeték mind megfogantak, a magoncok nagy százalékban kikeltek és megfogant egy oltás, amelyet saját kezűleg végzett. A fentiekben felsorolt nehézségek mellett talán a pénzhiányt tartja a legnagyobbnak. A jövőre nézve bizakodóan nyilatkozott és rengeteg terve van, amelyek között szerepel a területek lehetősége szerinti bővítése. Szeretné, ha vállalkozása annyira sikeres lenne, hogy meg lehessen élni belőle és emellett ne kelljen máshol dolgozni. Úgy látja, hogy a jövőben lenne lehetősége pályázni, melyet ki is használna.

Habár a társadalmi környezet reakcióját negatívnak véli, akad néhány pozitív visszajelzés is. A kezdeményezés nagy érdeklődést váltott ki a falubeliek körében, egyesek próbálták követni a példáját. Sokan érdeklődtek a diókról és jelezték szándékukat, hogy ők is hasonló vállalkozást szeretnének indítani, van, aki konkrét lépéseket tett ez irányba. A vállalkozás példaértékűnek tekinthető a faluban, mert többen is elkezdték újra felfedezni a gyümölcsösökben rejlő lehetőségeket, sokan kezdték újra gondozni az elhagyatott gyümölcsösöket, újratelepíteni, fákat

gyűjteni, ültetni. A vállalkozás egy olyan cselekvéssorozatot indított el, amelyre nem is számítottak és amely pozitívan érinti a falut és a térséget.

A bemutatott vállalkozás példaértékűnek, a térségben egyedinek és innovatívnak tekinthető. A vállalkozó kitartó, szeret a természetben lenni, fejlesztésekben gondolkodik. Vállalkozását szeretné gépesíteni, jelenleg egy kaszagéppel és egy földfúró géppel rendelkezik. Négy éve foglalkozik diófák ültetésével és a közvetlen környezetében már nagy hatást váltott ki. Vállalkozása nagy befektetést igényelt, de reméli, hogy ez a jövőben majd meg fog térülni. A vállalkozás másik erőssége, hogy a kezdeményező fenntartható biogazdálkodást folytat. Környezettudatos, nem használ vegyszereket vagy műtrágyát. Célja, hogy óvja a természetet és semmilyen formában ne ártson. Azt fontosabbnak tartja, hogy a jövő generációnak is maradjanak a termőföldek és termőképes növények, mint azt, hogy a nagy termés érdekében éveken keresztül műtrágyával kezelve a növényeket, hosszú távra tönkretegyük. A vállalkozó nyitott minden tanulási lehetőségre, konferenciákon és szakmai tanulmányutakon vesz részt. Hálás a Vidékfejlesztési Minisztériumban tett látogatásáért, valamint azért, hogy lehetősége nyílt megismerni a magyarországi növénytermesztési szokásokat.

Szakirodalom

1. Bányász József (2014). Az agrárinnováció gyakorlóterei. In: Biró A. Zoltán - Magyar Ferenc (szerk.) *Mindig arra kell törekedni, hogy egy lépéssel előbbre legyünk….* Csíkszereda: Státus Könyvkiadó. pp. 57-73.

2. Biró A. Zoltán (2014). Agrárinnováció: kísérlet vagy térségi paradigmaváltás? In: Biró A. Zoltán - Magyar Ferenc (szerk.) *Mindig arra kell törekedni, hogy egy lépéssel előbbre legyünk….* Csíkszereda: Státus Könyvkiadó. pp. 13-45.

3. Biró Z. Zoltán. Az agrártémák a stratégiakészítési folyamatokban. In: Biró A Zoltán - Magyar Ferenc (szerk.) *Vidék és versenyképesség. Agrárinnovációs helyzetkép a székelyföldi térségben.* Csíkszereda: Státus Könyvkiadó, pp. 161-167.

4. Székely Kinga (2014). Agrárinnovációs folyamatok megjelenítése a székelyföldi térségben In: Biró A. Zoltán - Magyar Ferenc (szerk.) *Mindig arra kell*

törekedni, hogy egy lépéssel előbbre legyünk…. Csíkszereda: Státus Könyvkiadó. pp. 45-57.

5. Székely Kinga (2013). Agrárinnováció-agrárkommunikáció. Megjegyzések a térségi kommunikációs gyakorlatról. In: Biró A Zoltán - Magyar Ferenc (szerk.) *Vidék és versenyképesség. Agrárinnovációs helyzetkép a székelyföldi térségben.* Csíkszereda: Státus Könyvkiadó.

Bálint Beáta

Hagyományos és Helyi Termékek Kiállítása és Vására Csíkszeredában[1]

Bevezető

Az esettanulmány magába foglalja a Hagyományos és Helyi Termékek Kiállításának és Vásárának bemutatását és elemzését.

A bevezető részben található az esettanulmány témája, a témaválasztás fontosságának indoklása és az esettanulmány célja. A rendezvény rövid bemutatása, az esemény témája és célja mellett említést teszek a szervezőkről, célcsoportról, partnerekről és az esemény megszervezésének előzményeiről, valamint ismertetni fogom a rendezvény időpontját és helyszínét. Az esettanulmány harmadik részében, az elemzés kapcsán, részletezem az esemény szervezési munkálatait, az ötlet megszületésétől kezdődően annak megvalósításáig. Erről Márton Istvánt, Hargita Megye Tanácsa Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési osztályának vezetőjét kérdeztem egy interjú keretén belül, akinek ezúton is köszönöm segítő munkáját.

Az esettanulmány témája a Csíkszeredában napjainkban már havonta megszervezésre kerülő Hagyományos és Helyi Termékek Kiállításának és Vásárának a bemutatása és elemzése. A tanulmány során igyekszem minél komplexebb és átláthatóbb képet adni a vásár fontosságáról, céljáról, megvalósításáról, a szervezési munkálatoktól kezdve a vásár utolsó mozzanatáig.

Azért tartom fontosnak a vásár vizsgálatát, mert kicsit a magunkénak (értem itt a csíki székely embereket) érzem a termelők fáradhatatlan munkáját, az előállított minőségi termékeket. Ez a vásár kicsit mi, székelyek vagyunk. Lehetőség nyílik a termelők számára értékesíteni a megtermelt javaikat, ami plusz jövedelemként szolgál számukra. A vásárlóknak meg lehetőséget biztosít minőségi, hagyományos eljárással készült, az egészségre káros vegyszer- és tartósítószermentes terméket megvásárolni, amiről tudják, hogyan és miből készül. Az emberek egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a bio élelmiszerek fogyasztására, az

[1] Szociológus hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

egészséges életmód, életvitel gyakorlására. A helyi emberek munkáját, megélhetőségét és saját egészségünk megőrzését kell szem előtt tartanunk a tudatos vásárlásnál. Fontos, hogy mit fogyasztunk!

A Hagyományos és Helyi Termékek Kiállítása és Vására első alkalommal 2009. április 3-4. között került megszervezésre Csíkszereda főterén. A rendezvényt Hargita Megye Tanácsa szervezte, a KAP Karaván Vidékfejlesztési Konferencia záró eseményeként. A Közép-Kelet Európai Vidékfejlesztő Központ tapasztalatcsere céljából látogatott Csíkszeredába 2009. április 2-5 között, amelynek keretében szervezték meg a Vidékfejlesztési Konferenciát, amelynek célja az elméleti és gyakorlati ismeretszerzés volt. A helyi gazdák tapasztalt, képzett szakemberek előadásait hallgathatták, megfogalmazhatták kérdéseiket, valamint kérdőíves felmérés során feltérképezhetővé váltak a gazdák nehézségei. Az első kiállítás és vásár megszervezése Európai Uniós pályázati pénzből valósult meg. A 2011-es évtől kezdődően a termelők részéről megnövekedett az igény termékeik értékesítésére, amely a továbbiakban a folyamat beindítását eredményezte.

A rendezvény célja, ahogyan azt Ráduly Róbert, Csíkszereda polgármestere korábbi nyilatkozataiban megfogalmazta, hogy újra értéket képviseljenek, valamint megbecsülésnek örvendjenek a helyi, hagyományos, székely termékek. Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsának elnöke úgy fogalmazott, a Megyei Tanács segíti a termelőket és szerepet vállal a termelők bátorításában, képezik, segítik az engedélyezési folyamatokban, a piacra jutásban, valamint a termelők termékeinek nagy áruházakba való bekerülését is. Kiemelte a vidékfejlesztés fontosságát, amely összeköttetésben van a turizmussal.

Összefoglalva: a vásár főbb célja a fogyasztók figyelmének felkeltése a tudatos vásárlásra, a helyi termelők támogatása, a megélhetés, a fiatalok számára a helyben maradás, a jövő biztosítása, munkahelyteremtés, valamint a hagyományőrzés.

Az esemény a Hargita Megye Tanácsa, valamint a Hargita Megyei Agrárkamara közös szervezésében valósul meg. A Húsvéti és Karácsonyi Kiállítások és Vásárok megszervezésében társszervezői munkát vállal Csíkszereda Polgármesteri Hivatala is.

A célcsoportot tekintve, a vásár minden korosztályú érdeklődő, vásárolni vágyó fogyasztó előtt nyitva áll. Mindazoknak, akiknek fontos, hogy milyen minőségi, miből és milyen eljárással készült élelem kerül az asztalra. Mindenki talál számára megfelelőt, hisz a termelők széles kínálattal, az élelmiszertől a fából

készített játékokig, népviseleti ruhákig, dísz- és emléktárgyakig várják az odalátogató érdeklődőket. A legnagyobb érdeklődést a házi húskészítmények, „disznóságok", valamint a sajtkülönlegességek és tejtermékek iránt mutatnak.

Az eseményt kezdetben évi két jelentős ünnepet megelőző alkalommal szervezték, a Hagyományos és Helyi Termelők Őszi Kiállítása és Vására Karácsony előtt, valamint áprilisban a Hagyományos és Helyi Termelők Tavaszi Kiállítása és Vására névvel. Ezen két vásár kiemelkedőbb a mai napig, mind a termelők és eladni kínált termékeik számát, mind az érdeklődő vásárlók számát tekintve. Ezen vásárok helyszíne a Vártér, leginkább a Karácsonyi Kiállítást és Vásárt szervezik itt, amelynek keretén belül a disznóvágás is szerepet kap a programkínálatban. A legutóbbi vásár szintén a Hagyományos és Helyi Termelők Tavaszi Kiállítása és Vására volt, amelyre április 11-12. között, pénteken és szombaton, este 18 óráig látogathattak el az érdeklődők. A vásár helyszínét a Hargita Megye Tanácsának épülete előtti oszlopsor, valamint a parkoló biztosította. A vásárt Becze István megyei tanácsos nyitotta meg beszédével, a délelőtt folyamán pedig a Csíkkarcfalvi Fúvószenekar biztosított jó hangulatot. Az idei Húsvéti vásár kiemelkedő eseménye a sajtmustra volt, ahol 18 termelő 42 termékét állították ki és ahol 11 hargitai sajt is gazdagította a színes választékot. Az eseményen tiszteletüket tették a Iaşi Megyei Agrárkamara munkatársai is, akik tapasztalatcsere céljából látogattak a megyébe. A vásár népszerűségének köszönhetően ma már havonta szerveznek termelők vásárát, amelyek időpontja átlagosan minden hónap harmadik szombatja, helyszíne pedig a csíkszeredai Szabadság tér.

Alkalmazott módszer bemutatása

Az esettanulmány elkészítéséhez alkalmazott és felhasznált három kutatásmódszertani eljárás a következő:

- Megfigyelés – Részt vettem a legutóbbi alkalommal szervezett Hagyományos és Helyi Termékek Tavaszi Kiállításán és Vásárán, ahol lehetőségem nyílt megfigyelni a vásárlók érdeklődését e termékek iránt, a vásárlói kedvet, amelyeket a rossz idő is befolyásolt, valamint felmérni a kínálatot.
- Interjú Márton Istvánnal, Hargita Megye Tanácsa Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési osztályának igazgatójával, aki nem csak az ötlet kitalálója, hanem sokáig felelős szervezője is volt a vásároknak, és akinek megfogal-

mazhattam a vásár megszervezési előzményeivel, valamint a szervezési lépésekkel, forgatókönyvvel kapcsolatos kérdéseimet. Az interjú formailag nem íródott bele az esettanulmányba, a megengedett oldalszámot szem előtt tartva, csupán információforrásként szolgált a tanulmány elkészítéséhez. Jelenleg a vásár szervezéséért a Hargita Megyei Agrárkamara felelős.

- Dokumentumelemzés. Mivel a termelők vásáráról még nem készült publikált tanulmány/kutatás (közvélemény-kutatás, kérdőíves lekérdezés stb.), ezért szakirodalomnak egyetlen, nemrég végzett kérdőíves kutatás tekinthető, amelyben szerepet kap a székely termékekhez való fogyasztói viszonyulás. Márton István igazgató úr elmondása szerint Hargita Megye Tanácsa végzett ugyan közvélemény-kutatást és felmérést a vásárokkal kapcsolatosan, ami elsősorban a fogyasztói igények felmérésére irányult, azonban ezen felmérések belső kiértékelésre kerültek, amelyek visszajelzésként szolgálnak számukra, azonban nem publikusak. A dokumentumelemzés anyagát audiovizuális és on-line hírportálok, napilapok, sajtóanyagok (pl. Székelyhon, Hargita Népe, Csíki Hírlap, Erdély.ma, valamint a Youtube internetes video-megosztó hálózat és a Csíki TV, Hargita TV archívumából összegyűjtött interjúk, beszámolók) képezték, valamint egy, az interneten talált dokumentum, Nagyné Kiss Mária beszámolója, KAP Karaván Hargita megyében címmel.

Elemzés

A rendezvény céljainak ismertetése

Mint azt már az előbbiekben is megfogalmaztam, a célok a következők: új termékek előállítása, a vásárlók figyelmének felkeltése a hagyományos, helyi termékek iránt, valamint a tudatos vásárlásra való ösztönzés, az infrastruktúra fejlesztése, amihez hozzátartozik a munkahelyteremtés, a fiatalok számára a jövőkép biztosítása, a megélhetés. Nem utolsó sorban pedig a vásár kulturális értéket is képvisel és megőrzi a hagyományok értékét, vagyis hagyományőrző szerepet tölt be térségünkben. Márton István igazgató úr úgy fogalmazott, a kiállítások és vásárok a székely gasztronómia, a székely kultúra részei és hordozói.

A rendezvény típusának ismertetése

- Résztvevők motivációja szerint: van, aki azért érkezik, hogy vásároljon. Vannak olyanok, akiknek felkelti az érdeklődését, kíváncsiságból, mások szórakozás, hagyományőrzés céljából, és vannak azon személyek, akik kapcsolattartás céljából, közösen jönnek, előre megbeszélt találkozóhely vagy csak spontán találkozás ismerősökkel, barátokkal, rokonokkal.
- Összejövetel időtartama szerint: a havonta megszervezett vásárok egynapos rendezvények (szombat), az Őszi-, valamint a Tavaszi Kiállítás és Vásár kétnapos rendezvénysorozat (péntek, szombat).
- Megrendezés gyakorisága szerint: havonta megszervezésre kerülő esemény.
- Hatókör szerint: ha magát a rendezvényt nézzük, helyi/lokális, hatókör szempontjából azonban regionális rendezvényről beszélünk, mert több térségi városban is szerveznek hasonló termelők vásárát (pl. Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Székelyudvarhely), valamint, a termelőket tekintve, akik nem csak megyénkből, hanem Kovászna és Maros megyéből is érkeznek árusítani termékeiket, valamint az érdeklődök tekintetében is, a környező városokról, falvakról, településekről érkeznek érdeklődök.
- Helyszín jellege szerint: nyitott esemény, bárki látogathatja.
- Tervezett esemény/eseménysorozat.
- Szervező szerint: profi, szakképzett szakemberek, vezető személyek.
- Gazdasági célja szerint: profitorientált (for profit).
- Rendezvény szakjellege szerint: kereskedelmi és kulturális rendezvény.

A rendezvény programjának ismertetése során a Hagyományos és Helyi Termékek Húsvéti Kiállításának és Vásárának programját kívánom bemutatni.

Péntek, április 11.	Szombat, április 12.
9.00-18.00 Kiállítás és Vásár	9.00-18.00 Kiállítás és Vásár
11.00-11.30 Hivatalos megnyitó	10.00-16.00 Kulturális Programok
11.30-16.00 Kulturális Programok	10.00-16.00 Hagyományos mesterségek bemutatója
11.30-14.00 Sajtmustra	
12.00-16.00 Hagyományos mesterségek bemutatója	

A hivatalos nyitóbeszédet Becze István, Hargita Megye Tanácsának tanácsosa tartotta. A kulturális programok között szerepelt a meghívott Csíkkarcfalvi Fúvószenekar előadása, és a vásárra látogatók kipróbálhatták a tojáshímzést, valamint betekintést nyertek a hagyományos népi mesterségekbe. Az esemény vendége volt továbbá a Iaşi-i Agrárkamara munkaközössége, akik tapasztalatcserét folytattak a helyiekkel. A Hagyományos és Helyi Termékek Kiállítása és Vására Hargita Megye Tanácsa és a Hargita Megyei Agrárkamara szervezésében valósult meg, társszervezőként megemlíthető Csíkszereda Polgármesteri Hivatala. Az esemény résztvevői szempontjából, kortól és nemtől függetlenül, a kicsitől a nagyig, fiataltól az idősig mindenki talált számára hasznos és érdekes elfoglaltságot a kiállítás és vásár kínálatában. Az elsődleges célcsoportot nyilván azon háziasszonyok, családosok jelentették, akik a húsvéti felkészüléshez tartozó bevásárlásukat időzítették a vásár időpontjához.

A rendezvény kommunikációját illetően, a kiállítás és vásár reklámjáért felelős szakemberek időben, a rendezvény előtt 1-1,5 héttel a városközpont forgalmas és jól látható helyein (piaccsarnok épülete, bevásárlóközpontok területei) kifüggesztik a reklám plakátot, amely színes, figyelemfelkeltő színeket, képeket tartalmaz, kétnyelvű (román, magyar), valamint a vásár programjával, helyszínével és időpontjával ellátott. Továbbá szórólapok készülnek és a Marosvásárhelyi Rádió is havonta meghirdeti az eseményt. Ugyanez jellemzi a web-felületeket, a székely termékek honlapját (http://www.szekelytermek.ro/), a székely termékek blogját, a székely termékek facebook oldalát (https://www.facebook.com/szekelytermekek.hu?fref=ts), Hargita Megye Tanácsának honlapját (http://www.hargitamegye.ro/), valamint online média és sajtó-oldalakat. A feltöltések, hirdetések, hírek, elérhetőségek, bejegyzések naprakész információkkal várják az oldalak látogatóit. Márton István elmondása szerint a rendezvény média nélkül is ismert, a helyiek körében már népszerű rendezvényről van szó, amelyre minden hónap harmadik szombatján várnak és számítanak a helyiek.

A rendezvényen vettek már részt borászok, akik előadásokat tartottak, valamint borkóstolásra is alkalom nyílt. A kulturális programot színesítette fellépésével a Hargita Megyei Néptáncegyüttes előadása. Képviseltete már magát a Méhészek Egyesülete, akivel az idei évtől Hargita Megye Tanácsa és a Hargita Megyei Agrárkamara első alkalommal kívánja megszervezni, közös szervezésben, a Mézfesztivált.

A vásáron részt venni kívánó termelők és termékeik eleget kell tegyenek bizonyos feltételeknek, amelyek biztosítják a kiállításon és vásáron való részvételt. Ez magába foglalja a Székely Termék Védjegy-tanúsítási Rendszer Működési Szabályzatát, mindazon termelők számára, akiknek termékeik el vannak látva, vagyis rendelkeznek Székely termék védjeggyel. Egy követelményrendszernek, amely termék-kategóriánként változó, élelmiszer-, ipari-, kézműves-, valamint szellemi termékekként változó követelményrendszer. A vásáron résztvevő termelők termékeinek csak mintegy 50%-a rendelkezik Székely termék védjeggyel. A minőségi feltételek mellett, a kiállításon és vásáron résztvevő minden termelő be kell tartson egy 22 pontos házszabályzatot, amelyet a Hargita Megye Tanácsa fogalmazott meg, Hargita Megye Tanácsa által szervezett vásárok rendszabályzata címmel. Ezen rendszabályzat többek között előírja a termelők kötelezettségeit, a vásár ideje alatt tanúsított magatartásra és viselkedésre irányuló szabályokat és ezek betartását, a termékek minőségellenőrzési vizsgálatait (minőségvédelem, fogyasztóvédelem), a termékek árusítására vonatkozó jogi-, valamint rendszabályzásokat, a szükséges iratokat, a termékek felcímkézésére vonatkozó Kormányhatározatokat, amelyeknek eleget kell tenniük a termelőknek. A rendszabályzat utolsó pontjaként Hasznos elérhetőségek vannak feltüntetve a termelők számára, mint például Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Igazgatóság, vagy a Megyei Közegészségügyi Igazgatóság, stb. Néhány példa a rendszabályzatban szereplő utasításokról: *A 106/2002-es Kormányhatározat értelmében a termelők kötelesek az árcímkén, két nyelven (románul és magyarul) feltüntetni a következő adatokat:*

- *Termék megnevezése RO/HU*
- *Előállító neve/címe*
- *Összetevők*
- *100 gr tartalmaz...*
- *Nettó tömeg*
- *Gyártási ideje*
- *Minőségét megőrzi ....ig*
- *Száraz, hűvös helyen tartandó max...C^0*

A kisvállalkozók esetében KÖTELEZŐ a kasszagép használata.

A csomagolatlan termékek mérésénél használjanak megfelelő védőöltözetet (fejvédő, köpeny, kötény, kesztyű).

Tilos a pult alatti árusítás.

Csak néhány pont a rendszabályzatban említettek közül, amelyek be nem tartása először figyelmeztetést, majd végérvényes kizárást von maga után.

A szervezési munka a Hargita Megyei Agrárkamara feladata, amelynek vezetője Ábrahám Emma. Jelen esetben ő a kiállítások és vásárok megszervezéséért felelős személy. Egy héttel a vásár előtt megtörténik a termelők előzetes bejelentkezése, amellyel jelzik, hogy részt kívánnak venni a havi vásáron. Egy hét áll a szervezésért felelős személyek rendelkezésére, hogy minden a lehető legnagyobb rendben zajlódjon le. A szervezési munkálatok személyekre lebontott feladatokból állnak, amelyekért az Agrárkamara munkatársai és beosztott személyei felelnek. Pl.: bejelentkezés intézése, asztalok, standok helyszínre való felállítása, illemhelyek felállításáért felelős személy, a termelők iratainak ellenőrzéséért felelős személy, biztonsági személy, stb. Minden egyes személynek megvan a saját, személyre szabott, munkakörének megfelelő feladata, amely együttesen hozzájárul a kiállítás és vásár megszervezéséhez és lezajlásához.

Értékelés

1. A rendezvénynek van önálló, karakteres, markáns koncepciója, amely tematikai szempontból jól elkülöníthető más rendezvényektől, hiszen a kereskedelemi és kulturális programok mellett kiemelkedő a hagyományőrző jellege. Ez megmutatkozik az árusok népviseleti öltözékében, a standok dekorációjában, a háttérzenében, valamint a népi hagyományos mesterségek felelevenítésében egyaránt.
2. A rendezvény célkitűzései egyértelműek, jól megfogalmazhatók. Az elérni kívánt hatás a vásárlók körében a tudatos vásárlásra való buzdítás, a termelők esetében pedig őket felkarolni és segíteni, munkájuk termékét értékesíteni és az ez által való jobb megélhetés biztosítása.
3. A programok többsége szorosan kapcsolódik az esemény tematikájához, nincs tematikai eltérés sem a kulturális, sem a szórakoztató tevékenységek kapcsán. Van tematikai összefüggés a rendezvény programja és tartalmi elemei között.
4. A programok mennyisége megfelel az esemény időkeretének.
5. A termékek mind árban, mind minőségben megfelelnek a fogyasztóvédelmi és székely termék védjegyet biztosító követelményeknek.

6. Az előző évekhez mérten a kiállítás és vásár népszerűsége nőtt mind a termelők, mind pedig az érdeklődők részvételi arányát tekintve.
7. A rendezvény kommunikációja, egyetemben a termelők-fogyasztók kommunikációjával, a kiszolgálói megelégedettséggel a fogyasztók részéről megfelelő.
8. A hirdető felületeken (plakátok, honlapok, hírportálok, közösségi oldal, blog) való megjelenés, tartalom és információtovábbítás időben történik és tartalmilag megegyezik.
9. A rendezvény, az értékesítés és profitszerzés mellett, a hagyományok megőrzésére, a termékek elkészítési folyamatának és a kihalóban levő mesterségeknek a bemutatására egyaránt törekszik.
10. A kiállítás és vásár bemutat egyedi, sajátos alkotásokat, termékeket, mint pl. kézműves termékek, kerámiából készült használati tárgyak, népi, festett motívumokkal díszített ajándéktárgyak (tulipános ládika), írásos hímzett termékek, az egyedi eljárással készült sajtok (fűszeres sajtok), stb.
11. A kiállítás bemutatja és tükrözi a térség kultúráját, hagyományait, szokásait és produktumait.
12. A helyiek magukénak érezhetik a rendezvényt, hiszen térségi, szomszéd településekről érkező termelőktől vásárolnak, bevonja a rendezvény őket is, hisz részt vesznek, tapasztalhatnak, pl. elsajátíthatják a tojáshímzés művészetét, megízlelhetik a kínált termékeket. A vásár tulajdonképpen a lakosságért van.
13. Az esemény környezetbarát, ha abból a szempontból közelítem meg, hogy energiatakarékos, mivel a termékeket nem hűtőszekrényekben tárolják, a mérlegek legtöbb esetben nem elektronikus, hanem hagyományos mérőeszközök és a pénztárgép sem elektronikus vezérlésű. Ezek, ha nem is jelentős mértékű energiát, de megtakarítanak. Amit fontosabbnak vélek megemlíteni, hogy a termékek sokkal inkább egészségbarát termékek, hiszen természetes anyagokkal védett termelési folyamat részeként kerülnek piacra, vegyszer és tartósítószerektől mentes, egyedi felhasználással készült produktumok.
14. A székely termékek ma már több országban elérhetők a fogyasztók számára, megvásárolhatják a termékeket az Auchan üzletláncokban. Az Auchan, mint forgalmazó értékesíti a székely termék védjeggyel ellátott termékeket. Ezzel elmondhatjuk, hogy képviselve vagyunk a nemzetközi

piacon, azonban a vásárok kitalálói és szervezői nem a világpiacra való betörést, sem pedig a termékek importját tartják fontosnak, sokkal inkább törekednek arra, hogy a termelők maguk a térségben értékesíteni tudják termékeiket, hogy az ebből származó jövedelem itt maradjon és hozzájárulhasson a térség infrastruktúrájához.

Következtetések

1. A Hagyományos és Helyi Termékek Kiállítása és Vására egy igen eredményes és hasznos kezdeményezésnek bizonyult.
2. Mind a termelők, mind a fogyasztók, a helyi lakosság körében népszerű esemény.
3. A termelők számára eddig nem elérhető lehetőségként szolgál.
4. A termelők, saját termékeik értékesítése által, hozzájárulnak a maguk és térségük fejlesztéséhez, az infrastruktúra fellendüléséhez.
5. A kiállítás és vásár, a kereskedelmi célok mellett, jelentős kulturális és hagyományőrző célokkal bír.
6. A székely termékek, még ha egy kis szeletét képezik is a piacnak, egy új piaci szegmenst alkotnak. Új termékek előállítását eredményezik. Pl. Hargita megyei sajtok, amelyeknek különlegességei az elkészítési módban, az érlelésben, valamint a fűszernövények hozzáadásában rejlik.
7. A vásárra kilátogató egyes érdeklődök a kínált termékeket drágának ítélik, azonban a minőségi termékeknek ára van.
8. A rendezvény erős pontjainak a következőket ítélem: új piaci választék, egészségesebb élelmiszer, a termelők munkájának felértékelése, amely által fiatalabb gyermekeik, a fiatal generáció továbbviszi, és újra értelmet kap a mezőgazdaság. Érdemessé válik e munka művelése. Az esemény hozzájárul a térség fejlődéséhez. Újra felelevenít hagyományokat, értékeket (szellemi, eszmei) képvisel, hozzájárul a hagyományőrzéshez. Kiemelkedő, mind értékeiben, mind pedig céljaiban. Gyenge pontként mindössze az egyes fogyasztói visszajelzések által megfogalmazott magas árakat tudom felhozni. A többség igen eredményes, hasznos, népszerű és szükséges eseménynek ítéli.

Forrásanyag

1. http://www.agraria-apure.hu/kap_karavan.pdf
2. http://www.szekelytermek.ro/?l=hu&m=fooldal
3. https://www.facebook.com/szekelytermekek.hu?fref=ts
4. http://www.hargitamegye.ro/hirek/kozeleti/beszamolo---hagyomanyos-szekely-termekek-oszi-vasara-csikszeredaban.html
5. http://szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/husveti-vasar-hidegben-esoben
6. http://www.youtube.com/results?search_query=helyi+term%C3%A9kek+v%C3%A1s%C3%A1ra+cs%C3%ADkszereda
7. http://www.csikleader.ro/index.php/hu/palyazati-tajekoztato/hasznos-dokumentumok/
8. Márton Istvánnal, Hargita Megye Tanácsának Vidékfejlesztési és Mezőgazdasági Osztályának vezetőjével készített interjú.

Péter Arnold-László

A gyimesközéploki I. és II. világháborúban elesettek emlékére felavatott emlékmű[1]

Bevezető

Az esettanulmányom egy szimbolikus tér kialakításának és működtetésének a beindítását hivatott bemutatni. Kutatásom tárgyának azt a 2013-ban felavatott gyimesközéploki emlékművet választottam, mely a gyimesközéploki I. és II. világháborúban elesett hősöknek állít emléket. Kutatásomat indokolja az, hogy ez egy újonnan állított emlékmű és helybéli lakosként én is csak utólag tudtam meg, a felavatás után, hogy végre van Gyimesközéploknak egy ilyen jellegű emlékműve. Célom, hogy megismertessem egy kezdeményezés végeredményét, és hogy bemutassam, hogy hogyan „indult útjára" ez az újonnan létrehozott szimbolikus tér.

Az általam használt fő kutatási módszer az interjúkészítés. Az interjút Bodó György gyimesközéploki plébánossal készítettem a helyi plébánián 2014. április 24-én. Interjúalanynak azért választottam éppen Bodó György helyi plébánost, mivel nagyon fontos szerepet játszott az illető szimbolikus tér létrehozásában, kialakításában, bár nem ő az értelmi szerző, mondhatni a kezdeményezőt sem tisztelhetjük a személyében, de kitartása és határozottsága a legfontosabb tényező, amit ismernünk kell az emlékmű méltó elhelyezése kapcsán. Ő volt ugyanis az értelmi szerző azon koncepció mögött, hogy az emlékmű ne a polgármesteri hivatallal átellenben legyen kialakítva. A plébánia udvarából egy kis részt kiszakítva adott helyet az emlékműnek, illetve annak, hogy az emlékmű környezetét is fizikailag úgy alakították ki, hogy az méltó legyen befogadni egy ünneplő csoportot és egyértelműen, magát az emlékművet. Bodó György helyi plébános a Bűnbánó Mária Magdolna templomhoz vezető lépcsők felújításával egyidejűleg bonyolította le az emlékmű és annak közeli környezetének a kialakítását.

---

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

Fontos szerepet tulajdonítottam továbbá a szakirodalom áttekintésének is annak érdekében, hogy tudományos háttere is legyen az esettanulmányomnak. Úgy éreztem, hogy a szakirodalomból inkább példákat mutatok be, hogy érezhető legyen a különbség, hogy miért volt a szocializmus évei alatt más jellegük az emlékműveknek és miért van a romániai, még nem teljesen megerősödött demokráciában egyre nagyobb igény a szimbolikus terek kialakítására.

Emlékművek a szocializmusban és utána

Az emlékművek Székelyföldön mondhatni a fénykorukat élik. Segítségükkel az egyes embercsoportok megvonják saját környezetük határait, ami többet jelent, mint csupán a fizikai környezet adottságainak halmaza.[2] Az emlékművek segítségével szakrális teret hozhatunk létre, amely megszentelt jelentőséggel bír a helybéliek számára. A szakrális helyeknél való ünneplésnek megvan a saját elemkészlete, amely kimondottan csak kiemelt alkalmakkor használatos.[3]

A szocializmus országaiban az 1989-es rendszerváltás összefügg azokkal a tüntetésekkel, amelyek a térség mindegyik szocialista államában lezajlottak.[4] A szocializmus bukása elindított egy emlékmű-állítási hullámot, amelynek lényege, hogy az emberek már nem a központból „kiutalt" szimbólumokat, ünnepeket és hősöket voltak kötelesek tisztelni, hanem saját értékrendszert alakítottak ki, illetve elevenítettek fel. Sorra rombolták le a szocializmus legapróbb nyomait is, és emeltek olyan emlékműveket, amelyek saját akaratuknak köszönhetően jöttek létre, így sajátjuknak is érezték azt az emberek, ezáltal nem maradtak meg az emlékművek csupán felszínes jelentőséggel bíró fizikai építményeknek, hanem interiorizálódtak, a társadalom érték- és szimbólumrendszerének szerves részeivé váltak. Számos példát fel lehet hozni, mint például a csíkszeredai „Taps"-teret, ahol a szocializmus korszaka alatt az embereknek csak ott kellett lenniük a téren és áhítattal hallgatni a politikai elit beszédeit. Ez is volt a tér funkciójára vonatkozó

[2] Bodó Julianna (2007) *Ünnep és környezet – részlet.* In Bodó Julianna (szerk.) *A terep, ahol élünk.* Csíkszereda: Státus Kiadó.

[3] Bodó Julianna (2007) *Ünnep és környezet – részlet.* In Bodó Julianna (szerk.) *A terep, ahol élünk.* Csíkszereda: Státus Kiadó.

[4] Bodó Julianna (2007) *Szimbolikus térfoglalás és szerepe a rendszerváltás folyamatában.* In Bodó Julianna (szerk.) *A terep, ahol élünk.* Csíkszereda: Státus Kiadó.

eredeti elképzelés: hogy nagy embertömeget tudjon befogadni.[5] 1989. december 22-én az emberek ide vonultak ki tüntetni,[6] tehát épp ott válaszoltak saját követeléseikkel a megbukni készülő rendszernek, ahol az addig gyakorolta az elnyomást. A nép, mivel már saját érzelmeivel töltötte be a teret, itt adhatott először hangot kéréseinek, követeléseinek, már magukénak érezték azt és ünnepi térként maradt meg a köztudatban. A szocializmus időszakában persze a tér a hétköznapokon is használatos volt, de ekkor nem volt semmi ünnepies jelentése.[7]

A szocializmus megbukása után elindult műemlék-állítási hullámnak az is a jellegzetessége, hogy megváltozott a szakrális terek jellege: igyekeznek azokat oly módon kialakítani, hogy, habár szerves részét képezzék az illető településnek, azok ünnepi hangulata és jellege mégis maradjon meg az ünnepnapokon kívüli időben is. Ezt leginkább úgy érik el, hogy a szakrális tereket nem helyezik „láb alá", vagyis elhaladhatunk mellettük, előttük, mögöttük a hétköznapokon, de az ünnep az a nap, mikor „egy kanyarral" többet teszünk meg annak érdekében, hogy beléphessünk a szakrális térbe.

Ebben az értelemben érezhető, hogy az elnyomó szocialista rendszer hogyan erőltette rá Csíkszereda lakosaira azt, hogy részesei legyenek a hétköznapokban is a szocializmus iránti áhítatnak. Adva volt ugyebár egy hatalmas tér, és az emberek rá voltak kényszerülve, hogy nap mint nap áthaladjanak rajta. A mai szakrális terekről elmondható tehát, hogy nincs bennük semmi erőltető, rábeszélő, ami már a fizikai térben való elhelyezésükben is érezhető.

A gyimesközéploki, 2013-ban felavatott emlékmű

Egy ilyen, rendkívül új, szakrális tér a gyimesközéploki emlékmű, mely az I. és a II. világháborúban elesett gyimesi emberek emlékét volt hivatott feleleveníteni. Ez az emlékmű, amelyet nem egészen egy éve lepleztek le, az ismert feljegyzések

[5] Bodó Julianna (2007) *Szimbolikus térfoglalás és szerepe a rendszerváltás folyamatában.* In Bodó Julianna (szerk.) *A terep, ahol élünk.* Csíkszereda: Státus Kiadó.

[6] Bodó Julianna (2007) *Szimbolikus térfoglalás és szerepe a rendszerváltás folyamatában.* In Bodó Julianna (szerk.) *A terep, ahol élünk.* Csíkszereda: Státus Kiadó.

[7] Bodó Julianna (2007) Szimbolikus térfoglalás és szerepe a rendszerváltás folyamatában. In Bodó Julianna (szerk.) A terep, ahol élünk. Csíkszereda: Státus Kiadó.

szerint összesen 48 személy emlékét kívánja megőrizni.[8] Mihók Péter, Gyimesközéplok polgármestere az emlékmű felavató ünnepségén elhangzott ünnepi beszédében kihangsúlyozta, hogy nem lehet szó nélkül hagyni, hogy 100, illetve 70 évet kellett arra várni, hogy az első és a második világháborúban elesett helyi hősök számára emlékművet állítsunk.[9]

Az emlékmű létrehozására már nagyon régóta igényt tartott a helyi lakosság, és az igény szóban meg is fogalmazódott már négy éve, Szecsete László gyimesközéploki plébános által, a helyi polgármesteri hivatal irányába.[10] Időközben Szecsete László plébánost áthelyezték egy másik településre, így ez az indítvány pangott mindaddig, míg Bodó György, a jelenlegi gyimesközéploki plébános, ismét fel nem tárta az emlékmű létrehozására való igényeket és szándékokat.

Az igény is megvolt tehát, a kérés is megfogalmazódott, de a helyszín felől még mindig voltak viták. A polgármesteri hivatal ragaszkodott ahhoz, hogy az emlékmű a polgármesteri hivatal épületével átellenben helyezkedjen el. Ezt az elképzelést az is akadályozta, hogy a szóban forgó terület a Román Vasúttársaság tulajdonában van, de a vasútvállalat nem volt hajlandó eladni a földterületet. A gyimesközéploki emberek tudják, hogy ugyanitt, még évekkel ezelőtt, a polgármesteri hivatal egy autóparkolót akart létesíteni, de akkor is ugyanez a konfliktus állt fenn a polgármesteri hivatal és a vasúttársaság között.

Az emlékmű elhelyezésével kapcsolatban a helyi plébános is kifejezte álláspontját, miszerint nem jó ötlet épp ide elhelyezni az emlékművet, már csupán abból a megfontolásból sem, hogy nem itt található a község kulturális-spirituális központja.[11] Azért ellenezte a plébános még az építendő emlékmű helyszínét, mert ha az emlékmű a polgármesteri hivatal közelében kerül elhelyezésre, tulajdonképpen elrejtenék azt a lakosság és a turisták elől egyaránt. Így született meg az a döntés, hogy az emlékmű a település vallási és kulturális központjában kapjon helyet, s erre a legalkalmasabb megoldás az volt, hogy kiszakítsanak a plébánia

[8] Mihók Edit (2013) Emlékmű avatás az első és második világháborús elesettek részére. Gyimesközéplok honlapja (http://www.gyimeskozeplok.ro/hu/nd/29/emlekmu-avatas-az-elso-es-masodik-vilaghaborus-elesettek-reszere. utolsó látogatás: 2014. május 2.).

[9] Mihók Edit (2013) Emlékmű avatás az első és második világháborús elesettek részére. Gyimesközéplok honlapja (http://www.gyimeskozeplok.ro/hu/nd/29/emlekmu-avatas-az-elso-es-masodik-vilaghaborus-elesettek-reszere. utolsó látogatás: 2014. május 2.).

[10] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

[11] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

udvarából egy kis területet, ahol ezt a szimbolikus teret kialakíthatják.[12] A plébánia fölött magasodó dombon a község 1848-ban épített temploma helyezkedik el, a plébániával átellenben pedig a tájház található, ráadásul a plébánia mellett nem messze található a Majláth Gusztáv Károly Általános Iskola is.[13] Indokolt volt tehát, hogy ebben a kulturális központban kapjon helyet az emlékmű, ezzel is erősítve és élénkítve azt, ráadásul jól megközelíthető is.

Bodó György gyimesközéploki plébános elmondása szerint az I. és II. Világháborúban elesettekre való emlékezés volt a legfontosabb, a lakosság irányából érkező motiváció az emlékmű iránt, de az emlékmű nem csak ezt az egy célt kell, hogy szolgálja. Kellett egy emlékmű, ahová el lehet helyezni egy koszorút a nemzeti ünnepek alkalmával, mivel eddig nem volt Gyimesközéplokon olyan hely, ahol meg lehet emlékezni például az 1848-as forradalomra. Ez a szakrális tér tehát kollektív jelleggel bír, a lakosság mentalitásába való beépülését felgyorsítja tehát az is, hogy az évben nem csak egyetlen ünnep és nem csak egyetlen eseményre vagy eseménysorozatra való emlékezés tere ez az emlékmű. „Ebbe az emlékműbe belefér bármilyen történelmi jellegű megemlékezés, nem csak az I. és a II. világháborús elesetteknek az esete”- közölte Bodó György helyi plébános.[14]

Az emlékmű formai kialakítása másodlagos volt. Nem voltak konkrét igények a külalakkal kapcsolatosan, hanem két, mondhatni kész projekt közül lett kiválasztva az egyik. A polgármesteri hivatal, a plébánia és az egyháztanácsosok közös döntése alapján került kiválasztásra a megvalósítandó projekt.[15] Az emlékmű egy, az összejövetelnek helyet adó kis térrel szemben helyezkedik el a plébánia udvarán. Pár lépcsőfok vezet fel a fekete márványlaphoz, melyen az olvasható, hogy „Az első és második világháborúban elesett gyimesközéploki hősök emlékére”. A márványlap fölött egy boltíves építmény található, melynek csúcsa nem ér össze. Jobb oldalt öt zászlórúd van, melyeken balról jobbra a Vatikán (papság), Magyarország, a székely zászló, Gyimesközéplok és Románia zászlója található.

Az emlékmű leleplezése 2013. július 22-én zajlott le a Bűnbánó Mária Magdolna búcsú keretein belül, ami köztudottan Erdély második legnagyobb

[12] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).
[13] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).
[14] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).
[15] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

búcsúja a csíksomlyói búcsú után.[16] A plébános elmondása szerint a leleplező ceremónián sok magyarországi sajtóorgánum jelen volt, továbbá olvashattunk róla a Hargita Népe és a Csíki Hírlap napilapokban is.[17] A felavatási ceremónián ünnepi beszédet mondtak többek között Mihók Péter polgármester és Gergely Károly alpolgármester, koszorút helyeztek el a Gyimesközéploki Helyi Tanács képviselői, valamint ünnepi műsorral készültek a hidegségi általános iskola tanulói, akiket Gergely Irén és Rácz Árpád pedagógusok vezettek.[18] Sokszor voltak az emlékműnél megemlékezések különféle történelmi töltetekkel, sok külhoni magyar is látogatja az emlékművet, voltak már itt magyar turisták Kárpátaljáról, Vajdaságról, de szekszárdiak is megkoszorúzták már az emlékművet. Romániai és magyarországi politikai pártok képviselői is rótták már le tiszteletüket az emlékműnél.[19] Elmondhatjuk tehát, hogy egy ismétlődő eseményről van szó, az említett emlékműnél évente több alkalommal is tartanak megemlékezést, amelyek nem feltétlenül ugyanarra a történelmi eseményre utalnak.

Összegzés

Bizonyossággal elmondható, hogy a helyi közösség nagyon örül ennek az emlékműnek, mert végre van egy méltó hely, ahol lehet ünnepelni. A turisták között is nagyon rövid idő alatt nagy népszerűségre tett szert az emlékmű, olyan esetek is voltak, amikor a turisták az emlékmű szemrevétele után a plébániáról adalékinformációkat kértek azzal kapcsolatosan. Mondhatni, kötelező látványosság lett a közelben található tájház mellett.[20] Engem is örömmel tölt el, hogy a gyimesközéploki lakosoknak is van, ahol nemzeti ünnepeink alkalmával megemlékezéseket lehet tartani, és tovább erősödött Gyimesközéplok központjának centrális jellege, valamint, hogy ez az emlékmű sikeresen mozdította el pozitív irányba a legtöbb helybéli lakos identitástudatát.

[16] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

[17] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

[18] Mihók Edit (2013) *Emlékmű avatás az első és második világháborús elesettek részére.* Gyimesközéplok honlapja (http://www.gyimeskozeplok.ro/hu/nd/29/emlekmu-avatas-az-elso-es-masodik-vilaghaborus-elesettek-reszere. utolsó látogatás: 2014. május 2.).

[19] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

[20] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

Bodó György gyimesközéploki plébános úgy véli, hogy ez a nagyon fiatal emlékmű igazából csak most kezd beépülni a köztudatba, és a jelenleginél sokkal nagyobb kultusz fog köréje kialakulni az elkövetkező néhány év során. A plébános kitartó harcának köszönhetően az emlékmű a méltó helyére, a község kulturális-spirituális központjában lett létrehozva.[21] A helyi lakosság is nagyon örül, de még sajnos nem tudja teljes egészében kihasználni azt az összekovácsoló potenciált, ami egy ilyen horderejű szimbolikus térben rejlik.

Bibliográfia

1. Mihók Edit (2013) *Emlékmű avatás az első és második világháborús elesettek részére.* Gyimesközéplok honlapja (http://www.gyimeskozeplok.ro/hu/nd/29/emlekmu-avatas-az-elso-es-masodik-vilaghaborus-elesettek-reszere. utolsó látogatás: 2014. május 2.).
2. Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).
3. Bodó Julianna (2007) *Ünnep és környezet – részlet.* In: Bodó Julianna (szerk.) A terep, ahol élünk. Csíkszereda: Státus Kiadó.
4. Bodó Julianna (2007) *Szimbolikus térfoglalás és szerepe a rendszerváltás folyamatában.* In: Bodó Julianna (szerk.) A terep, ahol élünk. Csíkszereda: Státus Kiadó.

[21] Interjú Bodó György gyimesközéploki plébánossal (2014).

Éltes István

Megemlékezések a '48-as, oroszlános emlékműnél: egy szimbolikus hely története[1]

A dolgozat egy szimbolikusan megjelölt helyszínen, a sepsiszentgyörgyi Erzsébet-parkban, az ún. oroszlános emlékműnél lejátszódó 1848-as forradalomra, szabadságharcra megemlékező ünnepi eseményt elemzi.

A helyszín: Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye közigazgatási központja, ezen belül a város központjában levő Erzsébet park (Szabadság tér). Az elemzésre kiválasztott emlékmű a közismert '48-as emlékmű, vagy ahogy felavatáskor használták: a ,,Honvéd emlékmű", jelenleg Sepsiszentgyörgy város szívében, az Erzsébet parkban, a híres Székely Mikó Kollégiummal szemben található.

Az emlékhelyen szerveződő ünnep megnevezése: március 15.

Az ünnepi megemlékezéseken néhányszor résztvevő-megfigyelőként vettem részt. Segítségemre szolgáltak sajtóanyagok az egykori Nemere helyi újságból, a Székely Hírmondó cikke, Bodó Julianna egyetemi előadása és könyve: Nyilvánosság-szimbólum-társadalom, Státus Kiadó 2011, adatok az internetről az 1848-as forradalommal és szabadságharccal kapcsolatban (wikipedia.hu), adatok az emlékműről a kozterkep.hu honlapról, Vitéz Molnár Zsolt interjúja az emlékműről Lőrinczi Dénes egyetemista kutatóval.

Nemzeti ünnepeink, így március 15-e is, szimbolikus jelentőséggel bírnak és kultúránk szerves részei. A kultúra mindent magába foglal, amit az ember a társadalomba beleszületve tanul meg. A kultúra a csoport által megőrzött értékekből, az általuk követett normákból és létrehozott anyagi javakból áll. A kultúra egy produktum, amit megtanulunk generációról generációra, átadódik, öröklődik. A szimbolikus antropológia azt vizsgálja, hogy a szimbólumok hogyan viszonyulnak a kultúra működéséhez, hogyan járulnak hozzá a kultúra építéséhez.

---

[1] Szociológia MA szakos hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, csíkszeredai kihelyezett tagozat

Az antropológia egyik ága a strukturális antropológia, amely az elemzésben a bináris oppozícióknak (kétpólusú ellentétpárok, pl. fent-lent, jobb-bal) nagy szerepet tulajdonít. Képviselője, Levi-Strauss mítosz-kutatásai során egy szimbolikus rendszert vizsgál, ezek megfejtésével foglalkozik. Clifford Geertz, az interpretatív antropológia ismert képviselője az értelmezésekkel foglalkozott, azzal, hogy a kultúrában élő ember hogyan építi fel azt a világot, amelyben él, hogyan értelmezi azt. A kultúra jelentéseket termel, és nekünk törekednünk kell ezek megértésére. Akkor van esélyünk egy kultúrát megérteni, ha a jelentést megfejtjük, hogy hogyan gondolkodik az általunk vizsgált népcsoport. (2)

Az általam vizsgált '48-as emlékmű a városunkban élő székelység számára a nemzeti identitás megőrzéséért folytatott harc fontos szimbólumává vált. Nagy jelentőséggel bír a székelység számára az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc, Magyarország és a székelység újkori történetének egyik meghatározó eseménye, a nemzeti identitás egyik alapköve. Társadalmi reformjaival a polgári átalakulás megindítója, önvédelmi harcával a nemzeti mitológia részévé vált. Szerves része volt az 1848-as európai forradalmi hullámnak, azok közül viszont lényegében egyedül jutott el sikeres katonai ellenállásig. Eredményességét mi sem mutatja jobban, mint hogy csak a cári Oroszország beavatkozásával lehetett legyőzni. A székelyek ellenállását Háromszéken Gál Sándor ezredes, Berde Mózes kormánybiztos és Gábor Áron vezette. Háromszék ellenállása lehetővé tette, hogy a végveszélybe került 1848–49-es forradalom és szabadságharc tovább folytatódjon.(3) Ezek a történelmi események ma is élnek a székelység, illetve az általam vizsgált település lakói körében, az emlékmű jelentősége ma is aktuális, a lakosság szemében a megmaradás és a nemzeti identitás szimbólumává lett.

A ’48-as emlékmű, vagy ahogy felavatásakor nevezték, a ,,Honvéd emlékmű” jelenleg Sepsiszentgyörgy város szívében az Erzsébet parkban, a híres Székely Mikó Kollégiummal szemben található. A kiegyezés után, 1868-ban megszületik az emlékmű felállításáról szóló terv, Háromszék vezetői és a Rikán belüli Honvédegylet közös akaratából. Az anyagi alapokat országos közadakozásból gyűjtötték össze és 1872-ben Gerenday Antalt bízták meg, aki Brassóban elkészítette az oroszlános honvédemlékművet.(4) Gerenday (1818-1887) szobrász, kőfaragó, ő készítette Garay János, Vörösmarty Mihály síremlékét is. Kölcseynek Csekén és Szatmáron emlékszobrot alkotott. Az emlékmű a szabadságharc és Háromszék önvédelmének 25. évfordulójának tiszteletére készült el. Az obeliszknek kelet felé

néző oldalán a koronás címer alatt, kazettában dombormű volt, melyre zászlókat, kürtöket, ágyúcsövet és golyókat vésett az alkotó. A kor egyik legnagyobb alakja, Jókai Mór a következő feliratokat fogalmazta meg, a déli oldalra: ,,Az 1848-49 évi szabadságharcban Háromszéken és Háromszékről elvérzett honvédek emléke. Ők a szabadságért küzdve esének. Él örök emlékük, míg él a Magyar, él a szabadság"; nyugati oldalára: ,,A népjog és az önálló Haza vértanúinak emelék ezen szobrot emlékül a hálás utókor", keleti oldala: ,,Ők a szabadságért s önálló Hazáért küzdve estek el, s él örök emlékük, míg él a Magyar, él a szabadság."

Az emlékmű ünnepélyes felavatásáról nagyon részletes leírás található a helyi újságban, azaz a Nemere negyedik évfolyamának 81. számában. Az 1874. október 11.-i háromszéki honvéd-szobor leleplezésének leírása: „Délelőtt 10 órakor taraczklövések hirdették az ünnepély kezdődését. 11 óra felé a katholikus és református egyházak harangjait meghúzták és erre a jelre a városház udvarán összegyűlt ipartársulatok, a nemzeti lobogókkal az élükön a szék házához vonultak fel. A székház kapujától az ünnepély színhelyéig sorfalat képeztek. A székház nagytermében összegyűlt hivatalos testületek: Háromszék törvényhatóságának tisztviselői valamint a sepsiszentgyörgyi királyi törvényszék és városi tanács tagjai. Gróf Kálnoky Dénes beteg volt, így a szék alispánja vezette az ünnepélyt a színhelyre. A szék zászlóját a menet élén vitte Eresztevényi László, 1848-beli honvéd hadnagy, akit Király József volt százados és Gyárfás János főhadnagy követett. Szabadságharczunk három hősét kilenc fehérbe öltözött lány követte. A leánykoszorút követték az ünnepélyre megjelent vendégek, küldöttek s a hivatalos testületek. Esős idő volt, így a leánykoszorú egy állvány alá húzódott, a három szabadságharcz hőse a szobor talapzatánál álltak - közből Eresztevényi László a szék zászlójával a kezében. A lényeges ünnepély a néphymnus elénekelése s az ezt követő három taraczk lövés után kezdődött. Molnár Mihály katolikus esperes a dicső hősökről egy rövid imában emlékezett meg, azután a szentség elővétele s a Szózat két első versszakának eléneklése és a taraczklövések mellett, a szobrot leleplezték és megszentelték. Eközben a koszorúslányok koszorúikat a szobor talapzatára tették, ezek után a néphimnuszt játszodta el a zenekar. A poroszgránit kőből, az obeliszk alakban, Gerenday által készített szobor a közönség előtt állott. A szobor büszkén, mintha tudatával bírna annak, hogy a világ legdicsőbb hősei emlékét képviseli. A carrarai márványból készült két oroszlán nemzeti életünk legdicsőségesebb korszaka két mozzanatát, a reakció hatalmával büszkén daczoló nemzet győzelmeit és a szabadságharc szomorú végét találóan ábrázolja.

A leleplezés után Kis Mihály árkosi unitárius esperes tartott tudományosan kifejtett beszédet és mondott imát. Ez után Göde Károly szentgyörgyi református lelkész tartott egy szép, eszmedús egyházi beszédet. A beszéd után taraczklövések történtek. Legvégül Nagy Sándor, hídvégi lelkész a '48-beli tüzérhadnagy és Gábor Áron segéde tartott ,,csinos" emlékbeszédet a '48-béli honvédek nevében. Ezzel véget ért a szobor leleplezési ünnepélye." Az obeliszk két oldalán elhelyezett oroszlánokról az október 11-én sorra került ünnepi leleplezés alkalmából a Nemere korabeli tudósítója így fogalmazott: ,,A carrarai márványból készült két oroszlán nemzeti életünk legdicsőségesebb korszaka két mozzanatát – a reakció hatalmával büszkén daczoló nemzet győzelmeit s szabadságharczunk szomorú végét találóan ábrázolja." Az emlékművet kovácsoltvas kerítés vette körül négy sarkán lámpatartó oszloppal.

A kor másik nagy alakja, Orbán Balázs a következőképpen jellemzi az emlékművet: ,,A díszgúla díszes faragványokkal ékített talapzatán kétfelől, fehér márványból, elég csinos kifaragott két fekvő oroszlán. A talapzaton hadi jelvények csoportja jelöli, hogy ….hadi dicsőség örökítésére emeltetett… Felső részét babérkoszorú osztja két részre."

Háromszék vármegye lakossága március 15.-én évente lerótta kegyeletét elesett hősei emléke előtt. Akárcsak máshol, hasonlóképpen Sepsiszentgyörgyön is, ilyenkor megszokott volt a város lobogódíszbe öltöztetése, a résztvevők mellükre nemzeti színű kokárdát tűztek ki, az ipartestületek zászlójukkal, a Jótékony Nőegylet babérkoszorúval, az Önkéntes Tűzoltó Egylet pedig a Rákóczi-indulóval jelentek meg az ünnepélyen. Résztvettek az iskolák tanulói, a hivatalok képviselői, a megyei tisztikar. Hagyományossá vált, hogy ünnepi beszédet mondott a város polgármestere, elhangzott a Nemzeti dal, a Mikó Kollégium és a református egyház dalárdája hazafias dalokat énekelt. Az ünnepélyt a színház (akkor a városháza) dísztermében rendezett bankett zárta. A fent leírtak illusztrálják, hogy a fizikai tér, esetünkben az Erzsébet-park egyik kis tere, hogyan válik szimbolikussá, milyen térépítési gyakorlat által vált egy közösség identitásának hordozójává. A terek önmagukban, még ha adottságokkal rendelkeznek is, nem rendelkeznek identitásképző erővel. Esetünkben az Erzsébet-parknak ez a része, ahol az emlékmű áll, még a park születése előtt a vásártér részét képezte, nem volt különösebb identitáshordozó szerepe. A funkciót, hogy identitáshordozó legyen a tér, csak az emlékmű felállítása és annak szimbolikus jelentősége tette. Az

emlékmű és a körülötte történő események, az avatás, a szabadságharc hőseire való ünnepi megemlékezések évről-évre töltötték fel jelentőséggel a teret.

„A fontos események és nagy személyiségek térhez kötöttségét az ott lezajló események teszik jelentéstelivé, és válnak képessé arra, hogy egy közösség önmegmutatási, önmeghatározási kísérletének eszközei legyenek. Minden kultúrában, minden társadalomban kiemelt szerepet töltenek be az ünnepek. Legyenek bármilyen típusú ünnepi események, a társadalmi nyilvánosság valamilyen közegében zajlanak le, egy csoport, egy közösség identitásépítésének fontos mozzanatát képezik. Az ünnep a megmutatkozás alkalma, ahol a részvevők a nyilvánosságban társadalmi státusukat erősítik meg..., hozzák a közösség tagjainak tudomására.”(1)

A trianoni határmódosítások után azonban az emlékmű is ,,megérezte” a változásokat. A hatalom elhallgattatta a forradalom emlékét és tiltott minden ilyen irányú megemlékezést. A viharos időszakok és a megjelenő új állami vezetőség pedig igyekezett megcsonkítani és eltüntetni az emlékművet és egyéb hasonló alkotásokat. Már a húszas években ledöntötték a feliratos felső oszlopot és letörték a címert, később pedig magas deszkakerítéssel zárták el a lakosság elől az emlékművet. Majd hatósági parancsra az obeliszket a múzeum cintermébe szállították, csak a talapzatot és az oroszlánokat hagyva helyükön.

1932 nyarának egyik éjjelén az oroszlánokat elgurították a helyükről, de a prefektus rendeletére visszaállították. 1934. április 18-án a prefektusi vezetőség a társadalmi feszültségekre hivatkozva az oroszlánokat a múzeumba szállíttatta, a talapzatot viszont teljesen lebontatta, ennek szemtanúi a volt Mikós diákok voltak.(4) Az 1940. szeptemberi bécsi döntés után, bár már kerítés nélkül, de azonnal visszaállították s így néhány évig ismét teljességében állt a ’48-as emlékmű. Az 1942. november 15-én felavatott emlékműre, a főrúdra felhúzott nemzeti lobogó mellé, annak két oldalán hét-hét kopjafamotívumban végződő betonoszlopra a helyi iskolák, testületek és egyletek díszzászlóit helyezték. Az 1944 szeptemberében beözönlő Maniu-gárdisták ledöntötték, az oroszlánokat pedig megcsonkították (lefejezték). A szabadságharcra emlékeztető alkotás rövid életűnek bizonyult, mivel néhány év múlva a bekövetkezett újabb határmódosítások és az azt követő szovjetbarát kommunista uralom nemcsak, hogy nem tűrhette meg, hanem saját hatalmának hirdetésére jelkép létesítését is megkövetelte magának. Ennek elégtétele érdekében 1948-49-től kezdődően az

országban szovjet hősi emlékműveket emeltek. Városunkban az 1944 cm magasra tervezett alkotás a lerombolt ,,Honvéd emlékmű" kőanyagából készült.(4)

Az emlékmű jelenlegi képét az 1947 utáni átalakítással nyerte el, amikor a címert és a domborművet eltávolították, a régi felirat helyére új került. Az összetört, lefejezett oroszlánokat a múzeumkertbe szállították (mai napig ott találhatók) és hiányukat csak 1972-ben pótolták, az eredetiek mintájára készült másolatokkal, amelyet egy bukaresti szobrász tervezett.

1956 eszméje Székelyföldön is visszhangra talált. Jancsó Csaba visszaemlékezett a történtekre. Akkor 14 éves volt, nyolc sepsiszentgyörgyi mikós diák megalakította a Székely Ifjak Társaságát, mely az ellenállást akarta megszervezni. A magyar szabadságharcot leverték, de ők szerettek volna valamit tenni. 1957. március 15-én megkoszorúzták Sepsiszentgyörgyön az 1848-as emlékművet. A következő évben is megismételték, de akkor már vártak rájuk a Szekuritáté emberei, és letartóztatták őket. Kilencen összesen 96 év börtönbüntetést kaptak. Jancsó Csaba akkor 16 éves volt, és 10 évet kapott. Köztük volt három felnőtt is, többek között Szalay Attila textilgyári alkalmazott, aki 1959-ben a szamosújvári börtönben halt meg. Az ő tiszteletére egy emléktáblát helyeztek el, annak a Csíki utcai háznak a falára, ahonnan elhurcolták. A börtönben mindennapos volt a verés, a kínzás. Éheztették őket. A börtönben a lakosság számarányához viszonyítva a magyarok álltak az első helyen. */Némethi Katalin: 1956 októberében Sepsiszentgyörgyön megalakult a Székely Ifjak Társasága. = Székely Hírmondó (Kézdivásárhely), okt. 17./ 2002*

1972-ben azonban az oroszlánokat az eredetiek után készült másolatokkal pótolták és azóta újra egységes képet nyújt az emlékmű, de 1989 decemberéig tilos volt megkoszorúzni. A kommunista diktatúra idején tehát tiltva volt mindennemű megemlékezési ünnep. A város lakóinak tudatában ott élt az a vágy, amit ez az emlékmű szimbolikusan hordozott: a „szabadságért vívott harc" minden elnyomó, nemzeti identitást romboló erő ellen. A tér el volt foglalva a hatalom által, de amint azt láthattuk, 1958-ban a Székely Mikós diákok megpróbálták elfoglalni az emlékmű megkoszorúzásával, kifejezve ezzel szabadságvágyukat a kommunista diktatúrával szemben.

A kommunista hatalom megbukásakor, 1989. december 22-én este a rendszerváltó, forradalmi események áldozatainak emlékére az emlékmű égő gyertyákkal telt meg. Ezzel a mozzanattal, mint Kelet-Európa más országaiban, a

rendszerváltás folyamatában az emlékmű körül is elkezdődött a nyilvános tér szimbolikus elfoglalása.

1990. március 15-én, a korábban elítélt és börtönbe zárt volt Mikó-s diákok vihettek először szabadon koszorút az emlékhelyre. Az eredeti, megcsonkított oroszlánszobrok 1990 után talapzatra kerültek a múzeumudvar egyik sétányára.

Elmondható, hogy az emlékmű minden megjelent hatalmi erő jelenlétében megérezte a változást. Napjainkban igaz, hogy az eredetihez képest jóval egyszerűbb-megcsonkítottabb, azonban az 1848-49-es szabadságharc emlékét és annak időszakát tovább őrzi a helyi lakosság számára. A sepsiszentgyörgyi emlékhelyek koszorúzásának sorát minden évben az Erzsébet park ’48-as emlékművénél zárják, ez nyitja a megyeszékhely központi ünnepségét is. Az előzőekben láthattuk, hogy ennek a fizikai térnek volt „múltja”, olyan múltja, amely az illető ünnepséggel kapcsolatba hozható. Itt például, mint Csíkszeredában a „kicsi parkban” levő Petőfi-Bălcescu szobrok esetében, nem kellett kialakítani azokat a térbeélési, ünnepi térhasználati mozzanatokat, összetevőket, amelyek által ünnepi térré válhatott ez a hely. Az ünnep lefolyása, egyes elemei az ünnep megszervezői által nem kitaláltak voltak, hanem ragaszkodtak egyes elemeihez, miképpen 1918 előtt volt. Az ünnep új forgatókönyvének sok pontja is megfelel, hasonlít a múltbeli megemlékezésekre. Az új forgatókönyv szerint a rétyi fúvósok diktálta ritmusban (Rákoczi-induló), sorba vonulnak fel elöljáróink, intézményvezetőink. Az emlékmű körül mindenki elfoglalja a jól meghatározott helyét. A szoborral szemben, pár méterre állnak a politikai, közéleti szereplők, helyi hivatalosságok: önkormányzat, iskola, egyház, egyesületek képviselői, s a szobor körül a résztvevő tömeg. Rövid beszédek hangzanak el, amelyek tartalma a '48-as eszmék örök érvényét hangsúlyozzák ki. A beszédekben elhangzó szimbolikus kijelentések: a szabadság, magyarság, közösség, összetartás, mind megjelennek. Elhangzanak himnuszok, zenedarabok, versek a helyi művészek (színészek, énekesek) és diákok tolmácsolásában. Az elmúlt években többek között koszorúzott itt Magyarország miniszterelnök-helyettese is, tapsot csak az őrkői roma közösség képviselői kaptak. Ünneplőbe öltözve, kokárdával a mellükön, büszkén tisztelegtek az „oroszlános emlékműnél". Hivatalosságok, intézmények, egyházak, iskolák képviselői helyezték el a kegyelet virágait az oroszlános obeliszknél. Az ünnepi kelléktár gazdagnak bizonyult, megjelentek a magyar és a székely zászlók, kokárdák és a nemzeti színekkel ellátott szalagok a koszorúkon. A tömegben székely ruhába öltözött

fiatalokat lehetett látni. Az ünneplő közönség méltóságteljesen szokott viselkedni a megemlékezéseken. Az ünnepség a magyar és a székely himnusz eléneklésével szokott véget érni, ebben a résztvevők aktív szerepet vállalnak. Fél órával később, a rétyi fúvósok, a zászlóvivő cserkészek és a gidófalvi hagyományőrző lovasok bevonulása után, a sepsiszentgyörgyi egyesített kórusok tolmácsolásában csendül fel a Szózat.

Az ünnep után a tér nem marad elhagyatott, élettel telik meg, gyereket sétáltató anyukákkal, a téren elhelyezett padokon ülő nagyszülőkkel. Az emlékmű turista-látványosság, az oroszlánok népszerű kellékei a fényképezgető fiataloknak. A téren még két kopjafa is áll, ezek a kommunista rendszer áldozatainak és a '89-es forradalom áldozatainak állítanak emléket.

Az 1848-as forradalom és szabadságharc egyértelművé tette az emberek számára, hogy március 15-e és az azt szimbolizáló, arra emlékeztető emlékmű képviselik a szabadságeszméket, amelyeket bármely korban ki lehet nyilvánítani. „A történet és a hely együttese gyakorlattá válhat a szimbolikus események által. A közösség számára fontos események, nagy történetek térhez kötődnek az ott lezajló események közegében, és így képessé válnak arra, hogy egy közösség önmegmutatási, önmeghatározási kísérletének eszközei legyenek.”(1)

Források:

(1) Bodó Julianna: Nyilvánosság – szimbólum - társadalom, Státus Kiadó, 2011.
(2) Bodó Julianna előadása
(3) Wikipedia.hu: Adatok a 1848-as forradalom és szabadságharcról
(4) Köztérkép.hu, Történelmi adatok az emlékműről
Egykori Nemere újság
Székely Hírmondó

Tankó Andrea

Kőrösi Csoma Sándor szobra az ezer forrás városában, Kovásznán[1]

A szimbolikus helyek létrehozása, működtetése egy településen fontos szerepet játszanak a közösség életében. Az általam kiválasztott szimbolikus hely Kovászna, ahol megtalálható Kőrösi Csoma Sándor emlékszobra. Kovászna az egykori Orbaiszék központja. 1952 óta város és 1968-tól Kovászna megye névadó települése. Az idők során beleolvadt Vajnafalva, valamint Csomakőrös – Kőrösi Csoma Sándor szülőfaluja.

Kovászna nevének eredetéhez különböző történetek fűződnek. Egyesek szerint a törökök nevezték el a települést „kvasna”-nak, mivel itt sok forrás található. Az ezer forrás városának is nevezik. Mások szerint élt régen e településen egy szabó, akinek a neve Kó volt. Mivel neki volt a legjobb vászna, mindenki tőle vásárolt vásznat, és innen a jött a település neve, Kovászna (Ko+vászna).

Kőrösi Csoma Sándor Csomakőrösön született 1784-ben és 1842-ben halt meg Darzsilingben. Saját szavaival: székely-magyar Erdélyből. Nyelvtudós, könyvtáros, a tibetológia megalapítója, a tibeti-angol szótár megalkotója volt. Kovászna város központjában áll a Jecza Péter által készített Kőrösi Csoma Sándor mellszobor. 1969-ben készítették Temesváron, majd április 6-án helyezték el a város főterén, a tudós születésének 185. évfordulóján. Az 1977-es földrengés következtében új szobrot kellett készítsenek, amely ma is a kultúrház előtt áll.

Az ehhez kapcsolódó esemény a Kőrösi Csoma Sándor közművelődési napok, amely 1990-től minden április közepén megrendezésre kerül a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület szervezése által. Hagyományőrző, képzőművészeti, zenei-, és sportrendezvényeket is szerveznek a tudományos előadások mellett. Több száz ember vesz részt ezen a rendezvényen nem csak az

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, Sapientia EMTE, Csíkszereda

országból, hanem érkeznek ilyenkor vendégek és előadók Nagykanizsáról, Pápáról, Csengerről, Debrecenből is.

A Kőrösi Csoma Sándor napokon több alkalommal is részt vettem, dokumentálódtam és készítettem egy interjút Kopacz Levente-Benedek fényképész úrral, aki hozzájárul és segít minden évben a rendezvény létrejöttében. Tőle tudhatjuk meg, hogy mindig több mint száz előadó és ezer résztvevő van jelen ezen az eseményen.

T.A.: Mióta kerülnek megrendezésre a Kőrösi Csoma Sándor közművelődési napok?

K.L.: A Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési napok 1990-től kerülnek megrendezésre, minden év április hónapjában.

T.A.: Hány előadó és résztvevő vesz részt ezen a rendezvényen?

K.L: A rendezvényen, ha az idegenből érkező színjátszó csoportok tagjait is beleszámítjuk, akkor több mint száz előadó vesz részt. Ami a résztvevők számát illeti, az változó, hisz a nyitó-, illetve záró-rendezvények szabadban bonyolódnak le, így nagymértékben függ az időjárástól is. Jó idő esetén akár ezer résztvevője is van, de rossz időben is több mint 500 személy fordul meg az előadásokon.

T.A.: Honnan érkeznek az előadók/vendégek/résztvevők?

K.L.: A Kárpát-medence minden tájáról érkeznek előadók, vendégek, de volt már kanadai, mongóliai résztvevője is a rendezvénynek.

T.A.: Milyen rendezvények kerülnek megrendezésre?

K.L.: A nyitó- és záró-rendezvényeken kívül van tudományos ülés, amely anyagát a következő évben könyv formájában is kiadják, vannak zenés műsorok, néptáncok, kiállítások, színjátszó előadások, de volt már szobortól-szoborig elnevezésű futóverseny is szervezve.

T.A.: Ön mivel szokott hozzájárulni a rendezvény sikeréhez?

K.L.: Valamikor az évente megjelenő könyv anyagának a gépelésében, tördelésében segítkeztem, közel egy évtizede pedig a plakát és műsorfüzet összeállításában, illetve nyomdai előkészítésében.

T.A.: Miért tartja fontosnak ezt az eseményt?

K.L.: Fontosnak tartom a Csoma kultusz megőrzését és továbbadását az utánunk következő generációknak, hisz – itt a végváron – csak így maradhatunk meg magyarnak, ilyen rendezvények által ápolhatjuk anyanyelvünket, menthetjük át kultúránkat.

Kőrösi Csoma Sándor egyik emlékszobra az ezer forrás városának központjában, Kovásznán található meg. A másik pedig szülőfalujában, Csomakőrösön. 1968 óta Csomakőrös is Kovásznához tartozik. A várost a Kovászna pataka szeli ketté.

Kovászna híres üdülőhely, rengeteg borvízforrása, mofettája és melegfürdője van. Testvértelepülései: Tikheru (Görögország), Balatonfüred, Csenger, Nagykanizsa, Pápa (Magyarország), Sunne (Svédország). Kőrösi Csoma Sándor mellszobrát Jecza Péter (Sepsiszentgyörgy, 1939. október 16. – Temesvár, 2009. március 24) készítette, aki romániai magyar emlékszobrász volt. 1969. április 6-án helyezték el az általa készített Kőrösi Csoma Sándor mellszobrot Kovászna főterén. Róla volt elnevezve a kovásznai iskola is, Kőrösi Csoma Sándor Líceum néven (most). 1991. szeptember 1-től vette fel a tudós nevét. Az iskola is bekapcsolódik a rendezvénybe. Ilyenkor különböző vetélkedőkön, diákkerekasztalokon vehetnek részt a diákok, ugyanakkor sport-, és kulturális rendezvényeken is.

Az ünnepet egy előzetes készülődés jellemzi. Összeállítják a programot, műsorfüzeteket, plakátokat készítenek és függesztik ki a város nyílt terein, összeírják és meghívják a kívánt előadókat, helyet biztosítanak minden rendezvény számára. Jól megszervezett rendezvénynek mondható a Kőrösi Csoma Sándor napok.

A rendezvény általában az iskolai versenyekkel, vetélkedőkkel és konferenciákkal kezdődik. Ezt követi a Kőrösi-díjak átadása a példamutató és aktív diákoknak és a koszorúzás Kovásznán. Ilyenkor különböző színjátszó csoportok előadásain vehetünk részt, valamint nagyon szép képkiállításokon lehetünk jelen. Első este egy fáklyás bemutató nyitja az ünnepséget, amelyet köszöntő beszédek követnek. Néptánc és moderntánc bemutatók is bővítik a programot. A rendezvényt csomakőrösi emlékünnepség és a csomakőrösi szobor megkoszorúzása zárja.

Az ünnepi tér Kovászna és Csomakőrös. Ezen belül Kovászna város főtere, Művelődési központja, konferenciatermek, a képtár és az iskola területe. Csomakőrösön pedig a tudós emlék- valamint szülői háza. Az esemény hivatalos szereplői a város polgármestere és alpolgármestere, régészek, történészek, az iskola vezetője, a katolikus és református lelkipásztorok, Gazda József, a Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület elnöke, valamint a vendégelőadók, akik különböző helyekről érkeznek.

Az eseményen általában részt vesznek fiatalok és idősek egyaránt. De ezt nagymértékben befolyásolja az időjárás is, mert sok rendezvény van, amelyek a

szabadban zajlanak le. Ennek ellenére mindig több száz résztvevője van ennek az eseménynek. Ilyenkor a magyar és székely szimbólumok előtérbe kerülnek, ami a zászlók és a népviseletben tűnik ki legjobban. De az ünnepi beszédekben is elhangzik a szabadság, összetartás, együttműködés, együtt továbbhaladás.

Ennek az ünnepi eseménynek nagy szerepe van a közösség életében. A Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület határozata szerint minden év áprilisában sorra kell kerülnie ennek a rendezvénynek, amelynek jellege kapcsolódik a névadóhoz.

A tanulmányomat egy körkérdéssel zárom, amiből megtudhatjuk, hogy a fiatalok hogyan látják ezt az egész eseményt, mi tetszik, illetve nem tetszik, és mit szeretnének a továbbiakban:

A kérdés: Meg vagy elégedve a Kőrösi Csoma Sándor napok rendezvénnyel? Mi tetszett/mi nem tetszett? Mit szeretnél a jövőben inkább látni/hallani?

Engem a Kőrösi napok mindig a névadójukra emlékeztetnek. Amíg az események ennek a szellemében zajlanak, addig relatív nincs gond velük. Amikor viszont átmegy politikába a dolog, akkor elveszíti eredeti indíttatását, így már nem lesz jó. Ugyanakkor szólhatna ez mindig a fiatalokról, mert minden évben lezajlik ugyanaz ugyanúgy, az emberek már unják.

Kellene hagyni a tágabb és fiatalosabb nézőpontú embereket szervezni. Így az egész a megújulásról szólna, egybekötve a múltkereséssel, nem pedig politikai beszédek sorozatával.

Ö. A. Kovászna

Minden évben sor kerül a Csomakőrösi napok megünnepelésére. Nagyon tetszik ez a falu-ünnepély nekem: reggeltől estig vannak a programok. A mi falunkban az ünnepet fúvós zenekar nyitja, majd a nyitóbeszédek kezdődnek. A szobor körül zajlanak az események, majd az emlékháznál, a székelyruhások májusfákat ültettek a tavaly. Az asszonyok minden évben hagyományhoz illően kürtős kalácsot sütnek és azzal kínálják meg az új vendégeket. Este a kultúrban sor kerül a Debreceniek színdarabos előadására is. Kellemes élmény marad meg nekem mindig e napok után, szívhez szóló beszédek és előadások során. A jövőre nézve nem változtatnák semmit és remélem, hogy ez az ünnepély nem veszik el és ezt a hagyományt fenn tudjuk tartani.

G. I. Csomakőrös

A már minden évben megszervezett Kőrösi napokról csak pozitív véleménnyel rendelkezem. Nagyon tetszik az, hogy Pécsről vagy Debrecenből érkeznek diákok, akik különböző előadásokkal bővítik az eseményt. Tetszik az, hogy különböző versenyek vannak kitalálva a diákok számára, pl. sport vagy diákkerekasztal. Diákként mindig részt vettem különböző játékokban. Sajnálom, hogy most már csak nézőként vehetek részt, viszont számomra ez is fontos. Örömmel tölt el az a látvány, hogy egyre több fiatal vesz részt a versenyeken, előadásokon és a koszorúzáson egyaránt.

R. É. Kovászna

A Kőrösi Csoma Sándor napok és a nagy tudós emléke mindig is fontos lesz számomra. Diákként többször részt vettem diákkerekasztalon, koszorúzáson, sportversenyeken, és XII. osztályos tanulóként elnyertem a Kőrösi-díjat. Nagyon szeretném, ha a jövőben én is részese lehetnék a szervezőségnek. Számomra nagyon fontos, hogy ne hagyjuk feledésbe merülni nagy hősünk emlékét. Mert ahogyan Ő mondta: Tiszteld a múltat, és éltesd tovább!

Bibliográfia:

I.SZ. (s.a.): Az iskolai oktatás fejlődése 1940 után illetve a kovásznai líceum története 1958-as alapításától
http://kcss.ingyenweb.hu/keret.cgi?/IV.htm

I.sz. (2014): *Jecza Péter* Wikipédia
http://hu.wikipedia.org/wiki/Jecza_P%C3%A9ter

I.sz. (2014): *Kovászna* Wikipédia
http://hu.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1szna

Gazda József (s.a.): *Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület* Debreceni Akadémiai Társaság
http://www.dab.hu/digitalcity/entity/entityMainPage.jsp?dom=AAAAGVPY&egd=AAAAKJZR&prt=AAAAFXDX&bem=AAAAKJZW

Sántha Imre Géza (2010): *Kőrösi Csoma Sándor* Köztérkép
http://www.kozterkep.hu/~/13477/

Simó Barna

A szentegyházi Nárciszfesztivál[1]

1. Bevezető

Dolgozatom, esettanulmányom témáját az alapján választottam ki, hogy mely rendezvény az egyik legszínvonalasabb hagyományőrző-kulturális esemény a településen, amely nemcsak a település, hanem a környék lakosságának jelentős részét mozgósítja.

A szentegyházi Nárciszfesztiválon a környékbeli lakosság jelentős része megfordul, amely egy jó kikapcsolódási, szabadidő-töltési lehetőség mindenki számára. A rendezvény jelentős szerepet tölt be a település életében, 1976-tól évente május harmadik vasárnapján megszervezik a „Nárcisz Fesztivált", amely már a helység hagyományos ünnepei közé sorolható. 1996-ban átalakult Nárciszünnepéllyé, ahol csak néptánccsoportok vehettek részt saját vidékük népviseletében, táncaikkal, népdalaikkal, népzenéikkel.

A virágünnep szervezője a Hargita Megyei Tanács, a Hargita Megyei Kulturális Központ, a Román Kulturális Minisztérium, Hargita Megye Egyházügyi Felügyelősége, Szentegyháza Tanácsa, valamint a Gábor Áron Művelődési Ház – igazgatója György László.

A település déli részén található a Nárciszrét. A Pokol-láz környékén elhelyezkedő 5 hektár kiterjedésű védett terület Románia egyik legnagyobb nárciszmezője, ahol egy négyzetméternyi területen 180-200 csillagos nárcisz (*Narcissus stellaris*) is előfordulhat (népi nevén kákvirág). A szentegyházi nárciszmező azon ritka területek közé tartozik, amely a balkáni csillagnárcisz élettere. A Hargita-fennsík egyik hosszú dombhátán, a Szentegyházi Lázon terül el 300 hektáron.

A terület egyik leglátványosabb és legillatosabb virága, a nárcisz, amely a nedves területeket kedveli, jellegzetes csillag alakú virágja alapján könnyen felismerhető. Április végén, májusban virágzik.

---

[1] Vidékfejlesztési agrármérnök szakos MA hallgató, Szent István Egyetem, csíkszeredai kihelyezett tagozat

Annak ellenére, hogy védett növény, még mindig nagyon sokan leszedik. A fő veszély a kereskedelmi célokra történő nagy mennyiségű gyűjtés, amit mindenképpen meg kellene szüntetni, éppen ezért szokták május végén megszervezni e kulturális rendezvényt, ekkor már nagyjából lejárt a csillagos nárcisz virágzása, így az ideutazó tömeg nem tehet benne kárt.

2. Szentegyháza bemutatása

Szentegyháza a Hargita-hegység központi vonulatának a déli lábánál, 859 méteres tengerszint feletti átlagos magasságon fekszik. A Hargita déli lábától több mint 7 km hosszúságban, „S" alakban terül el. Szentegyháza Románia Középső Régiójához, ezen belül az udvarhelyszéki kisrégióhoz tartozik (Ábrahám, 1998, a).

A település a Csíkszeredát és Székelyudvarhelyt összekötő műút mentén fekszik: a megyeszékhelytől, Csíkszeredától 28 km-re, Székelyudvarhelytől 24 km-re. Északnyugaton Kápolnásfaluval, délen és délnyugaton Lövéte községgel határos, míg északkeleten Madéfalva, keleten pedig Csíkszereda közvetlen szomszédságában helyezkedik el.

A városon folyik keresztül mintegy hat kilométeres szakaszon a Kis-Homoródot (népies neve: Csonka- vagy Rákos-Homoród) és a Vargyas-patakot összekötő úgynevezett Vargyas-csatorna. A helység éghajlata földrajzi fekvése következtében hegyvidéki éghajlat, azaz a szokásosnál jóval zordabb (Népújság, l998; Orbán, 1868).

A Szentegyházas előnevet egyes feltételezések szerint azért kapta, mert püspöki segítség nélkül építette a leégett templomát, mások szerint viszont csak azért, mert saját templommal rendelkezett (Ábrahám, 1998, a).

A Nárciszrét megközelíthetősége:

Szentegyházára érve letérünk a főútról a városrész irányába, a 132-es útra, áthaladva a központon a település végén, a hídon túli nagy kanyarnál megállunk, innen gyalog folytatjuk utunkat kifelé a domboldalon. A földutat követve érünk ki a gerincre, amelyet májusban borít a nárcisz.

A csillagos nárcisz tulajdonságai, felismerése

Az Amarilliszfélék (Amaryllidaceae) családjába tartozó faj. A nárcisz mediterrán származású, egyszikű tavaszi növény, amely kisebb medenceszerű

mélyedéseket, valamint a nedves, féllápos területeket kedveli. Fehér, csillag alakú virágaival, vékony leveleivel, törékeny termetével április-májusban ékesíti a nedves réteket, kaszálókat. A növénynek tojásdad hagymája van, melyet fekete pikkelylevelek borítanak. Lapított virágkocsánya 20–40 cm-re megnő, felső részén membránszerű buroklevél található, amely eleinte körülöleli a virágot. A virágnak gyűrű alakú, narancssárga szélű, sárga mellékleple van, amely jóval kisebb a lepelleveleknél. A két körben elhelyezkedő lepellevelek keskeny-elliptikusak, a virágzás kezdetén zöldesek vagy piszkosfehérek, de később fehérek (http://erdelyinimrod.ro/html/archivum/105).

3. A Nárciszfesztivál

Az évek során a fesztivál kínálata egyre bővült, a nárciszmező csodálatos látványa mellett egyre nagyobb szerep jut a népdaloknak és néptáncoknak is. Gazdag, színvonalas műsor várja az odalátogató, több ezer főnyi szórakozni vágyó közönséget. A folklór-műsor mellett kirakodóvásár teszi még hangulatosabbá a nárciszünnepélyt.

A rendezvény évről-évre egyre érettebb, egyre nagyobb a kulturális felhozatal, melynek okán a résztvevők, érdeklődők száma folyamatosan növekszik. Nemcsak a helyi vagy a környékbeli emberek érzik jól magukat, hanem a messzebbről idelátogató vendégek, fellépők is.

Ezen turistacsalogató rendezvényen egyre többen fordulnak meg és térnek vissza a következő években is. A nárciszfesztivál mindig a hagyományőrzés körül forgott, forog jelenleg is, számos néptánccsoport, népi énekes, gyerek mutatja meg a nagyszámú közönségnek tudását.

A szervezők legfőbb célja a figyelemfelkeltés a hagyományőrzésre, mely hozzánk tartozik, az elődeink hagyták ránk, tőlük tanultuk meg, melyet kötelességünk megőrizni, ápolni, és ami az igazán a legfontosabb, életben tartani és nem elfeledni.

E helyi rendezvényt minden évben a nárciszréten szervezik meg, a figyelem, az előkészületek már néhány nappal azelőtt a fesztiválra összpontosulnak. Az előkészületek alaposak, hogy minden rendben legyen az esemény ideje alatt, a szabadtéri színpadot is megfelelő állapotba hozzák, hogy a fellépők magukénak érezzék az esemény ideje alatt.

Az alkalmazott módszer bemutatása

Mivel néhány évben én is részt vettem ezen az eseményen, éppen ezért az információk egy részét a saját megfigyeléseimet, valamint az ott jelen lévő ismerőseim véleményét alapul véve ismertettem az esettanulmányban.

A további hasznos, a rendezvényre utaló információk gyűjtésére dokumentumelemzést, médiaelemzést alkalmaztam, amelyeket megfelelő módón jeleztem, jelöltem az esettanulmányban.

4. A fesztivál elemzése

A rendezvény legfőbb célja a hagyományőrzés, hagyományteremtés, amelynek egyben közösségépítő szerepe is van, valamint jó szórakozási lehetőséget is biztosít a megjelenők számára. A rendezvény mindössze egy napos időtartamú, minden évben rendszeresen megszervezik. Egy helyi összejövetel, amely számos közelben lévő településről, testvértelepülésekről is vonzza a nagyérdemű közönséget, fellépőket. Rendszerint a városnapok keretén belül szokták megszervezni, amely egy tervezett, időrendi sorrendben jól megszervezett összejövetel. A szervezők minden évben a legjobb tudásukat nyújtják a megfelelő, kellemes időtöltés biztosítása érdekében.

A rendezvény programja általában évről évre ugyanaz, azonos időpontban, 10-11 óra körül kezdődik az ünnepély az egyik leglátványosabb felvonulással, a népviseleti parádéval, ahol a jó hangulatról a helyi fúvószenekar gondoskodik. Ezután kerül sor, 12 óra körül, a fesztivál megnyitójára a szabadtéri színpadon, majd ezt követi a hagyományőrző néptánccsoportok, népi énekesek fellépése.

A fellépők egymást követik, mivel nagyon sok település (Koronka, Csíkkozmás, Csíkszereda, Farkaslaka, Csíkmadaras, Lövéte, Kápolnásfalu, Homoródalmás, Gyergyóremete, Zetelaka, Gyimesközéplok, Csíkborzsova, Csíkszentdomokos, Csíkmenaság, Bereck, Csíkszenttamás, Kászonaltíz, Marosfő) néptáncegyüttese, népdalénekese, illetve a Hargita Állami Székely Népi Együttes emberei szoktak meghívást kapni. (http://szekelyhon.ro/archivum/offline/cikk/62302/narciszfesztival-szentegyhazan).

A néptánccsoportokon, énekeseken kívül rendszerint a helybéli huszárok is fel szoktak vonulni, valamint a helyi fúvószenekar is szerephez jut a rendezvény ideje alatt. A meghívottak a saját, helységükre jellemző népviseletben mutatják be

hagyományaikat, amely minden településen más és más, ami a fesztivál változatosságát biztosítja.

A néptánccsoportok, énekesek folyamatosan cserélődnek, de jó hír, hogy mindig vannak olyan csoportok, személyek, akik először jelennek meg a fesztiválon. Így a program évről évre változást hoz, nemcsak a már megszokottak szórakoztatják a nagyérdemű közönséget, hanem a számukra ismeretlen tehetségek is felcsillantják tudásukat, értékeiket.

Ebéd után a helyi Művelődési Házban rendszerint táncmulatságot tartanak. A fesztivált a hagyományőrzésen, dinom-dánomon kívül az evés-ivás is jellemzi.

Ezen kulturális-hagyományőrző eseményen a szórakoztatás, jókedv garantált, mivel a környékbeli településekről nagyon sok népi hagyományát őrző fiatal, idős érkezik, hogy megmutathassa a saját településén élők hagyományát, kultúráját. Az összejövetel fellépői folyamatosan cserélődnek, habár vannak olyan fellépők, akik minden évben képviselik a saját településüket, megmutatván a tudásukat. Mindezek mellett a szentegyházi gyerek- és felnőtt tánccsoportoktól, énekesektől is jó bőven lehet látni produkciókat. A hagyományőrzés terén a fúvószenekar is rendszerint előad néhány darabot a repertoárjából. Az eseményen felnőttek és gyerekek egyaránt előfordulnak, mivel mindenki vágyakozik a kikapcsolódásra, kimozdulásra a szürke hétköznapokból.

A szervezők az esemény előtt néhány nappal a falu számos részén plakátokat helyeznek el a rendezvényre vonatkozó pontos információkkal, az időrendi sorrendben való lebonyolódásáról. Híresztelni kezdik az esemény időpontját, programját, fellépőit, mivel ugyebár a falu egy olyan helyszín, ahol az információ rendkívül hamar terjed, főleg ha egy ilyen magunkénak érzett rendezvényről van szó.

5. A nárciszfesztivál értékelése

A fesztiválnak egy jól meghatározott karakteres tematikája van, jól elkülöníthető más helybéli rendezvényektől, a szomszédos településeken nem rendeznek ehhez hasonló eseményt, a környéken egyedülálló.

A rendezvény célja, célkitűzése egyértelmű, szeretné felhívni a figyelmet a hagyományápolásra a helybéli, környékbeli emberek körében. További célja, hogy fenntartsa a hagyományokat, valamint, hogy a legfiatalabb nemzedék tudatába, ereibe beleégessék a hagyományőrzést, hogy majd a közeljövőben ők is átadhassák az utódaiknak.

A programok teljes mértékben kapcsolódnak a rendezvény tematikájához, minden a hagyományőrzés körül forog, ahol a szakmai színvonalat a profi előadók garantálják, habár amatőrök is szoktak bemutatkozni.

A rendezők, szervezők teljes mértékben odateszik magukat a gördülékenység érdekében, gondoskodnak arról, hogy mindenki megtalálja a maga számára a megfelelő programot. Szem előtt tarják, hogy minden résztvevő jól érezze magát, hogy a következő években minél nagyobb tömeg jelenjen meg az esemény színhelyén.

A szervezők tevékenysége rendkívül példamutató, mivel immáron 39. esztendeje, hogy a település kulturális hagyományait minden év májusában a nárciszréten felelevenítik. A természet adta szépség kihasználása révén egy igazi fesztiválhangulat alakul ki minden évben, ahol a helyi lakosság magáénak érzi a fesztivál minden egyes percét.

6. Következtetés

Mivel több évben én is jelen voltam a rendezvényen, lehetőségem volt meglelni az esemény kiemelkedő, valamint gyenge pontjait.

Rendkívül pozitívnak tartom azt a törekvést a szervezők, fellépők részéről, hogy hagyományaikat tovább szeretnék adni a gyerekeik, a következő generáció számára. Minden egyes ember, még azok is, akik csak nézőként vannak jelen, valamilyen formában őrzik a hagyományokat, amit az bizonyít, hogy minden évben megszervezik a fesztivált, és hogy egyre nagyobb az érdeklődés.

A rendezők minden egyes alkalommal a legjobb műsorral szeretnék szórakoztatni, megfogni az embereket, hogy ezen esemény továbbra is fennmaradjon, megcélozzák azt, hogy a közeljövőben a résztvevők száma emelkedjen.

A pozitív dolgok mellett negatív, gyenge pontok is tapasztalhatók. Egyrészt nem annyira környezetbarát a fesztivál, hiányoznak helyenként a szemetesek, szelektív hulladékgyűjtés nem tapasztalható.

A résztvevők folyamatosan szemetelnek, amelynek az összeszedése számos esetben a szervezőkre, önkéntesekre hárul, így tehát a jobbik esetben a szemét összeszedődik, de hiába a nagy igyekezet a szervezők részéről is, még mindig maradnak olyan területrészek, ahol a szemét összegyűjtése egyáltalán nem történik meg.

Szintén pozitív dolognak tartom, hogy valamilyen mértékben fékezik a nárcisz gyűjtését, melynek legfontosabb célja a természeti örökségünk megőrzése.

Felhasznált irodalomjegyzék

1. Ábrám Zoltán a, 1998: Szentegyháza, Juventus Kiadó, Marosvásárhely
2. Népújság 1998 november 3.-i száma. Szentegyháza (http://archive.is/I1AER 2014.04.07)
3. Orbán Balázs, 1868: Székelyföld írásban és képben, Nyomatott Panda és Frohna könyvnyomdája
4. http://erdelyinimrod.ro/html/archivum/105
5. http://szekelyhon.ro/archivum/offline/cikk/62302/narciszfesztival-szentegyhazan

Székely Zoltán

Hargitafürdői mofetta és környékének felújítása[1]

1. Bevezető

Hargitafürdő egyre népszerűbb turistaközponttá kezd válni, viszont kevesen ismerik a hely egy másik arcát. A kaolin-kitermelés nem is olyan régen nagyon rányomta a bélyegét a településre és helyenként elhagyott bányaépületeket és holdbéli tájat hagyott maga után.

Hargitafürdő különböző generációjú emberekben más-más gondolatokat ébreszt. A fiatalabb korosztálynak egy szabadidő- és sportközpont, az idősebbek számára egykori bányásztelepülés és gyógyfürdő. A Csíkszeredai Polgármesteri Hivatal gondozásában működő település egyre inkább tart egykori neve és rendeltetése felé és próbál megfelelni a mai igényeknek.

Dolgozatom első részében bemutatom Hargitafürdő történelmi áttekintését és földrajzát, kiegészítve geográfiai adatokkal. A továbbiakban a turizmus és ezen belül a gyógyturizmus szempontjából a mofetta és környékének felújítását mutatom be. Az összefoglalóban Hargitafürdő fejlődési mozzanatait világítom meg, az ember és környezet függvényében.

2. Hargitafürdő történelmi áttekintése

„A Hargitának csicsói határában a Medvegödör teteje és Orottás dombja között, az erdő rengetegében húzódik meg a csicsói Hargita-fürdőtelep, Magyarország legmagasabban fekvő fürdőhelyeinek egyike (1310 m magas). Maga a természet is klimatikus gyógyítóhelynek teremtette ezt a telepet. A magyar birodalomban még csak egy gyógyítóhely van, mely ennél magasabban fekszik; kitűnő portól mentes a levegője, kitűnők vasas savanyúvízforrásai, gazdag a

[1] Vidékfejlesztési agrármérnök szakos MA hallgató, Szent István Egyetem, csíkszeredai kihelyezett tagozat

széndioxid gázforrása. Kívánatos, hogy a természetnek ezen bőkezű ajándékaival szemben az ember is megtegye a magáét." (Dr. Hankó Vilmos: Székelyföld, 1896)

Szépségének és borvízforrásai gyógyhatásának köszönheti, hogy a magyar történelem fontos személyiségei is megfordultak itt. Bányai János neves geológus szerint Hargitafürdőt látogatta annak idején Apafi Mihály erdélyi fejedelem is. Az Omláka lápjából fakadó forrás mai napig a fejedelem nevét viseli. Lakatos István csíkkozmási plébános az 1702-ből származó Siculia című latin nyelvű kéziratos könyvében említi a Csicsai Büdös kénes gyógyvizeit, „melyek belső és külső szervi betegségeket, kiütéseket, sebeket, lázat gyógyítanak". Orbán Balázs szerint „olyan kéngödör fordul elő, melynek fojtó kigőzölgésétől a fölötte röpülő madarak leesnek, az odavetődő állatok megdögölnek". (Forrás Erdély XXIX.évf.1932 május-június, 3.sz.)

Ugyancsak Dr. Hankó Vilmos írja a Székelyföld című művében: „A telep néhány faházból áll, a melyekben a vendégek csak nagyon szerény szállást kaphatnak. Két fürdője közül az egyik kristálytiszta, jéghideg borvíz-fürdő, a másik vasasfürdő, a melynek sárgásba játszó, zavaros vize szüntelen forr, lobog. A hargitai fürdőnek legnagyobb nevezetessége azonban a „Kéngödör": Egy 4 négyszögméter területű 1 ½ méter mély földnyílás, mely 12-14 személyt fogad be egyszerre. A betegek ebbe a mélyedésbe állnak vagy ülnek, hogy testüket a gödörből kiáramló széndioxid és hidrogéngáz hatásának kitegyék. A hatás sokszor igazán bámulatot keltő!"

Hargitafürdő nevét 1898-ban törzskönyvezték és közigazgatásilag Csicsó községhez sorolták be. Az első világháborúig tartozott hozza. Innen a Csicsói-fürdő vagy Csicsói Büdös-fürdő elnevezés. A fürdőhely fejlődése az 1920-as évek után indult meg. A két kéngödör fölé házat építettek, megépült a melegfürdő, a kápolna és egyre több magánvillát építettek. A Magyar Királyi Honvédség 1941-1942-ben tiszti üdülőtelepet és síoktató központot létesített Hargitafürdőn, valamint korszerűsítették a 7 km hosszú bekötő utat, ezáltal megközelíthetővé vált autóval is. Három nagy épületcsoport alkotta a központ magját: a manapság Kővillaként ismert alsó tiszti szállás, a 23-as villaként ismert és hegyimentő bázisként működő középső tiszti étkezde és vendégszállás, valamint a ma Ózon Hotelként működő egykori felső legénységi szállás. Ezekhez tartozott még több kisebb melléképület. A Magyar Királyi Kolozsvári IX. Honvéd Hadtestparancsnokság alárendeltségében folyamatosan, kéthetes turnusokban küldték a településre a honvédeket. Télen síelni tanultak, hogy a háborúban minden körülmények

között helyt tudjanak állni, míg nyáron a szabadságolt tisztek érkeztek pihenni, gyógyulni a mofettákban és a fürdőkben. Mivel a Magyar Királyi Honvédség épületei a magyar állam tulajdonát képezték, az 1947. évi párizsi békeszerződés rendelkezései nyomán átkerültek a jogutód román állam tulajdonába, így a nemzetközi jognak megfelelően Magyarország nem élhetett sem kártérítési, sem visszaszolgáltatási igénnyel. Forrás http://www.szekelyhon.ro

Az Erdélyi Kárpát Egyesület csíkszéki osztálya 1942-ben megépítette az Úz Bence menedékházat, amely a természetjárás és a téli sportok fellendítésében nagy szerepet kapott. Talán a háborús évek miatt nem telekkönyveztették az épületet, ami az 1989-es események után nagy érvágásnak tűnik, hiszen az EKE nem tudta bizonyítani tulajdonjogát s ezért a román állam eladta. Jelenlegi tulajdonosa, a csíkszeredai Mikó Bútor kft., szépen helyreállította. (www.hargitafurdo.ro)

A Román Népköztársaság kikiáltása és a nemsokára bekövetkező államosítás után, 1950-ben megindult a kaolin földalatti bányászata ipari mértékben és ez 2005-ig tartott, amikor a bányát végképp bezárták.

1968. február 16-án a 2-es Törvény alapján Hargitafürdőt Csíkszeredához csatolták, majd 2008. augusztus 13-án a 852-es Kormányhatározat alapján üdülőközponttá nyilvánították.

3. Földrajzi helyzete

Hargitafürdő földrajzi koordinátái: é. sz. 46° 23’ 17”, k. h. 25° 38’ 27”. Elhelyezkedése: a Központi-Hargitában, a Csicsói Hargita hegycsúcs (1761 m) lábánál fekszik, 1350 m magasan. A Csicsói Hargitáról a déli fekvésű Bagolykő (1679 m) közelíthető meg, valamint a Borhegyese lejtője közelében emelkedik a Kossuth szikla (1399 m). Mindkettő kedvelt turistacélpont, nagyszerű kilátóhelyek.

Éghajlata hegyvidéki, hűvös nyarakkal, bőséges csapadékkal és nagyon hideg telekkel. Éves átlaghőmérséklete 5,9 ^{0}C, átlagos csapadékmennyiség pedig 540 mm évente. A síelésre alkalmas hó általában 4 hónapon át tart. Télen a középhószínt meghaladja a 60 cm-t.

A statisztikai adatok alapján az állandó lakossága csökkenő tendenciát mutat, ugyanis 1977-ben 520-an, 1992-ben 324-en és 2002-ben már 216-an laktak állandóan Hargitafürdőn, és közülük 64-en munkanélküliek voltak. A Csíkszeredá-

hoz tartozó település 23 km-es utcája Románia leghosszabb utcája, Kelet-Európa legmagasabban fekvő fürdője, és a csíkiak kedvenc síparadicsoma. Hegyvidéki jellegű, helyi érdekű fürdő- és üdülőhely.

Udvarhelyszék területét elhagyva, Csíkszereda felé haladva a 13A országútról a Tolvajos-hágói emlékmű (hármas kereszt) mellett, a régi útkaparóház előtt balra kell letérni Hargitafürdő felé. A 7 km-es, meredeken kapaszkodó bekötőút (a 138A megyei út) 1942-ben épült ki, majd egy részét az 1980-as években lebetonozták. Csíkszeredától 22, Székelyudvarhelytől 46, Madéfalvától 18 km-re települt, mintegy 1400 m tengerszint feletti magasságban.

4. A turizmus

A téli sportok kedvelőinek Hargitafürdő egyik legkedveltebb központjává vált, ami kitűnő hóviszonyainak köszönhető. A síelésre alkalmas hó általában négy hónapot tart, december, január, február, március, de nem ritkák azok az évek, amikor a sí-idény májusig is kitolódik. Három különböző szintű, felvonóval ellátott sípályája, Nagypálya (Kossuth, Csompoly), Középső pálya (Miklós) Ózon pálya (Kompona), az 1975-1992 közötti időszakban épült ki és azóta folyamatosan felújítják és karbantartják őket. Számos téli sí-tábort és síbajnokságot szerveznek. Ezenkívül egy biatlon sípályát is létesítettek, ahol országos biatlon és sítájfutó bajnokságokat is rendeznek. A sízés mellett korcsolyázásra is van lehetőség, amikor az idő engedi, mert egy szabadtéri műjégpálya is működik.

Manapság nem csak a hazai síkedvelők keresik fel, hanem egyre több külföldi vendég is érkezik, leginkább a környező országokból (elsősorban Magyarországról és Moldova köztársaságból). Az elmúlt időszakban javultak az üdülőtelepen az elszállásolási lehetőségek is. Gomba módra épülnek a villák, panziók, amelyek éves foglaltsági szintje alacsony, ezért a gyógyturizmus lehet egyik szegmens, amely növeli, a vendégek által, a településen eltöltött éjszakák számát.

4.1. A gyógyturizmus, mint fejlesztési lehetőség - a mofetta felújítása

Hargitafürdő hírnevét a nagy számban feltörő borvízforrásainak (Szemvíz, Főborvíz, Farkas kútja, Pataki borvíz, Magdolna borvíz, Régi borvíz, stb.), büdösgödreinek, rendkívül hideg szénsavas fürdőinek (Lobogó, Vallató vagy Apafi fürdő) köszönheti. Vasas, széndioxidos, kénhidrogénes borvizei Mg-Ca-HCO3 típusúak. A

Szemvíz-forrás nagy mennyiségű timsót is tartalmaz. Szív és érrendszeri megbetegedések, illetve krónikus gyulladások esetében javallják. Több ásványvízforrást ivóvízként használnak. A főforrás vize 7,5 Celsius-fok, napi hozama alig 8,5 liter óránként, de vasas, szénsavas, hypoton tulajdonságai igen alkalmassá teszik diuretikus kezelésre, másodlagos anémiában, savas vegyhatású vesekő kezelésére.

Az üdülőtelep gyógyhatása egyre ismertebbé vált, s ma már az egész ország területéről, de különösen Erdélyből sokan keresik fel a nyári hónapokban a büdösgödröket. A 70-es években a melegfürdőt felszámolták, a régi favázas borvízfürdők, ahol hajdanában a régi népi gyógyfürdőzés módján megforrósított kövek beledobálásával tették rövid időre elviselhetőbbé a vizek hőmérsékletét, romos állapotban vannak. Hargitafürdő az éghajlatának köszönhetően a szív és érrendszeri megbetegedésekre, a pajzsmirigy-túltengésben és a légúti betegségekben szenvedők számára is jótékony hatású.

A településen zajló cselekvések színtereit vizsgálva megállapítható, hogy a Mofetta és a kápolna környéke van a legelhanyagoltabb állapotban, habár a 70-es években ez a rész volt a település főtere.

Itt volt a bolt, a „bodega”, borvizes medence, több borvízforrás, és itt volt felállítva minden alkalommal a szabadtéri színpad, ahol a település életében fontos közösségi eseményeket lebonyolították, egyszóval mindenki ide járt, bármilyen problémája volt. Az új templom is itt épült meg 1996-ban, a régi kápolnát, amely 1904-1909 között épült, 2013-ban újították fel. Manapság ez a tér gyakorlatilag ki van iktatva a település mindennapjaiból. Annál is inkább furcsa ez, mivel a rendszerváltozás után az első térfejlesztések itt valósultak meg. A bolt, a bodega, a forrás, a borvizes medence, a színpad által elfoglalt területen egy kulcsos-házakból álló tábort telepítettek, amely időben és gazdaságilag nem valósította meg a hozzá fűzött elvárásokat.

Az infrastrukturális fejlesztés ezidáig elmaradt, az útviszonyok és a közvilágítás sem megfelelő, ezért a napi látogatók száma lecsökkent a település ezen részén.

A felújítási terv, lakossági kezdeményezésre, a Polgármesteri Hivatal által valósult meg, felismervén újra azt az egyszerű tényt, hogy bármennyire kemények a telek, úgyis legtöbb 6 hónapig tartanak, és az ebből befolyó jövedelmeket a településnek ki kell egészíteni. A gyógyulni kívánó turisták, közülük is a mofettázók, visszajáró vendégek, és számukra nem befolyásoló tényező az időjárás. A

település ezt a csoportot megcélozva tudja növelni a villák, panziók kihasználtságának növelését, és ezáltal jövedelemforrását.

A mofetta és környékének felújítása az urbanisztikai fejlesztési terv egy része, amely által a településen 4329 m útszakaszt újítanak fel, 965 m járdát alakítanak ki és több mint 5000 m^2 terület parkosítását valósítják meg.

5. Összefoglalás

Hargitafürdő már több mint száz éve lakott település, altalajkincsei hasznot hajtottak a mindenkori ember és társadalom számára. A viszonylag jól dokumentálható közeli periódusban 1942 az az év, amikor a település fejlődése elindult, a Magyar Honvédség jelentős fejlesztései és beruházásai által. Talán az 1920-1944 közötti periódus az, amikor a település úgynevezett aranykorát élte, ekkor 8 darab melegített borvizes kádfürdő, szabadtéri fürdőmedence, a mofetta és számtalan borvízforrás működött. Ez lehetett az, ami megihlette a Magyar Honvédség vezérkarát, hogy ekkora beruházást indítson el a településen.

A település 1950-ben újból fejlődésnek indult, a Román Kommunista Párt által, csak az a baj, hogy teljesen más irányba. A bányászattal nincsen semmi baj, mert évezredeken át és évezredek múlva is az emberiség mozgatórugója, a fejlődési alappillére volt és lesz. A baj a környezet elhanyagolásában, a termelés hatékonyságban és a mikéntben rejlik.

2005-ben, a bánya bezárása után, a település magára maradt, egyik napról a másikra megszűnt a napi munkásáradat és vele együtt a szolgáltatások nagy része is.

2008-ban, üdülőközponttá való nyilvánítása után, Hargitafürdő ismét elindult a saját fejlődési útján. Több apró lépésben újra kell épüljön, hogy megmutathassa igazi arcát az újonnan érkező vendégek számára.

Az elkészült terv is egyike ezeknek az apró lépéseknek, amelyek az infrastruktúra fejlesztését, 4 km útszakasz felújítását, 1 km járda kiépítését, a település egykori főterének, és nem utolsósorban a mofettának és környezetének felújítását, parkosítását tervezik, ezáltal Hargitafürdőt vonzóbbá, szebbé, kellemesebbé varázsolják.

Szabó Varga Jolán Katalin

Székely Majális Makfalván[1]

1. Bevezető

A Maros megyei Makfalva község legnevesebb eseménye, immár hatodik esztendeje, a „Székely Majális”. Dolgozatom első részében bemutatom Makfalva település földrajzi elhelyezkedését, népszámlálási adatai közül néhányat, pár mondattal vázolom történelmét, nevének eredetét. A továbbiakban az esemény színhelyéről, időpontjáról esik szó, ezt követi a résztvevők bemutatása. A második rész az alkalmazott módszer bemutatása, a harmadik maga az elemzés. Az összefoglalóból megtudjuk, hogy ennek az ünnepi eseménynek milyen szerepe van a helyi közösség megerősítésében, a helyi identitás alakulásában.

1.1. Makfalva rövid története

Makfalva, ez az 1577[2] lelket számláló községközpont, Maros megye közepes nagyságú falvainak egyike. A Görgényi-havasoktól nyugatra eső, Parajd - Szováta medencénél lezáruló Kis-Küküllő völgyében fekszik, a folyó felső szakaszánál, annak jobboldali teraszán, a Szolokma patak beömlési övezetén, mintegy 50 km-re Marosvásárhelytől, a Marosvásárhely–Szováta–Csíkszeredán áthaladó nemzetközi útvonal mentén. Tengerszínt feletti átlagmagassága 380 méter.

A határ felszíni formája változatos. Termőterülete viszonylag kevés, sok a dombos, meredek, csermelyek által felszabdalt, terméketlen terület, valamint a Kis-Küküllő által alámosott, erózió által megrongált határrész.

A településsel kapcsolatos első írásos bizonyítékot 1876-ban fedezte fel Szabó Károly kolozsvári egyetemi tanár, amikor levéltári kutatásai során rábukkant

---

[1] Vidékfejlesztési agrármérnök szakos MA hallgató, Szent István Egyetem, csíkszeredai kihelyezett tagozat

[2] 2011-es népszámlálási adat, a közigazgatási körzetébe tartozó falvak népessége nélkül

Barlabásy Lénárt erdélyi alvajda 1507. évi levelére, amelyben egy „Georgius Dosa Siculus de Makfalva in sede Maros existente”-ről tesz említést. Valószínű, hogy Dózsáról, az 1514-es parasztháború vezéréről van itt szó. Mint önálló egyházközséget csak 1567-től említik a dokumentumok, ugyanis az Orbán Balázs által tanulmányozott „regestrumban” 22 kapuval szerepel.

A település kialakulása jóval korábbi, amit mind helytörténeti, mind archeológiai adatokkal is bizonyíthatunk. Erre Orbán Balázs is utal, amikor ezt írja: „Azt kell következtetnünk, hogy azon korban (1332) csakis e három egyházközség létezett a Küküllőnek ezen a vidékén (Várad, Szentistván, Gyalakuta), a többi falvak pedig fíliáji voltak ezeknek, és igen valószínű, hogy Szent Istvánhoz, mint központi egyházközséghez tartozott Makfalva, az elpusztult Czibre falva, Atosfalva, Csókfalva és Szent György is.” (Székelyföld leírása, Budapest, 1869, IV. kötet).

A történeti helynévanyagból Maka várát kell megemlíteni, ez közvetlenül kapcsolódik Makfalva településnevének kialakulásához. A hagyomány szerint ezt a várat a székely rabonbánok egyike, Maka, építette és lakta. Ezért nevezik e tatárkori kis erődítményt Maka várának. A várőrség tagjai fokozatosan letelepedtek Váruta tövébe és lerakták egy új település alapjait, amelyet Maka falvának neveztek, és amelyből egy magánhangzó kikopásával kialakult a település végleges neve: Makfalva. 1910-ben 1821 lakosa, 3 kivételével magyar anyanyelvű, volt.[3] 1992-ben a községközpont 1525 lakosából 1471 magyar, 34 cigány és 20 román.[4] A 2011-es népszámlálási adatok szerint a román népesség száma vajmi keveset növekedett 1992-től.

A Székely Majális egyre nagyobb teret harcol ki magának a székelyföldi civil és félcivil rendezvénysorozatok palettáján. Ma már több ezer résztvevőt vonz a rendezvény. A Székely Majális, az autonómia kérdéskörét taglaló és számtalan szórakozási lehetőséget nyújtó makfalvi rendezvény, hangsúlyos szerepet vállal a marosszéki székely öntudat ápolásában. „Az autonómia eszméjének nem volt elég látható beágyazódása a társadalomban.”[5] Ez volt a kezdeményezés kiváltó oka.

A rendezvény főként a székelyföldi területi autonómiára összpontosít. Egyre gyakoribbak az olyan rendezvények, ahol az autonómiaigények mind hangsúlyosabban fogalmazódnak meg és a Székely majális azoknak az embereknek

[3] Népszámlálási adatok

[4] Népszámlálási adatok

[5] Vass Imre, Makfalva alpolgármestere

kívánt a találkozóhelye lenni, akiknek szívügye az önrendelkező Székelyföld megteremtése. Itt pattant ki 2013-ban a Székelyek Nagy Menetelésén indítandó szekérkaraván gondolata és reménykednek, hogy az idén is lesz valamiféle ilyen hozadéka ennek a találkozónak, ahová politikai színezetre való tekintet nélkül „várják és elvárják" az autonómia híveit, ahol bizonyosan meg is jelennek, mert az európai parlamenti választások kellős közepén vagyunk és ez a találkozó kiváló alkalom politikusok közvetlenebb megmutatkozására. Az autonómiatörekvés nem kimondottan politika, de a politika támogatása nélkül csak kevés esély van arra, hogy megvalósuljon.[6]

A Székely Majális színhelye, az utóbbi években, a Cziegler kert, a település felső határában, és általában május első hétvégén kerül megrendezésre, egybekötve a falunapokkal. A rendezvény még kiskorú, a felhozatal viszont egyre érettebb és a résztvevők száma is ehhez hasonlóan alakul. Helyiek és vendégek is jól érzik itt magukat. Már kezdetben is sikeres rendezvény volt a Székely Majális, de minden évben gyarapodik a résztvevők tábora, így tavaly több mint 2000 ember fordult meg a nap folyamán a helyszínen.

A szervezők eddigi célja a figyelemfelkeltés volt, de a rendezvény fejlődés-történetét véve alapul, a jövőben nyugodtan válhatna az autonómiáért síkra szálló „rövidnadrágosan politizálók" fórumává. Az egyetlen tényező, ami ezt fékezheti, az a mindent behatároló anyagiak kérdése. Pályázati alapokból előteremtett anyagi háttere is van a rendezvénynek. A pityókatokány versenyre is szponzorok biztosítják a húst, valamint a zöldségeket.

2. Milyen volt a Székely Majális 2013-ban?

Évek óta a makfalvi Cziegler kertben rendezik meg a Székely Majálist. Már napokkal az esemény előtt elkezdik építeni a sátrakat, a pódiumot, amelyről a felszólalók tartják beszédeiket, amelyen nótáznak, táncolnak, mókáznak a meghívott művészek, táncosok, énekesek.

Természetesen, alapos előkészületek kellenek ahhoz, hogy minden rendben legyen. Odaszállítják az ivóvizet, a mobil-WC-t, felszerelik az elektromos áramot biztosító ideiglenes berendezést. Mindenből oroszlánrészt vesz ki a helyi Polgár-

[6] Márton Zoltán, Makfalva polgármestere

mesteri Hivatal, a TEMATE ifjúsági csoporttal karöltve, önkéntesek hada segédkezik ilyenkor. Az önkéntes tűzoltók is készenlétben állnak, meg a mentőszolgálat.

A rendezvényt megelőző napokon gyűjtik össze a szponzoroktól az adományokat, hogy aztán szombatra virradóan, lelkes fiatalok serege tisztítsa a zöldséget, aprózza a húst, amelyet adagokban bocsátanak a főzőverseny résztvevőinek a rendelkezésére. Még egy utolsó egyeztetés a meghívott vendégekkel és kezdődhet a Majális! A megfeszített munka ellenére is késő estig tart a lassan hagyománnyá váló Majális a Cziegler kertben.

Az asszonyok, lányok egy csoportja Tőkés Brigitta tanárnő (a Makfalvi Wesselényi Művelődési Egylet és Népfőiskola vezetője) irányítása alatt az esemény helyszínén felállított asztalokat teríti meg új műanyag abroszokkal. A férfiak feladata a főzőüstök előkészítése is. Bizony, mindez alapos előkészületeket igényel.

Másnap a felvonulás a központból indul az Étfalva-Zoltáni fúvószenekar vezetésével. Őket a 15. Mátyás Huszárezred marossárpataki és havadi csapatai, az erdőszentgyörgyi 6. Württemberg és a marosvásárhelyi 9. Huszárezred lovasai követik, utána zászlókkal (székely és magyar zászlók) a hivatalosságok, vendégek, néptáncosok és a zömében székely népviseletet viselő érdeklődők zárják a felvonulók sorát.

2013-ban a Majális jelmondata az eddigi alkalmaktól eltérően a Román kormány regionalizációs terveire reagálva az volt, hogy „Székelyföld egységes és oszthatatlan”, ezért az itt elhangzott beszédek is leginkább ezt hangsúlyozták ki. Ezen beszédek visszaadásához Gligor Róbert László a székelyhon.ro oldalán megjelent cikkét veszem alapul:

A beszédek sorát Kiss Károly református lelkész, Makfalva Székely Tanácsának elnöke nyitotta meg, hangsúlyozva az önrendelkezés szükségességét. „Sajnos, egy elnyomó természetű, ragadozó hajlamú, ígéretszegő, saját szavára, becsületére nem sokat adó hatalommal állunk szemben. Hiába hangsúlyozzuk igazságunkat, ez őket nem hatja meg” – nyilvánította ki az elnök, aki szerint ez új utak keresésére sarkall mindannyiunkat”. Őt követte sorrendben a többi felszólaló, Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnöke, Szili Katalin, az autonómia albizottság elnöke, Tőkés László EP képviselő, Balczó Zoltán, a Magyar Parlament alelnöke, Márton Zoltán, Makfalva polgármestere, Fráter Olivér, a Magyar Polgári Párt alelnöke és Bíró Zsolt, a Magyar Polgári Párt elnöke.

Íme néhány gondolat az elhangzott beszédekből:

Izsák Balázs: „Hazám a Székelyföld, népem a székely nép, és soha nem fogunk lemondani az egységes autonóm Székelyföld megteremtéséről, amelyhez ragaszkodunk, hiszen a nyolc székely szék egy székely haza."

Szili Katalin: „Az elvándorlás és a szülőföldön maradás közül az utóbbi kell legyen a cél". „Itt helyben kell dönteni a jövőről, ehhez tudunk mi támogatást nyújtani. Hogy meglegyenek a felelősség gyökerei és a szabadság szárnyai".

Tőkés László: „A polgári engedetlenség minden eszközét be kell vetnünk, ha erre a merényletre vállalkozni mernének az ország hatalmasai".

Balczó Zoltán: „A Székelyföld önálló régió, cáfolhatatlan kulturális, etnikai egység, és a székely nép vágya, az autonómia nem több, mint ami Európa más, boldogabb nemzeteinek jár. A cél érdekében meg kell mozgatni az egész magyar társadalmat, de a magyar országgyűlésnek és kormánynak is fel kell vállalnia azoknak az igényeknek a támogatását".

Márton Zoltán: „Románia olvasatában a regionalizmus nem más, mint Székelyföld szétbontása. Ébernek kell lennünk, és boldogulásunkat nem szabad kizárólag a politikusok kezére bízni, hanem nekünk, mindennapi embereknek is felelősségünk és munkánk van sorsunk alakításában".

Fráter Olivér: „Az ötödik Székely Majális nagyszerű példája a helyi közösség erejét felmutató, alulról szerveződő önazonosság megtartásának. Jelkép és üzenet egy olyan Európában, ahol Alandtól Koszovóig, Skóciától Dél-Tirolig a közösségek önrendelkezési akaratát számtalan helyen elismerik és támogatják."

Bíró Zsolt: „Egymillió aláírást gyűjtünk majd össze, amelyet leteszünk a brüsszeli urak asztalára, hogy a régiók Európája szellemében Székelyföldnek is joga van arra, amire minden más EU-s országban példa van."

A politikusok után a szórakozás vette át a vezető szerepet a majálison: a színpadon a hármasfalusi és makfalvi iskolások, valamint a fehéregyházi, újonnan alakult Patkó néptánccsoportok léptek fel.

Ezután a huszárok léptek a színpadra, toborzó táncot mutattak be és fellépésük vég-mozzanataként tanúi lehettünk az újoncok eskütételének és Máthé Miklós közkatona huszárőrmesterré való előléptetésének is.

Gyepesi László a nap folyamán többször is színpadra lépet Széllyes Sándor monológokkal.

Ami ezután következett, azt úgy mondhatnánk, hogy „Jó ebédhez szólt a jó nóta". Miközben a vendégek nekiláttak elfogyasztani az addigra elkészült krumpli-

és babgulyásokat, addig a színpadon egymást követték a meghívott nóta- és népdalénekesek és zenekarok.

A délután hátralévő részében Bokor János és Kátai Zsuzsa primadonna nótákat, dalokat énekelt, az abodi Zsiga (Nagy) Miki és zenekara, a Budapesten élő, makfalvi származású Bányai Márton nótaénekes, Oláh Attila cigányprímás is a jókedvről gondoskodott.

Nem csak gulyás volt ott, hanem lángos, miccs, kolbász is, a gyerekeknek édesség, légvár, arc-és körömfestés, a felnőtteknek tűzoltó-, íjász- és barantabemutató.

Késő délután lépett színpadra Zsók Levente, a „Showder club" humoristája.

Őt követte a színpadon Bányai Borbála és Bíró Hunor, akik saját gitárkísérettel adtak elő jó néhány ismerős dalt. Aztán Abodi Nagy Blanka lépett a közönség elé ismert könnyűzene-számokkal, amikkel sikerült még jobban fölfokoznia a hangulatot. Este az „Ismerős Arcok" zenekar koncertjét hallgathattuk.

Az eseményt a szervezők nem csak napilapokban, plakátokon és szórólapokon népszerűsítik, saját hivatalos honlapjuk is van, jelen vannak a Facebook-on, és a Youtube-ra is számtalan film került fel az elmúlt 5 év Székely Majálisairól.

Földi Zsuzsánna

Túlélőtábor Madéfalván[1]

A rendezvény rövid ismertetése

Az első Túlélőtábor ötlete egy nemzetközi projekt kapcsán merült fel, ahol Madéfalva is partner volt egy erdőgazdálkodási, erdővédelmi projektben (RobinWood projekt). Több ország projektcsapatai között zajlott tapasztalatcsere, információcsere, kapcsolatépítés, ahol a szervezők meg tudták nézni más országok erdőgazdálkodási mintáit. Például Olaszország egy nagyon jól kidolgozott erdei tábort épített ki, tanulási lehetőségekkel, kreatív kézművességi foglalkozásokkal, növény-, illetve állatvilág tanulmányozásával. E projekt segítségével döntöttek úgy, hogy megszervezik Madéfalván is a túlélőtábort.

A tábor helyszíne a madéfalvi menedékház és környéke, a tábor nyár közepén, júliusba kerül megrendezésre.

A rendezvény célcsoportja, célja

A célcsoport elsősorban a madéfalvi 5-8 osztályos tanulók, valamint a testvértelepülések: Herend, Ercsi, Somberek és Mogyoród gyerekei.

Elsősorban az erdő fontosságára hívták fel a gyerekek figyelmét. A tábor ideje alatt sor került gyalogtúrára, ahol közelebbről megfigyelhették a természetet, a növényzetet, az állatvilágot. Továbbá a fa megmunkálása volt a fő szempont, ami a mi vidékünkre, térségünkre jellemző, így a résztvevő gyerekek a fafaragás mesterséget próbálhatták ki, lehetőségük volt tanulni helyi fafaragó mesterektől.

A tábor célja, hogy megtanítsák a gyerekeket a tudatos gondolkodásra, hogy fontos a természet szeretete és védelme, valamint ismerjék meg a hagyományokat. A táborban Maczalik Ernő tartott gyógynövényekről előadást, hogy melyik növény milyen egészségügyi problémára ajánlott, mikor lehet őket begyűjteni és mi a helyes tárolásuk.

---

[1] Kommunikáció-PR szakos hallgató, SapientiaEMTE, Csíkszereda

A rendezvény szervezői

A szervező csapat a helyi önkormányzat munkatársai, ugyanakkor önkéntesek is, a Madéfalvi Ifjúsági Kezdeményezés tagjai, akik a programok előkészítésében, lebonyolításában segédkeztek.

A tábor egyik szervezőjével, Kristó Erikával beszélgettünk a rendezvényről, aki elmondta többek között azt is, hogy a rendezvény hangsúlya azokra a programokra van fektetve, amelyek a hagyományainkat ápolják, történelmünkre vonatkoznak, a kézműves foglalkozásokat illetően. Idén még jobban erre fektetik a hangsúlyt.

Online jelenlét

A rendezvénynek nincs külön weboldala, illetve Facebook oldala. A Madéfalva Község weboldalán, Facebook oldalán reklámozzák, megosztják a település civil szervezeteinek oldalán, ifjúsági oldalakon is. A helyi Mozaik nevű havilapban is megjelenik a hirdetés a táborról, majd a beszámoló cikk is.

A helyi általános iskolában a tanárok segítségével hirdetik az eseményt, illetve a testvértelepülések képviselőinek előzetesen, már hónapokkal a nyári program előtt elküldik a hivatalos meghívót és programtervezetet.

Utólagosan a Csíki Hírlapban szoktak élménybeszámolót megjelentetni a táborról.

A rendezvény elemzése

Egyértelműen a rendezvény fő célja a természet megismerése, hagyományteremtés, hagyományőrzés. Fontosnak tartják, hogy a középiskolás diákok, illetve a testvértelepülések gyerekei belekóstolhassanak a hagyomány ízébe, hogy megismerhessék a gyógynövényeket, valamint kipróbálhassák magukat a fafaragás művészetében is.

A résztvevők motiváltak, mert megtanulhatnak különböző mesterségeket, helyi mesterektől jobban megismerhetik a természetet, ápolhatják hagyományaikat és mindezt szórakozva. Az összejövetel időtartama 5 nap, idén a harmadik alkalom, hogy megrendezésre kerül.

A rendezvény szakjellege szerint kulturális.

A rendezvény programjának bemutatása

A tábor ideje alatt a gyerekeket csoportokra osztották, így könnyebben lehetett őket kezelni, illetve jobban össze tudtak barátkozni, mert figyelmet fordítottak arra is, hogy a helybeli gyerekek vegyüljenek a magyarországi vendéggyerekekkel, így jobban kialakítva a barátságokat és a cserekapcsolatot.

Gyalogtúra volt két alkalommal, a hivatal mezőgazdasági referensének vezetésével, aki jól ismeri az erdőt és tud válaszolni a gyerekek kérdéseire.

Meglátogatták a helyi Mihály Árpi bácsi esztenáját, ahol megtekinthették a gyerekek a sajt-, ordakészítés folyamatát, a pásztori életmódot és megkóstolhatták a frissen készített tejtermékeket. Folyamatos vetélkedők, ügyességi játékok voltak. Gyalogtúra volt a Siculicidium tanösvényen, ahol megismerhették a település történelmét.

Az esemény meghívottai, vendégei

Kézműves foglalkozásokat tartott a Pörgettyű csoport, akik hivatalosan is gyerekek foglalkoztatásával tevékenykednek.

Maczalik Ernő természetgyógyász tartott előadást a növényekről.

Szentes Gabi bácsi helyi faragómester mutatta meg a faragászat alapjait, szépségeit.

Dánel Ibolya földrajzszakos tanárnő tartott előadást a Hargita hegység sajátosságairól, növényvilágáról, állatvilágáról.

A szervezési munkák ismertetése

A szervezési munkák év végén kezdődnek, amikor a következő évi programokat szögezik le és írják bele az évi eseménynaptárba. A programtervezetet már hónapokkal a tábor előtt össze kell állítani, annak érdekében, hogy a testvértelepülések képviselőinek időben tudják elküldeni, hiszen részükről nagyobb szervezést igényel, hogy az ideutazást megoldják. Aktívabb szervezést a tábort megelőző hét igényel, amikor minden kelléket be kell gyűjteni, önkénteseket kell tájékoztatni, hogy ők is átlássák a programokat és az esetleges feladatokat átbeszéljék és kipróbálják.

Értékelés

A rendezvénynek van karakteres, markáns koncepciója, jól elkülöníthető más rendezvényektől. Kevés manapság az a tábor, rendezvény, ahol a tematika a természet, ahol a növényvilágot és az állatvilágot tanulmányozzák, illetve ahol kreatív fafaragást tanulhatnának a középiskolás diákok mindössze 5 nap alatt.

A rendezvény nem csak a középiskolás diákokat vonja be, hanem a különböző civil szervezeteket is. A lakosság már teljesen magáénak érzi a rendezvényt, hiszen elsősorban a helyi lakosság az elsőszámú célcsoport.

Abból a szempontból is értékelhető a tábor, hogy kihasználja a helyi természeti adottságokat, az erdőt, az állatokat, növényzetet és erre fektetik a hangsúlyt.

Következtetések

Kiemelkedő, hogy a természeti adottságok kerülnek előtérbe, a hangsúlyt az erdőre, a növényekre és az állatvilágra, illetve a kézműves tevékenységekre fektetik.

Hiányosság, hogy nincs megfelelő online jelenlét, nincs eléggé bevonva a média, nincsenek minőségi reklámanyagok, plakátok, Facebook-oldal, weboldal, promóciós tárgyak, vizuális anyagok.

Bibliográfia

Madéfalva Község hivatalos facebook oldala

https://www.facebook.com/pages/Mad%C3%A9falva-K%C3%B6zs%C3%A9g-hivatalos-oldala/278092442249853?fref=nf

Interjú Kristó Erika főszervezővel.

MŰHELYKONFERENCIA

Műhelykonferencia: Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei

Összeállította: Biró Z. Zoltán

A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapitvány **„Fiatalok a vidékért"** programja keretében 2014.`június 20-án műhelykonferencia szervezésére került sor, amely a vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségeit vitatta meg. A műhelykonferenciát a PAHRU megbízása alapján a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja szervezte. Ez a műhelykonferencia az esettanulmány-készítési verseny szerves folytatása, kiegészítése volt két vonatkozásban is. Egyfelől azáltal, hogy a műhelykonferencia keretet adott a legjobbnak ítélt esettanulmányok bemutatására, illetve az esettanulmány-készítési verseny szakmai tapasztalatainak értékelésére és összegzésére. Másfelől pedig azáltal, hogy a vidékfejlesztés terén dolgozó fiatal szakemberek helyzetének, cselekvési feltételeinek és lehetőségeinek elemzése révén térségi fejlesztéspolitikai kontextusba helyezte magát az esettanulmány-készítési gyakorlatot, illetve az ilyen munkára vállalkozó pályakezdő szakembereket. Akik ugyanis ma egyetemi hallgatóként elemzésekre, esettanulmányok készítésére vállalkoznak, azok – poteciálisan – a holnap térségi vidékfejlesztési szakemberei lesznek/lehetnek. A már ezen a területen dolgozó fiatal szakemberek helyzetének, cselekvési lehetőségeinek elemzése egyfelől körvonalazza azt a térségi szakmai és intézményi kontextust, amelybe a mai egyetemi hallgatóknak majd bele kell illeszkedniük, másfelől pedig már az induláskor igyekszik integrálni a ma még egyetemi hallgatóként dolgozó fiatalokat a térségi vidékfejlesztési folyamatba.

A műhelykonferencia bevezetéseként három előadás hangzott el a térségi vidékfejlesztési folyamat jellegével, előzményeivel és mai működésével kapcsolatban. Biró A. Zoltán, a KAM Regionális és Antropológiai Kutatások Központja vezetője előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy az európai vidékfejlesztési szemléletben és gyakorlatban az utóbbi egy-másfél évtizedben nagyon lényeges szemléleti-módszertani fordulat következett be, amelynek szempontjai és gyakor-

lati megoldásai ebben a térségben eddig érdemben nem jelentek meg (legfeljebb a szlogenek, a divatossá vált szakmai kifejezések használata szintjén). A vidékfejlesztési szemléletben és gyakorlatban fölhalmozódott térségi kompetencia deficit ma már jelentősnek mondható, a térségi vidékfejlesztéi folyamat meghatározó szereplői ma nem igazán nyitottak erre a lényeges szemléleti és módszertani fordulatra. A fiatal szakemberek programszerű, jelentős mértékű szerepvállalására lesz szükség ahhoz, hogy ez a kompetencia deficit középtávon ledolgozható legyen. Mátéffy Mária, a Csík LEADER vezetője előadásában vázolta a Hargita megyei vidékfejlesztési folyamat történetét, külön elemezve azt, hogy a vidékfejlesztéshez kapcsolódó tudásformák (tudományos tudás, menedzseri tudás, endogén/helyi tudás) az 1989 utáni vidékfejlesztési folyamatban hol, mikor, milyen módon jelent meg, ezeknek a tudásformáknak milyen szerepük volt, s milyen következményekkel járt és járhat a továbbiakban is az, ha a különböző tudásformák között nem alakul ki szinergia. Ferencz Angéla, a Hargita Megyei Kulturális Központ vezetőjének előadását – távolléte miatt – Silló Ágota, a HMKK munkatársa mutatta be. Az előadás a Hargita Megyei Kulturális Stratégia célkitűzései és – a HMKK által koordinált – implementációja példáján mutatta be a fejlesztéspolitikai folyamatban működtethető szinergialehetőségeket, többek között a kultúra és vidékfejesztés összekapcsolása terén.

A Műhelykonferencia keretében ezután került sor az esettanulmány-készítési verseny legjobb dolgozatainak a nyilvános bmutatására, illetve ennek a szakmai programnak a rövid értékelésére. Ezek után a Műheykonferencia szakmai kerekasztallal folytatódott, amelyen résztvettek a térségi vidékfejlesztési folyamatban szerepet vállaló fiatal szakemberek (kistérségi menedzserek, a helyi fejlesztésben dolgozók, LEADER csoportok munkatársai, szakpolitikai elemzők, különböző szakpolitikai intézmények munkatársai. A szakmai kerekasztal előkészitése során Vitainditót készítettünk, amelyet előzetesen eljuttattunk a szakterület fiatal szakembereihez. Többen, akik intézményi elfoglaltságaik miatt nem jelenhettek meg a műhelykonferencián, írásban küldték el véleményüket, hozzászólásukat. A következőben bemutatjuk a műhelykonferencia munkáját megalapozó, a fölvetett fontos térségi problémát tematizáló Vitaindítót (*A műhelykonferencia szakmai tematizciója*), majd ehhez kapcsoltan bemutatjuk az előre elküldött vagy a műhelykonferencia során elhangzott hozzászólásokat (*Vélemények, álláspontok*). Összeállításunkat a hozzászólásokat követő szakmai összegzés zárja (*Összefoglalás, továbblépési lehetőségek*).

Vitaindító: a műhelykonferencia szakmai tematizációja

A székelyföldi térségben a 2000-es évek fordulójától zajlik programszerű vidékfejlesztési szakmai tevékenység. Eben az időszakban indult az Apáczai Közalapítvány támogatásával a vidékfejlesztési szakmai tudás térségi megalapozására irányuló egyéves tudástranszfer program (Kulcsár László, G. Fekete Éva, Benedek László és mások részvételével), ennek folyományaként elindult Hargita megyében a kistérségi szerveződés és megalakult 18 kistérségi társulás, elkészült a Vidékfejlesztés szak indításához szükséges szakmai anyag a Sapientia EMTE számára és beindult a Vidékfejlesztés alapszak. A folyamat első időszakáról a Regionális Képzési Központ 2004-ben megjelent kiadványa nyújt áttekintést (Biró A. Z. – Koszta Cs. J. – Mátéffy M. (szerk.): Vidékfejlesztés Hargita megyében, Regionális Képzési Központ, Alutus Kiadó, Csíkszereda. Ez a kiadvány jelzi, hogy a térségi vidékfejlesztési folyamat jóval megelőzte az országos folyamatot, és ebben az értelemben azt mondhatjuk, hogy a vidékfejlesztési tudástranszfer versenyelőnyt teremtett a térség számára (szakemberek képzési, a vidékfejlesztési intézményi kereteinek kialakítása, forrásbevonási potenciál erősítése stb.)

A szakmai alapozást követő időszakban a vidékfejlesztésre, helyi fejlesztésre vonatkozó szakmai tudás folyamatosan bővült, az önkormányzatok munkájában megjelent a stratégiai tervezés igénye és gyakorlata, jelentős forrásbevonási szakmai kapacitás alakult, elindultak térségi, megyei vagy kistérségi léptékű vidékfejlesztési programok, növekedett a vidékfejlesztéshez kapcsolódó kutatások száma, erősödött a vidékfejlesztési szakmai tematizáció (konferenciák, Sikeres Székelyföld Fórumsorozat stb.), az utóbbi években pedig kialakultak a térséget lefedő LEADER szerkezetek.

Ma a térségi vidékfejlesztésben még kevés fiatal szakember dolgozik, sok esetben szakmai tudásuk alatt, napi adminisztratív munkakörökben foglalkoztatják őket, szakmai fejlődésüket és továbbtanulásukat a munkahelyeik nem támogatják, újszerű ismeretiek hasznosítására kevés lehetőséget kapnak, többnyire olyan kivitelezői szerepekbe kényszerülnek bele, amelyekben a döntési pozícióban lévő idősebb korcsoport számára oldanak meg rutinfeladatokat, a munkahelyi integráció sok esetben a megszerzett szakmai kompetenciák leépüléshez vezet.

Célunk az, hogy a fenti témakörben megszólítsuk a térségben dolgozó, a vidékfejlesztési szakmai tudás és szakmai szerep helyzete, kérdései, feladatai iránt nyitott fiatal szakembereket. Első lépésben egy montázs jellegű véleménycsomag összeállítása a célunk. Ezt szakmai fórum keretében tervezzük megvitatni, illetve kiadvány formájában szélesebb körű intézményi, szakmai vitára bocsátani.

Felkérjük mindazokat a fiatal szakembereket, akik egyetemi képzésben fejlesztéspolitikai szakmai tudást szereztek, a vidékfejlesztés terén dolgoznak vagy más munkahely mellett is érdeklődnek a vidékfejlesztés kérdései iránt, hogy írásban kifejtett véleménnyel, a szakmai fórumon való részvétellel vállaljanak aktív szerepet ebben a munkában.

A javasolt kérdéssor csak a problémafelvetést szolgálja, akár egy vagy két téma kifejtése is fontos, hasznos lehet. Természetesen az egyéni érdeklődés, tapasztalat függvényében más témákról is lehet véleményt megfogalmazni. Terjedelmi elvárásunk nincsen, a rövid vélemény megfogalmazástól a néhány oldalas, több témát is érintő kifejtésig minden formát hasznosnak tartunk. A beérkezett anyagokból nagyobb terjedelmű összeállítás készül, a közlésről előzetesen mindenkivel egyeztetünk. Amennyiben valaki terjedelmesebb önálló írás formájában fejti ki álláspontját kérjük ezt a szándékát jelezze, ennek publikálására is lehetőség van. A kiadványt a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja munkatársai állítják össze, és a Pro Agricultura Hargitae Alapítvány szakmai programja keretében kerül kiadásra.

Véleményformálásra, kifejtésre javasolt témakörök (nem sorrend):

- Tapasztalata alapján mit javasol, a fejlesztéspolitikai jellegű egyetemi képzésben mire célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni? Pl. Egyéni kompetenciák (nyelvtudás, tárgyalási képesség, kapcsolatmenedzsment stb.), Fejlesztéspolitikai ismeretek, Gyakorlati ügyintézés, Adminisztratív-jogi ismeretke, Policy ismeretek, Szervezés, Tényfeltárás, Információszerzés, Pályázatírás stb.
- A fejlesztéspolitikai területen dolgozó fiatal szakembernek milyen helyi, munkahelyi, vezetői stb. támogatásra lenne szüksége ahhoz, hogy szakmai tudását jobban tudja hasznosítani?

- Véleménye szerint milyen területeken, témakörökben, munkakörökben kellene növelni a fiatal szakemberek szerepét, befolyását ahhoz, hogy a fejlesztéspolitikai gyakorlatban tovább lehessen lépni? Pl. szociálpolitika, kultúra, arculatépítés, infrastrukturális beruházások, kapcsolatmenedzsment, kommunikáció-PR, eseményszervezés, stb., stb.
- Van-e lehetőség arra, hogy a közeljövőben a fejlesztéspolitika terén dolgozó fiatal szakemberek szerepe, befolyása növekedjen?
  (lehetőségek, korlátok, javaslatok)
- Látja-e szükségét annak, hogy a térségi fejlesztéspolitikai szemlélet, gyakorlat terén változásra, fordulatra, javításra lenne szükség? Ha igen, hol, milyen területen látja ezt a legfontosabbnak?
- Egyéb álláspont, vélemény, javaslat.

Vélemények, álláspontok

Bakos Kinga

Családi környezet, lelki egészség

„Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú. Ha viszont nem fűzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú. Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú. Csak a madzag tenné? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami. Hát akkor mi? Aki ezen elgondolkozik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára." (Örkény István: Egyperces novellák - Az élet értelme)

Talán nem véletlen, hogy erről az egypercesről mindig Lyubomirski életminőség-kutatásai jutnak eszembe, aki szerint a teljes, száz százalékos boldogság úgy áll össze, hogy ötven százalék örökletes képesség, tíz százalék környezeti feltételek, és negyven százalék a saját viszonyulásunk, felelősségünk, életszemléletünk. Eléggé hihetetlennek tűnik ez, mégis sok kutató jutott már hasonló következtetésre, és mindennapi életünkben is tapasztaljuk, hogy vannak súlyos beteg emberek, akik boldogok és vannak látszólag egészséges, tehetős emberek, akik boldogtalanok. Easterbrook is ennek analógiáján fogalmazta meg a „progress paradox" nevű jelenséget, miszerint egyes fejlett országokban az életfeltételek javulása mellett nem javul vagy egyenesen romlik az emberek élettel való elégedettsége. Az anyagi jólét csak egy bizonyos pontig növeli a boldogságérzetet, az élettel való elégedettséget. Ennek okaitól függetlenül (amiket már részletesen elemeztek, és több elmélet alakult ki) igaz az, hogy ha közösségeink fejlesztésére, erősítésére és jobb életminőség megcélozására gondolunk, hasznos lehet, ha mind a környezeti feltételeket, mind az emberek életvezetési képességeit, lelki egészségét fejlesztjük, ami nagyjából megfeleltethető Lyubomirski „negyven százalékának". Ugyanis nagyon fontos minden szem paprika, és minőségük javítása is állandó cél, mert meghatározza a paprikakoszorút…de ugyanolyan fontos a lelki egészség, az élmények, a környezeti feltételek összefüggésbe rendezésének képessége, és „jól használása", az élet értelmes átélése és jövőkép kialakítása.

Egy lelkileg érett, egészséges, jó célokkal és jövőképpel rendelkező ember óriási érték a közösség számára, mert nem csak ő érzi boldogabbnak magát és értelmesebbnek életét, hanem az ilyen ember tud igazán alkotóképes tevékenységet végezni, az ilyen ember munkateljesítménye jobb, aktívabb a közösségben és kapcsolatai tartalmasabbak.

Ilyen szempontból fontosnak tartom Székelyföld különböző régióiban is a közösségek lelki egészségével való explicit foglalkozást, olyan programok, lehetőségek teremtését, amelyek támogathatják ezt, illetve a lelki egészség családi vonatkozásainak és székelyföldi specifikumainak kutatását. Egyértelmű ugyanis, hogy a lelki egészség fő gyökere a családból ered, meghatározó az örökletes tényezőkön kívül a család szerkezete, a családi minták, szerepátadások, sztereotípiák, rítusok, a családi koherencia, a családtagok együttlétének mennyisége és minősége, a család társadalmi érték-közvetítő szerepe, stb. Úgy gondolom, hogy Székelyföld vidéki térségeiben speciális mutatókat, esetleg speciális lelki erőforrásokat is találhatunk, ezért elsősorban ezek kutatását látom hasznosnak, utána pedig olyan programok, helyi lehetőségek kidolgozását, amelyek a környezeti és infrastrukturális fejlesztések mellett segítik a közösség fejlődését, jövőképének alakulását és életminőségének javulását. Természetesen már léteznek ilyen típusú lehetőségek, és fontos lenne ezek összesítése és kiegészítése.

Ennek a komplex, több szempontot és tudományterületet is egyesítő szemléletnek a helyi fejlesztésbe való beépítése még kidolgozatlan, és fontosnak tartom az ezzel való foglalkozást mind elméleti, mind gyakorlati szinten az ebben érdekelt szakemberek által.

Blága Ágnes

A téralapú identitásépítés fejlesztéspolitikai szerepéről

A térség fejlesztéspolitikai diskurzusában véleményem szerint előtérbe kell helyezni a tér-alapú identitás társadalmi és kulturális feltételeinek és alakulásmódjának, szociokulturális hátterének vizsgálatát. Ennek szükségességét elsősorban azért látom, mert a rendszerváltás utáni indentitásrehabilitációs folyamatok (emlékműállítás, emlékmű restaurálás), illetve később Románia Európai Unióhoz való csatlakozása új fejlesztési lehetőségeket adtak a települések, illetve a térség számára, azonban annak vizsgálata, hogy a helyi közösség milyen szerepet játszik ezekben a folyamatokban, mennyire elkötelezett a térség fejlesztésében, milyen szinten képvisel egy települési határokon túlmutató térségi, európai identitást, háttérbe szorult.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a kezdeményezések, fejlesztések többnyire a helyi elit, a forráskezelő szervek részéről jönnek, a fejlesztéspolitika nem termelődik kellőképpen alulról, pedig a felismerés, mely szerint a tér-alapú indentitás, a térségi imázs tudatos építése nagymértékben befolyásolja a közösség társadalmi aktivitást, nem újszerű.

A helyi érdeklődés, a térséghez való kötődés egy társadalmi tőke, amely új fejlesztések forrását képezi, hiányában bármilyen jellegű, felülről jövő fejlesztési elképzelés (gazdasági, kulturális, turisztikai, szociális, sport-tevékenységekre alapozó, imázsteremtő) sikertelenné válhat. Fontos fejlesztéspolitikai, gazdasági és kulturális kérdés tehát, hogy az elit, a forráskezelő szervek kezdeményezéseihez képest a helyi közösség milyen szinten ismeri a helyi értékeket, mennyire van tisztában azok fejlesztéspolitikai vonzatával, a globális folyamatokban hogyan éli meg a lokalitást, illetve egyéni vagy közösségi értékeket képvisel?

Abban az esetben lehet az emberek tudatába beágyazódott, sikeres fejlesztések alapját képező térségről beszélni, amennyiben az társadalmilag megépített, kulturálisan megjelölt, illetve intézményesen is szabályozott. Ilyen értelemben a térséghez kötődés függ a személyes kapcsolatoktól, a megélhetési körülményektől, a természeti és épített környezettől, a hagyományoktól, és nem utolsó sorban a politiai, intézményi feltételektől. Az elmúlt évtizedben a helyi és regionális szinten is megjelenő, települési együttműködéseken alapuló stratégiai tervezés

igénye és gyakorlata számos fejlesztési pontot eredményezett a térségben. A kistérségi társulások az elmúlt időszakban igyekeztek intézményesülni, saját arculatot, közös projekteket létrehozni. Számottevő előrelépés mégis inkább helyi szinten történt például térrendezés, épületfelújítás, turizmusfejlesztés, rendezvényszervezés terén. A térségi léptékű hagyományőrző rendezvények, kulturális programok a gyakorlatban még mindig hiányoznak, a tudatos tér-alapú identitásépítési törekvések háttérbe szorultak.

Fejlesztéspolitikai szempontból tehát nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a térségi identitás megléte, erőssége és működése egy dinamikusan fejlődő kistérség alapvető követelménye. Fontos kérdés tehát, hogy Székelyföld kistérségeiben mi jellemzi a térségi identitást? A kistérségi mozgalmakban milyen szerepet játszik az összetartozás érzése, a települések közötti szolidaritás? A globális folyamatokkal párhuzamosan erőteljesen fennálló regionalizációban és lokalizációban fontos megvizsgálni, hogy a térség hol helyezkedik el, illetve hogy a közösség milyen szinten képviseli a lokális és az európai identitást.

Ezekben a folyamatokban lényeges kihívás megállapítani, hogy mennyiben járul hozzá a tér-alapú identitásépítés a hatékony vidékfejlesztéshez, és ezáltal Európai Uniós viszonylatban a Székelyföld mint régió fejlesztéséhez?

Bogyor Izabella

Fiatal szakemberek szerepe a vidékfejlesztésben

A vidékfejlesztési szemlélet, gondolkodás olyan mértékben változott meg az utóbbi évtizedekben, hogy az merőben más hozzáállást követel meg az azelőttihez képest mindazoktól, akik ebben érdekeltek. Az endogén fejlesztés hangsúlyosan van jelen ebben az új szemléletben, amely szerint nem külső forrásokra támaszkodva, esetleg befektetők bevonásával kell törekedni a fejlesztésre. Ennek belülről kell megszerveződnie, helyi erőforrásokból kiindulva, amibe ugyanúgy beletartozik a humán erőforrás, a tudás, mint a természeti erőforrások, vagy a különleges, jellemző szokások. Bottom-up típusú kezdeményezés alapján, ezen meglévő erőforrásokra támaszkodva lehetséges a fenntartható fejlesztés megvalósítása, mivel ez az elérhető forrásoktól független. Ilyen megközelítésben tehát a települések, térségek közösségeinek a „maguk lábán kell megállniuk". Ez azonban mentalitásváltást kíván meg minden szereplőtől, legyen az helyi- vagy magasabb szintű vezető, vagy bármely a térségben, településen élő egyéntől foglalkozásától, életkorától és státuszától függetlenül, hiszen ez a vidékfejlesztési elképzelés éppen a közösségi összefogásra, együttműködése alapoz, így mindenkit érint.

A székelyföldi térségben elmaradt ennek a fejlesztési megközelítésnek az átvétele és gyakorlatba ültetése, avagy ha mégis ilyenszerű kezdeményezések jöttek létre, akkor azok nem ennek hatására történtek, és csak pontszerűen jelennek meg. Úgy gondolom, hogy az első lépéseket ilyen téren a vezető beosztásban tehették volna meg, hogy a mentalitásváltás be tudjon következni, de ez elmaradt, mivel vagy nem szereztek tudomást erről az újfajta vidékfejlesztési szemléletről – vagy amit valószínűbbnek tartok –, tudomást szereztek róla, de nem fordítanak energiát a gyakorlatba ültetésére, és ebben az esetben útfüggésről beszélhetünk.

Azok a szereplők, akik képesek ennek a fejlesztési megközelítésnek a megértésére, átvételére és gyakorlatba ültetésének kezdeményezésére, azok a fiatal szakemberek, mert rendelkeznek friss és a mai követelményeknek megfelelő tudással, nyitottak és rugalmasak, megvan bennük a kezdeményező készségre való hajlam, és a szükséges ambíció, energia és kitartás. Több formában is képesek lehetnek az új megközelítés gyakorlatba ültetésére, ehhez viszont a legtöbb esetben szükség van arra, hogy a helyi vezetőség attitűdje tevékenységük kapcsán elfogadó, segítő legyen. Vannak már példák arra, hogy fiatal szakemberek a

közösség bevonásával alulról jövő fejlesztési kezdeményezést viteleztek ki, de ehhez szükséges közvetlen környezetük támogatása, biztatása, az, hogy adjanak nekik teret a kibontakozáshoz.

Nyilván olyasmiben gondolkodnak, ami őket érdekli, és véghez is viszik, ha erre a módjuk és lehetőségük adott. Kimerülhet ez a helyi erőforrások fejlesztési célokból történő felismerésében és mozgósításában. Erre szolgáltat példát az a fiatalember, akinek sikerült egy általa ismert településen a helyi értelmiségieket bevonni egy, a község értékeit feltáró kutatás megtervezésébe és kivitelezésébe. Egyesületet hozott létre ennek céljából, majd lezajlott egy kérdőíves adatfelvétel, melynek nyomán világosan kirajzolódtak, hogy melyek a falura jellemző természeti, tárgyi, szellemi értékek, mindemellett felelevenedtek a hagyományos népi kultúra maradványai, örökségei is, melyeket a feledés veszélye fenyegetett. Ezen kutatás nyomán válhatott valóra az a településen megrendezett, a látogatókat odavonzó vásár a faluközösség hozzájárulásával, melyen a régi használati tárgyak, kézi munkával készült eszközök, hagyományos ételek, italok kerültek kiállításra, eladásra. A fiatalember távlati terveket sző, hiszen népfőiskola létrehozását tervezi, ahol a hagyományos, népi mesterségek oktatására sor kerülhetne, még mielőtt azok a feledés homályába merülnének az ehhez még értő falubeliek segítségével, akik a tudás átadására nyitottnak mutatkoznak. Ilyen formában nem csak egy rövidtávú eredményt hozó kezdeményezés vált valóra, ez távlatilag fenntartható és további kiaknázatlan lehetőségeket magában rejtő, egyben közösségfejlesztő tevékenység is volt a lakosság megszólításával, bevonásával, aktív hozzájárulásra való késztetésével. Ez már egy olyan tanulási folyamatot eredményez, amit helyiek visznek véghez helyiek számára, de nem csak. Lehetőséget teremtenek arra is, hogy a nem a településen élő érdeklődők is részt vehessenek a képzésen. Mindazonáltal nem csak a hagyományos tudás felelevenítésére van lehetőség és szükség, friss, a mai kihívásoknak megfelelő tudás átadására is szükség lenne emellett, mint például a menedzsment, vagy a településmarketing kiépítésével, erősítésével, fenntartásával kapcsolatos ismeretek. Ebben is szerepe lehet az erre vállalkozó fiatal szakembereknek.

Az endogén fejlesztés történhet imázsépítés, kifele való megmutatkozás, vonzóvá tétel révén is. Ilyen célból jelenítette meg egy másik fiatal szakember internetes felületeken a helyi értékeket, látványosságokat olyan formában, hogy az hasznos legyen mind a faluközösség megszólítására, mind pedig a külső szemlélők tájékoztatására, érdeklődésük felkeltésére, ilyen formában a településen

végbemenő történések megjelennek a virtuális világban, megmutatva az ott zajló társadalmi élet folytonosságát és sokszínűségét. Ilyen formában a társadalom aktuális áramlatára kapcsolódott rá, és ott mutatta meg a külvilágnak és a községben élőknek a település arculatát, ahol a legtöbben figyelnek rá.

Szintén az endogén fejlesztés területéhez kapcsolódó tevékenységek körébe sorolhatóak az olyan rendezvények, amelyek egyediek, és amelyekben meg tud mutatkozni mindaz, ami különleges, jellemző egy településen, és amelynek során úgy tud egymásba fonódni többfajta tevékenység akár erőteljesen elkülönülő területekről is, hogy az érdekes mindenki számára. Az ilyesfajta kezdeményezések erősítik adott közösségben az identitástudatot, és pozitív képet formálnak a kívülállók szemében, mert az szűrődik le bennük, hogy ott „van élet".

Abban is szerepe lehet az ilyen aktív és érdeklődő szakembereknek, hogy a különböző területeken tevékenykedő értelmiségieket, érdeklődő csoportokat megszólítsa, összefogja, közösségi szerepvállalásra és együttműködésre serkentse egy közös cél elérése érdekében. Lehetséges lenne, hogy az infrastrukturális fejlesztések egy része ne is igényeljen anyagi befektetést, hiszen sok olyan településrendezéssel kapcsolatos tevékenység van, amit ki lehetne vitelezni összefogással, a lakosság bevonásával.

Nyilván még számos példát lehetne hozni arra, hogy miben merülhetne ki a fiatal szakemberek szerepe az új szemléletű vidékfejlesztésben. Ezen hozzá-szólással azonban nem az a célom, hogy minden lehetséges ötletet és példát felvázoljam, hanem az, hogy rávilágítsak, hogy milyen sokrétűek a lehetőségek ilyen téren, és hogy miért tartom fontosnak a fiatal szakemberek szerepvállalását.

Csibi József

„Szükség lenne fiatal gazdaság-diplomatákra…"

Tapasztalata alapján mit javasol, a fejlesztéspolitikai jellegű egyetemi képzésben mire célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni? Pl. Egyéni kompetenciák (nyelvtudás, tárgyalási képesség, kapcsolatmenedzsment stb.), Fejlesztéspolitikai ismeretek, Gyakorlati ügyintézés, Adminisztratív-jogi ismeretke, Policy ismeretek, Szervezés, Tényfeltárás, Információszerzés, Pályázatírás stb.

A legnagyobb hangsúlyt az egyetemi képzésben, az egyéni készségek és kompetenciák fejlesztésére kell fordítani. Jelenleg nagyon sok ***szak***embert nevelnek ki a felsőoktatási intézmények különféle szakágakban, azonban munkavégzés terén, a fiatalok nem érvényesülnek ezzel az úgynevezett ,,szaktudással" a megfelelő egyéni készségek hiányában. Hiába van egy jogásznak, közgazdásznak jogi vagy gazdasági ismerete, ha nincs megfelelően kialakulva benne néhány alapvető készség és kompetencia mint pl. kreativitás, önállóság a munkavégzésben, kezdeményezőkészség, fejlett érzelmi kommunikáció és még lehetne sorolni.

A fejlesztéspolitikai területen dolgozó fiatal szakembernek milyen helyi, munkahelyi, vezetői stb. támogatásra lenne szüksége ahhoz, hogy szakmai tudását jobban tudja hasznosítani?

Mivel nem minden fiatalnak adatik meg az a lehetőség, hogy főnöke támogassa különféle szakmai továbbképzésekben, szakmai fórumokon való részvételben, ezért szükséges lenne egy olyan platform, ahol a fiatal szakemberek különféle témakörökben meghallgathatják egymás véleményét, tapasztalat csere történne és ezáltal éreznék a szakmabeliek támogatását a mindennapi munkavégzésük során.

Véleménye szerint milyen területeken, témakörökben, munkakörökben kellene növelni a fiatal szakemberek szerepét, befolyását ahhoz, hogy a fejlesztéspolitikai gyakorlatban tovább lehessen lépni? Pl. szociálpolitika, kultúra, arculatépítés, infrastrukturális beruházások, kapcsolatmenedzsment, kommunikáció-PR, esemény-szervezés, stb. ,stb.

Fejlesztéspolitikai gyakorlatban szerintem nagy szükség lenne térségünknek olyan fiatal gazdaság-diplomatákra, akik a térségbe tudnának hozni bel-és külföldi befektetőket. Mindehhez elengedhetetlen a közhatalom támogatása (adó-kedvezmények, és egyéb befektetés-ösztönző intézkedések). A térség vezetése (megyei önkormányzat) célként kellene megfogalmazza, hogy középtávon (3-5 éven belül) hány olyan fiatal szakembert kell ,,kitermelni" akik alkalmasak az említett feladat betöltésére. Nagyon sok beruházás történik EU-s forrásokból, de a létrejövő javak fenntartása szinte minden esetben gondot okoz a beruházóknak. Véleményem szerint olyan befektetőket kell keresnünk, akik gazdasági érdekelt-ségük miatt a beruházásokból létrejövő javakat menedzselni és fenntartani tudják, közösen a helyi érdekelt féllel együtt. Például mikró-vizierőmű építése egy dél-tiroli céggel partnerségben, aki hozza a technikai terveket és technológiát (mivel ott több közösségi léptékű beruházás is létrejött ebben a témában), a helyi partner beruházó pedig (pl. önkormányzat) biztosítja az EU-s források lehívását, pályázati menedzsmentet és minden további szükséges eszközt. A közösség jól jár, mert ,,önerőből" nem lenne képes az említett beruházást létrehozni és élvezni az ebből adódó hasznot és előnyöket.

Ferencz Angéla

Kultúra és fejlesztéspolitika összekapcsolódása

A Hargita Megyei Kulturális Központ munkatársaként azt tapasztalom, hogy több, mint egy évtizede már, hogy a „kulturális ágazathoz" kapcsolódó legtöbb problémafelvetés fejlesztési kérdésként konstituálódik. Másfajta szemléletmódra van szükség, amelyben a versenyképesség, fejlesztés, készségek elsajátítása, a saját társadalom önmegjelenítésének képessége, a saját társadalomról való tudás artikulálási képessége akár kulturális és fejlesztési kérdésként egyaránt konstituálódik. A vidékkutatások terén újabban előtérbe került elméleti és fejlesztéspolitikai elképzelések szerint arra kell számítani, hogy a kulturális intézmények működése, illetve működési módja kulcsszerepbe kerülhet, ha úgy tekintünk a lokális kulturális intézményekre, mint amelyek szerepet játszanak a vidékimázs termelésében.

Egyetlen példán keresztül szeretném megvilágítani a mondandómat: 2001-2003 között a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén folytatott „Megalkotott hagyományok, falusi turizmus, helyi identitás" című nemzetközi kutatási program keretében Pusztamérgest vizsgálták sikeres településfejlesztési és arculatépítési tevékenysége kapcsán. A rendszerváltás után számos helyi közösség igyekezett új önképét az autenticitás jegyében, a paraszti kultúra eltűnt elemeinek felhasználásával megfogalmazni. Terepmunkájuk egyik kiindulópontját a faluban történő események sikeres kommunikációja és a kreatív hagyományteremtés, mint sajátos településfejlesztési helyi gondolkodás jelentették, mely során szabadon emeltek be korábbi letűnt kulturális elemeket új kulturális jelenségek létrehozásához. A kutatók megállapították, hogy a vidéki fesztiválok zömmel kulináris jellegűek, ez tájjellegű, helyi tradícióval bíró étkek szimbolikus lefoglalását, kisajátítását jelenti. Az ötletgazdák, szervezők felismerik a turizmus globális trendjeit és azt, hogy abból helyben mi valósítható meg: az egynapos menekülést valamilyen képzeletbeli ellen-világba. Ezt a konstruált ellen-világot kínálják ezek a helyi fesztiválok, a bensőségességet, lokalitást, az eredetit, múltat, természetközeliséget hangsúlyozó diskurzus segítségével.

Míg Székelyföldön a kilencvenes években az identitás megjelenítésének és megélésének etnikus önreprezentációja dominált a közösségi események szer-

vezésekor, az elmúlt tíz évben olyan folyamatok indultak el, amelyeket inkább, a fenti példára hivatkozva, a helybéliség konstrukciójával írhatunk le.

A Csíki-medence településein is találkozunk hasonló jellegű eseményekkel: Szent László Napok, a Csángó fesztivál, Hagymafesztivál, Lovasnap, Káposztaszüret, Borvíznapok, Szőttesek Vasárnapja, Kenderfesztivál, Puliszkafesztivál. Ezek az események felvonultatják a falunapok elmúlt években kialakult programsorozatát, de innovatív elemként megjelenik egy bizonyos helyi adottságra építő rendezvény kiépítése. Ez egyfelől azt jelenti, hogy a település önképének megalkotásának kezdeti fázisában van, lényegében a „valahova tartozás" újfajta kimunkálása zajlik, ennek a kifele való kommunikálása várat magára. A tematikus napok lényegében egy kiválasztott, autentikusnak kinevezett kulturális elemre épülő konstrukció, így lesz (lehet) a madéfalviság a hagymához, a domokosiság a kenderhez köthető. Ezt a helybeliség konstrukciójának nevezhetjük, mely egy vonzó és márkázható erőforrás. A rendelkezésre álló kulturális „nyersanyagból" kell megtalálni az akár turisztikai látványosságként is felfuttatható jelenséget. Míg a rendszerváltást követően szimbolikus térfoglalások formájában az etnikai identitás megjelenítése volt nagyon fontos, úgy tűnik most szimbolikus értékfoglalásról és lokális identitásépítésről beszélünk.

A rendszerváltás-globalizáció-EU csatlakozás kontextusában megannyi társadalmi folyamat jelzi a lokalitás megerősödését. Ennek a folyamatnak része a természet, a hagyományok és a ruralitás újraértékelése, a fogyasztási és táplálkozási kultúra átfogalmazása és új, a fejlesztés szempontjából értékelhető helyi értékek teremtése. Megnő az új helyi identitások kialakításának, a lokális kulturális tradíciónak, a helyi fejlesztési forrásoknak, a lokális tudásnak a szerepe, újraértékelődik a helyi kulturális örökség szerepe, a tradicionális konyha és élelmiszer, a helyi látványosságok, múzeumok, természeti nevezetességek, épületek, népszokások, és a hagyományok a fejlesztés szempontjai szerint konstruálódnak újjá.

Azt lehet látni. hogy a tradícióteremtésben a kívülállók, a rurális elitcsoportok, a betelepülők, a szakértői osztályok aktívabbak voltak a vidék kulturális újrafogalmazásában, mint a jelenlegi vidéki települések lakói, akár a helyi kulturális szereplők.

Ezért tartom én nagyon fontosnak a fiatal vidékfejlesztők helyzetbehozását, hiszen új módszerekkel, új szempontok alapján, nyitottságuk és felkészültségük okán ők lehetnek a válaszokat és megoldásokat keresők a térség kérdéseire, amelyben, mint láttuk, kultúra és vidékfejlesztés kérdései összekapcsolhatók.

Gurzó Bernadett

Pályakezdő fiatalok a vidékfejlesztésben

A Gyulafehérvári Caritas Vidékfejlesztés célja, hogy hozzájáruljon az önfenntartó gazdaságok létrehozásához, a mezőgazdaság nyújtotta lehetőségeket népszerűsítse a képzés, szaktanácsadás, tangazdaságok megjelenítése által.

A Caritas Vidékfejlesztés idén először kezdeményezett fiatalok és fiatal felnőttek részére olyan szakmai napokat, amelyre a gyergyói, csíki és udvarhelyi szakközépiskolákat szólította meg, főként az Élelmiszeripari, Mezőgazdasági, Állattenyésztési, szakosztályok.

A „Pályaorientáció a mezőgazdaság tükrében" c. szakmai képzési napok célja az volt, hogy a fiatalok figyelmét felhívja arra, hogy a pályaválasztásnál vegyék figyelembe a mezőgazdaság nyújtotta lehetőségeket. Ehhez a gyakorlatban is megmutattuk, hogy hogyan működik egy kisléptékű gazdaság, ahol a tevékenységek szoros körforgásban vannak egymással, semmi nincs véletlenül vagy hiába, hiszen a takarmánykészítéstől az állatgondozásig, a tej előállítatástól a tejfeldolgozásig, a sajtérlelésétől az eladásig mindennek szerepe van. Ugyanakkor kapaszkodókat kínáltunk fel a helyi konjunktúra adottságai alapján, mint pl. fiatal gazdát segítő pályázat, vagy új szakma tanulása terén, pl. sajtkészítés, állattenyésztés, növénytermesztés terén.

A projekt további célja volt, hogy a fiatalokban megerősítse a haza és a kétkezi munka szeretetét. A megtervezett mezőgazdasági pályaorientációs nap programjával kiegészítettük a középiskolások szakmai profilját újszerű információt kínálva az egészséges élelmiszer előállítása terén, tejfeldolgozás terén, állattenyésztés terén, mezőgazdasági felnőttoktatás és mezőgazdasági pályázatok terén, a várható 2014-2020-as támogatási kiírásokat figyelembe véve.

Munkánk során évente több száz fiatal felnőttel találkozunk, akik keresik a helyüket a világban, és nem látnak helyi lehetőségeket, az elindulást segítő támogató struktúrákat. Tapasztalataink szerint a fiatal felnőttek életszagú, megfogható tudásra vágynak, amit önmaguk, megélhetésük kialakítására használni tudnak. Ezért választottuk célcsoportnak a gyergyói, udvarhelyi és csíki régió fiatal felnőttjeit, akik szakközépiskolában tanulnak Hargita megyében.

A projekt egyfajta népfőiskolai szemléletre épült, és a régió fiatal felnőttjei számára kívánt segítséget nyújtani pályaválasztásuk terén. A szakmai képzési napokon tudásunkat ajánlottuk fel, a fiataloknak lehetőségük volt szervezetünkkel megismerkedni, és lehetőségük volt belekapcsolódni bizonyos mezőgazdasági tevékenységekbe. A szakmai napokon ezekkel az erőforrásainkkal támogatásunkat biztosítottuk a fiatalok részére.

Összesen 148 szakközépiskolás vett részt a szakmai napon, ebből a gyergyói régióból 76 személy, az udvarhelyi és csíki régióból 36-36 személy.

A mezőgazdasági pályaorientáció szakmai napon a résztvevő tanulók tanulhattak a tejfeldolgozásról – sajtkészítésről, kenyérsütésről – kemence működéséről, információt kaptak a mezőgazdasági pályázatokról, mezőgazdasági témában a felnőttképzésekről, bemutattuk az állatok gondozásnak folyamatait, takarmánykészítés, fejés, mezőgazdasági gépeket, és mezőgazdasági hulladék kezelését.

Tanári visszajelzés a programra nézve: „az előadások is nagyon tetszettek, s a többségnek ugyanúgy lebilincselő, értékes volt a sajtkészítő bemutató is. A sajt finom, tiszta ízű, erjedési lyukak nélküli, különös. Engem megfogtak a sajtformák, a csurgató, az odaadó alvadékrög kevergetés, szikkasztás s a magyarázat is, mint mondtam, ugyanúgy az istállóban is, a masztitisz kimutatás.” Mindenhol megkapott a levegőben lebegő szeretet, jóindulat, munka iránti tisztelet és elhivatottság.” (FGYE). „Véleményem szerint a közeljövőben is iskolánk részt szeretne venni a hasonló programokon.”

A diákok is nagyon szerették a programokat, néhányan megjegyezték, hogy még ilyen finom sajtot nem ettek, és többen jelezték, hogy még szeretnének részt venni hasonló képzésen.

Jövőre nézve konkrét javaslatok születtek meg arra vonatkozóan, hogy mivel bővítsük ki a mezőgazdasági képzési nap programját.

Reményeink szerint a fiatal felnőttek, életszagú, megfogható tudást kaptak, amit fognak használni, de „mindenki annyit vesz el a tudásból, illetve az információ csomagból amennyit akar, adott pillanatban amennyit tud.” A szakmai képzés napok megvalósítását a Pro Educatione Tanulmányi és Felnőttképzési Hálózat támogatta.

Köllő Tímea

Fiatal szakemberek helyzete

Üdvözlöm ezt az kezdeményezést, az érintettség okán lényegesnek tartom a térségünkben élő és dolgozó, a közösség- és vidékfejlesztés iránt fogékony fiatal szakemberek megszólítását és az általuk egyetemen, munkahelyen, posztgraduális képzéseken megszerzett tudás, tapasztalat térségünkben való hasznosítási törekvését. Az egyetem alapításától eltelt időszakot nézve számos, a vidékfejlesztés iránt érdeklődő csillogó szemű fiatal egyetemista arca jelenik meg előttem, akikben ott lapul/t a tenni akarás, itthon, ebben a térségben. A saját évfolyamtársaimat és saját magam szakmai fejlődését követve arra a megállapításra jutok, hogy azok a várakozások, amelyek hosszasan érlelődtek bennünk, nagyon sokszor be nem váltott elképzelések maradtak. Néhányunknak megadatott az a lehetőség is, hogy a vidékfejlesztés területén sikerült munkát találnunk és ki is próbálhattuk saját határainkat, megvalósíthattuk, megvalósíthatjuk önmagunkat egy intézmény /szervezet keretein belül. Sokan közülünk sajnos nem kaptak olyan lehetőségeket, ahol a megszerzett tudásukat hasznosíthatták volna, így olyan munkaköröket töltenek be, ami néhány jól körülírt feladat elvégzését kéri. Van közülünk, aki a szakmai tudása alapján itt helyben hosszas próbálkozás után sem tudja megteremteni a megélhetése alapjait, így külföldre kényszerült időszakosan vagy talán véglegesen. Van, aki közülünk sikeres vállalkozó lett, és van, aki vállalkozóként próbálgatja magát az eddig megszerzett elméleti és gyakorlati tudására alapozva.

Annak ellenére, hogy az országban egyedülállóan itt, Hargita megyében jöttek létre kistérségi társulások, amelyek inkubátort jelenthettek volna a friss végzős vidékfejlesztést tanuló hallgatók számára, de ezek nem teljesítették a hozzuk fűzött reményeket. A kistérségi kezdeményezések nagy része az élükre került emberek támogatása, szakmai összefogása, képzése híján elhalt. A jelenleg működő kistérségi társulások tevékenysége is nagyban eltér, nagyban függ a vezetők szakmai érdeklődésétől, a kialakított kapcsolatrendszerétől és hatáskörétől. A meglévő műhelyek nem tudnak néhány fiatal foglalkoztatásán túlmenően elegendő munkahelyet létrehozni, ahol a fiatalok kipróbálhatják és megvalósíthatják önmagukat, a felhalmozott elméleti és gyakorlati tudásukra alapozva.

Fiatal szakemberek szerepvállalási lehetőségei

A közösségfejlesztés, vidékfejlesztés területén tevékenykedő kezdeményezések, szervezetek sorozatát említhetnénk meg, amelyek a saját képmásukra és elképzeléseikre alapozva igyekeznek egy-egy felmerülő társadalmi problémára válaszokat keresni és megoldásokat nyújtani. A fiatal szakemberek egyik potenciális feladata a társadalmi problémák (társadalmi igények, elvárások) és a megoldási javaslatok (a térség különböző szereplői által kitalált válaszok) közötti **közvetítés**. Egy ilyen kézzel fogható példaként említeném meg a helyi termékek és a helyi termelők támogatását, piacra jutásuk elősegítését célzó kezdeményezések sorozatát. A különböző szervezetek kezdeményezései során ezek a termelők gyakran és visszaigazolhatóan a velük szemben támasztott kereslet miatt az eredeti céltól eltávolodva nem helyi terméket visznek a jóhiszemű vásárlók asztalára, hanem sok esetben tömegtermelésből származó alapanyagokat használó végtermékeket. Mielőtt még bárki is azt hihetné, hogy ezeket a kezdeményezéseket bírálom, jelzem, hogy lelkes támogatója vagyok, csupán arra szeretnék ezzel a példával utalni, hogy nem elég a jó ötlet és az ötlet mentén a megvalósítás elindítása, szükség van az átgondolt tervezésre, a stratégiai gondolkodásra, vagy az eredeti tervezéshez képest is felülvizsgálatra és újratervezésre, a két fél igényeinek és elvárásainak összeegyeztetésére. Mindezt azok érdekében, védelmében is meg kell tenni, akik az előző példánál maradva egyébként sem hágnák át a szándék szerinti, esetenként le sem szögezett szabályokat.

Munkám során nagyon jó ötletek és kezdeményezések sorát volt szerencsém megismerni, amelyek szinte kivétel nélkül mind-mind szimpatikusak voltak számomra, de kevés ötlet mögött volt/van egy legalább megérett koncepció, nemhogy leírt, szakmailag megvitatott tervek és hozzá kidolgozott megvalósítási módszertan. Ennek hiányában nagyon sok kezdeményezésből, ötletből a sikertörténet helyett egy félig-meddig elkezdett „vállalkozás” született, kudarcot is hozva sok ember életébe. Pontszerű kezdeményezések ezek, a kezdeményezők még mindig nehezen ülnek le egymás mellé, így ki-ki a maga szakmai felkészültségével, kapcsolatrendszerével élve igyekszik a saját maga által kreált malomkerékben taposni. A fiatal szakemberek egyik lehetséges feladata **a jó ötletek megfelelő szakmai formába való öntése és a megvalósítás menedzselése.**

A gyakorlati szakmai tapasztalatom azt mondatja velem, hogy sok jó kezdeményezés finanszírozás hiányában nem tud kiteljesedni. A finanszírozás hiányát

vagy meglétét sajnos nem a kezdeményezések milyensége dönti el, hanem az a lobby tevékenység, amely révén egy-egy civil szervezet politikai befolyásolhatóság alá kerül. Azon szervezetek, akik ettől elviekben elzárkóznak, szakmai programjuk fennállását veszélyeztetik.

Ahhoz, hogy a fiatal szakemberek és a vidékfejlesztés területén tevékenykedő szervezetek tudása, munkája ne menjen kárba, szükségesnek tartom olyan szakmai fórumok felállítását, amelyek az akadémiai tudásszerzésen túlmenően a gyakorlati kérdések megvitatásának és a közös gondolkodásnak is helyet adnak.

Molnár Szende

Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei

Amennyiben a fejlesztéspolitikát vagy vidékfejlesztést alapjaiban szeretnénk megragadni, azt mondhatnánk, hogy középpontjában az egyén áll. Egyén, aki a helyzetértékeléstől kezdődően a programozáson át az érintettekkel való konzultációt követően megvalósít egy projektet, illetve egyén, akinek a projekt megvalósítását követően életminősége várhatóan növekedni fog. A humán erőforrás képzése, felkészítése tehát elengedhetetlen részét képezi az ilyen jellegű fejlesztéseknek.

A szakmai tudás átadásában, szakemberek képzésében a Sapientia EMTE meghatározó szerepet játszik a régióban. Az egyéni kompetenciák fejlesztése mellett szakirányú ismereteket egyaránt kínál a fejlesztéspolitikai profilú képzésben résztvevőknek. Úgy vélem, ezek a kurzusok megfelelő arányban vannak jelen a tantervben, végzett diákként nem látom szükségét sem az egyéni kompetenciák, sem a fejlesztéspolitikai ismereteket nyújtó tantárgyak hangsúlyozásának.

Ezzel szemben, meglátásom szerint bár a Sapientia EMTE esetében is az oktatási rendszer részét képezi bizonyos óraszámú gyakorlati munka végzése, a képzési rendszer nem kellőképpen gyakorlatorientált. Az ismeretátadáson túl célszerű lenne gyakorlatias módszerek révén fejleszteni az információ feldolgozóképességet, illetve további lehetőséget teremteni az ismeretek (formális vagy nem formális keretek között történő) gyakorlatba ültetésére.

A megszerzett és a gyakorlatban is megalapozott szakmai kompetenciákat jóval hatékonyabban lehet bármely területen – jelen esetben a vidékfejlesztés területén – hasznosítani. Ez azonban korántsem ilyen egyszerű.

A fejlesztéspolitikai képzésekben résztvevők (és a szakma iránt elkötelezett!) jelentős hányada nem kap a végzettségének megfelelő munkát annak ellenére, hogy a szakmai tudás iránti kereslet egyre nő. Ezek az egyének végzettségüknek nem megfelelő munkaköröket kénytelenek betölteni, átképezik magukat, külföldi munkára kényszerülnek vagy rosszabb esetben gyarapítják a munkanélküliek táborát. Szűk az a réteg, amely szakmai tudásának valamelyest megfelelő állást kap és ismereteit tovább bővíti.

Ezeknek a fiatal szakembereknek, úgy vélem, lehetőséget kell teremteni egymás megismerésére, az egymástól – és gyakorlott szakemberektől – történő tanulásra.

A munkáltató esetében elsődleges szempont, hogy felismerje a szakmai elkötelezettségben rejlő potenciált. Értékelje, hasznosítsa és fejlesztésre ösztönözze a szakmai ismereteket. Támogatást jelent a munkaadó részéről, ha a lehetőségekhez mérten olyan munkakörre alkalmazza az egyént, amely szakértelméhez, érdeklődéséhez legközelebb áll. Ezt követően a vezetés a fiatal szakember innovatív ötleteinek, projektjeinek felkarolása, a szakirányú továbbképzési lehetőségek és tapasztalatcserék biztosítása révén, majd a projekttervezés és megvalósításba való bevonás útján támogathatja a szakmai tudás elmélyítését és hasznosítását.

A felkészült szakemberek pedig a kormányzat minden szintjén képesek előremozdítani a fejlesztéspolitikai gyakorlatot.

Jelenleg azonban a fejlesztéspolitika összemosódik a kormányzattal, amely többnyire politikai alapon szerveződik. Szükséges lenne mindezt némiképp elkülöníteni, és elérni, hogy a fejlesztések illeszkedjenek a kormányzati célokhoz nem pedig fordítva.

Helyi szinten ez többnyire azon múlik, hogy a képviselő-testület felismeri-e a politikai döntések szakmai megalapozottságának szükségességét. Vannak példák és kezdeményezések térségünkben arra vonatkozóan, amikor a helyi kormányzat szakemberek tanácsadását kéri a döntéshozásnál, illetve kis szakmai testületek létrehozását kezdeményezi, amely amellett, hogy a döntés előkészítést segíti, szakmai tevékenységet is folytathat, tudását bővítheti.

A fiatal szakemberek szerepét tehát minden, a fejlesztéspolitikához kapcsolódó területen növelni kellene, illetve támogatni a politikai értelemben vett kormányzattal való együttműködést.

Ehhez azonban szemléletváltásra is szükség van. A vidékfejlesztésben érdekelt szervezeteknek addig is hangsúlyozniuk kell az elért eredményeket és eközben tovább növelni eredményességüket.

Silló Ágota

Az önkéntes munka társadalmi szerepe

Hozzászólásomat figyelemfelkeltésnek szánom, amellyel az a célom, hogy felhívjam a figyelmet az önkéntes munka jelenségére és fontosságára. Annak ellenére, hogy az önkéntes munka egy régi társadalmi jelenség, mint társadalomtudományi kérdés és empirikus kutatás csak napjainkban kezd jelentőségre szert tenni a kelet-európai országokban.

Napjainkban egyre fontosabb tevékenységgé válik az önkéntesség. Habár országunkban még nem annyira elterjedt, de egyre nagyobb teret hódít a székelyföldi társadalom körében, legfőképpen a fiatalok életében.

A legtöbb országban tanintézmények segítségével próbálják bevonni a fiatalokat az önkéntes tevékenységekbe. Például Németországban kötelező egy évig önkéntes munkát végezni érettségi után. Ez idő alatt a fiatal lány/fiú eldöntheti, hogy milyen szakterületen szeretne munkát vállalni, és ennek függvényében választ egyetemet.

Nemrégiben, pontosabban 2014. május 27-én megszavaztak egy új törvényt Romániában az önkéntességgel kapcsolatosan. A törvény szabályozza a fizikai személyek részvételét, illetve a jogi személyek kötelezettségeit az önkéntes munka terén. A törvény legfontosabb hozadéka, hogy ezentúl Romániában az önkéntesség szakmai gyakorlatnak számít, ami egyben az egyetemisták munkalehetőségeit is növeli. Az új törvény az önkéntesekkel megkötött szerződésre kötelez, amely az általuk végzett tevékenységre vonatkozó előírásokat és egyben az elvárásokat is leszögezi. Ugyanakkor a munka periódusára vonatkozóan a fiatalok önkéntességi tanúsítványt is kapnak, amellyel munkavállaláskor igazolni tudják megszerzett szakmai tapasztalataikat.

Ez a törvény is segít, illetve teret biztosít az új önkéntesség elterjedésének. Több nemzetközi szaktanulmány alátámasztja azt, hogy az önkéntesek többsége a fiatalok korcsoportjához tartozik. Jellemző rájuk a kezdeményezőkészség és legfőbb motivációjuk saját maguk önmegvalósítása. Annak ellenére, hogy még konkrét kutatás nem készült a térségben az önkéntesség területén, saját tapasztalataimra alapozva kijelenthetem, hogy a székelyföldi fiatalokban is megvan az önkéntes munka potenciálja. Ennek az erőnek a mozgósítására sajnos még nincs felkészülve a mi társadalmunk.

Én csak tanácsolni tudom, hogy vonjuk be a fiatalokat a térségi folyamatokba, hiszen sokan még egyetemisták, akik különböző kompetenciákkal rendeznek. Ők azok, akik új szemléletet tudnak behozni a vidékfejlesztésbe, amelyek hasznosak lehetnek egy vidék életében. Az önkéntesek bevonását kétféleképpen is megtehetjük: az egyik mód, hogy a közösségen belül toborzunk önkéntes fiatalokat, a másik mód, ha máshonnan származó önkéntes fiatalokat foglalkoztatunk itt. A kívülről jövő önkéntes bevonása azzal az előnnyel is járhat, hogy eltérő módon értékelheti saját környezetünket, megoszthat számunkra ismeretlen tapasztalatokat.

Ezek a fiatalok nyitottak és tele vannak érdeklődéssel. Az egyetemen szerzett elméleti tudás mellett alig várják, hogy a gyakorlatban is kipróbálhassák tudásukat, és erre a legjobb mód az önkéntes munka, ami mára már szakmai gyakorlatként is elfogadható. Tehát amellett, hogy részesei lehetünk a fiatalok önmegvalósítási folyamatának, új szemléleteket, kompetenciákat és szakmai tudást vihetünk be a vidékünk fejlesztésébe.

Süket Zsombor

„Ha nem tudnak róla, nem létezik”

Egy Kistérségi Társulás jó működése nagymértékben függ a társulás tagjainak és az egyesület munkaközösségének állandó kommunikációjától. Fontos, hogy az egyesület tagjai együtt határozzák meg a munkatársakkal a térség rövid és hosszú távú céljait egy fenntartható jövő érdekében. A munkatársak azokat a célokat tevékenységekké formálják, amelyekből majd konkrét projektek és esetekben konkrét megvalósítások lesznek.

Az elmúlt öt év tapasztalatait elemezve levonhatjuk azt a következtetést, hogy attól működik jól a Felcsík Kistérség élete, hogyha a benne dolgozó és ugyanazon érdeket képviselő felek egymás közötti kommunikációja állandó és koherens. Ahhoz viszont, hogy mindez megfelelően működjön, a kistérség alkalmazottai jó kommunikáció-PR ismeretekkel és készségekkel kell rendelkezzenek. Mindamellett, hogy a jelenlegi három alkalmazottunk több témakörré csoportosítja a tevékenységeket, kevés idő marad a projektek, események megfelelő kommunikációjára. Azt tapasztaljuk, hogy hiány van a kistérségben a marketing és PR szakemberek terén. Nem csak munkaközösségünkben látjuk ezt a hiányt, hanem ugyanúgy más civil szervezetek, alapítványok, vállalkozások, gazdaszervezetek terén is.

Ez a hiány könnyen pótolható lenne, hogyha nagyobb hangsúlyt és fontosságot tulajdonítanánk neki.

„Ha nem tudnak róla, nem létezik” jelmondattal azt szeretném kifejezni, hogy napjainkban elengedhetetlen a megfelelő kommunikáció, a jól megalapozott marketing stratégia.

Azok a szervezetek, vállalkozások, amelyek jól meghatározott stratégia alapján dolgoznak jellemző, hogy:

- pontos és meghatározott célcsoporttal rendelkeznek
- letisztult szervezeti arculatuk van
- precíz és mérhető célkitüzésekkel rendelkeznek
- megfelelően pozicionálják magukat a piacon
- eredményesen használják az online és offline marketing eszközöket.

Legyen szó bármilyen jogi formáról a Felcsík Kistérségen belül, elenyésző az az arány, amely azt mutatja, hogy a felsorolt jellemzők mindegyike megtalálható egy adott vállalkozásban, szervezetben. Ha pedig nem található meg, akkor olyan szakemberek kellenek, akik révén ez a tudás bevihető a térségbe. A versenyhelyzet minden területen jelen van. A civilek versenyeznek egymással a pályázatok elnyeréséért, ugyanígy az Önkormányzatok és a vállalkozók is. A vállalkozók versenyeznek egymással a piaci részesedésért. A verseny nyertesei egyszerre kell gyorsak, rátermettek és tapasztaltak legyenek. Meglátszik térségi szinten is, hogy ahol a csapat fiatal, dinamikus és rátermett, ott az eredmény is gyorsabban, fokozottabban jön.

Nagyobb léptékben gondolkodva, bátran kijelenthetjük, hogy bármely vállalkozás, vagy akár civil szervezet nemzetközi szinten is nagyot alkothat, hiszen a digitális korszaknak köszönhetően most már bárki láthatóvá válhat a világon, tevékenységét szélesebb földrajzi körben is kifejtheti.

Fiatal szakembereink, akik ebbe a korba születtek bele és ebben nevelkednek, nagyobb befolyással rendelkezhetnek, amennyiben több időt szentelünk rájuk és sikerül bevonnunk őket több tevékenységbe.

Én úgy gondolom, hogy van lehetőség arra, hogy a fejlesztéspolitika terén dolgozó fiatal szakemberek szerepe, befolyása növekedjen, amennyiben több időt szentelünk arra, hogy a fiatalokban rejlő kreativitást, az egyetemeken megszerzett elméleti és gyakorlati tudást elsősorban gyakornoki munkával, majd tényleges projektekbe való bevonással kamatoztatjuk a térségben.

Azok a fiatalok, akik aktívan ki akarják venni a részüket a vidékfejlesztésben, lehetőséget kell kapjanak a térségben elsősorban a gyakornoki munkára. Majd, hogyha bizonyítják rátermettségüket, akkor keretet kell biztosítani nekik, hogy kerüljenek alkalmazotti státusba. Mérni kell azt, hogy egy alkalmazott a béréhez képest, mekkora hasznot tud hozni az adott szervezetnek vagy vállalkozásnak. A mércét lehet magasra is tenni, de ha csak azt nézzük, hogy ha az első évben az új munkatárs által termelt haszon megeggyezik a bérköltséggel, már akkor megérte foglalkoztatni, ugyanis kaptunk egy új erőt a szervezetünkbe, vállalkozásunkba, akinek lehetőséget adtunk, hogy velünk együtt építse a jövőt, segítve Őt a társadalmi integrálódásba, csökkentve ezáltal az emigrációt és a munkanélküliséget.

A megoldás nem egyszerű. Szemléletváltás szükségeltetik ugyanúgy a fiatal munkaerő részéről mint a vállalkozói vagy szervezeti fél részéről. Meg kell értenie egy fiatalnak, hogy bár tudjuk, nagy a lemaradásunk nyugati vidékekhez képest, azért dolgozunk, hogy azt behozzuk és egy élhetőbb vidéket teremtsünk magunknak.

A szemléletváltáshoz jó vezetők és inspiratív személyek kellenek. Inspirációt pedig leginkább eredményes sportolókban, a zéróból indított és most már jól menő vállalati vezetőkben kell keresni és azokat kommunikálni, kommunikálni és kommunikálni.

Székely Kinga

Fiatalok szerepe a térségi fejlesztéspolitikában – miként alkalmazható az újszerű tudás a vidékfejlesztésben?

Az utóbbi tíz évben olyan szakterületek jelentek meg a felsőoktatásban, amelyek egy teljesen újszerű tudást, új technológiák, korszerű módszerek megismerését és újszerű szemléletet kínálnak a fiataloknak. Az egyetemek, felsőoktatási intézmények sok olyan tehetséges és rátermett fiatalt képeztek ki az utóbbi időben, akik elsajátították mindezt, és jelenleg egy olyan know-how-al rendelkeznek, amelyek nem álltak rendelkezésükre az előző generációknak.

Ez a tudás azonban sok esetben kiaknázatlan marad, hisz vagy nem tartanak rá igényt az intézmények, szervezetek, vagy olyan klasszikus és rutinszerű munkafolyamatba kerülnek be a fiatalok, ahol egy idő után ez a tudás megkopik, elavul. A fejlesztések, a szervezeti fejlődések és közösségépítő folyamatok és tevékenységek része kellene hogy legyen a fiatalok által birtokolt tudás a felhasználása és kihasználása.

Fontos kérdés az, hogy kinek lenne a feladata ezt kezdeményezni? A legkézenfekvőbb válasz az lenne, hogy természetesen a vezetőknek, azoknak a személyeknek, akik a döntéseket hozzák, akik irányítanak és meghatározzák a fejlesztési vonalakat, azonban a kérdés nem ennyire egyszerű, hisz ez a generáció teljesen más képzésben részesült, kevesen tudják azt, hogy jelenleg milyen képesítést kapnak a fiatalok és még kevesebben tudják azt, hogy az új szakmák (mérnökmenedzser, kommunikációs szakember, humán erőforrás szakértő vagy éppen környezetmérnök) miről szólnak és miként hasznosíthatók például a vidékfejlesztésben. Az igény az új szakemberek iránt még nem teremtődött meg, egyelőre túl kevés az a hely, ahol alkalmazzák őket, éppen ezért egyfajta igényteremtési folyamatban kell gondolkodni. Itt fontos szerepet kaphatnak maguk a fiatalok és a felsőoktatási intézmények is. Olyan tematizációra van szükség, amelynek célja megismertetni a környezettel és a fejlesztéspolitikában érintett vezetőkkel azokat a lehetőségeket, amelyeket a képzett fiatalok tudnak nyújtani.

Ennek több formája és módja van, kezdve az egyetemek és vállalatok, intézmények együttműködésétől egészen a mentor-programok kialakításáig és a

szakmai gyakorlatokig. Igaz ugyan, hogy ehhez szükség van az intézmények részéről egy bizonyos fokú nyitottságra, de ugyanakkor a fiataloknak is folyamatosan kell keresniük azokat a lehetőségeket, ahol megmutathatják képességeiket, bizonyíthatják rátermettségüket és alkalmazhatják azt a fajta újszerű tudást, ami még talán sokak számára ismeretlen.

Az új szakmák egyik legkedvezőbb és legerősebb jellemzője az i**nterdiszciplinaritás**, a fiatalok általában nem csak egy adott szakterületen szereznek jártasságot, hanem többféle képzésben részesülnek, éppen ezért az egyetem elvégzése után számos helyen hasznosíthatóvá válik a tudásuk. Emellett a fiatal generáció olyan képességekkel is bír, amelyeket nem föltétlenül az egyetemen fejlesztettek ki, de nagyon hasznosak és fontosak lehetnek a fejlesztéspolitikában, ilyen például **az új média ismerete és használata**, az **elektronikus felületek magabiztos felhasználása** vagy éppen az újszerű világszemlélet.

Mindezek olyan fontos kérdések, amelyekről kell és érdemes beszélni (ez is a tematizáció része), mert csak így érhető el hosszútávon az a fajta szemléletváltás, amely bátorítja és támogatja azoknak a fiataloknak a bevonását a térségi fejlesztési politikába, akik olyan tudással bírnak, ami elengedhetetlen a korszerű, megújulást biztosító és versenyképes fejlesztéshez.

Összefoglalás, továbblépési lehetőségek

A kerekasztal tematikájának felvezetésében elhangzott két állítás a vidékfejlesztésben érdekelt szakemberek jelenlegi helyzetével kapcsolatban.

a.) Habár a térségben évről évre több fiatal szakember dolgozik, jelenlegi helyzetük, funkciójuk, szakmai elismertségük miatt nem elég erősek ahhoz, hogy a térségi fejlesztéspolitikára érezhető hatást gyakoroljanak. Ennek több oka van, a teljesség igénye nélkül megemlítünk néhányat:

- a munkahelyi kötelezettségek számos esetben túl sok időt és energiát igényelnek, ennek következtében nincsen lehetőség szakmai kérdésekkel foglalkozni
- a munkahelyükön nem töltenek be olyan funkciót, amely támogatná a térségi fejlesztéspolitikára gyakorolt hatás erősítését
- a munkahelyi kötelezettségek miatt körülményesebb a továbbtanulás és a szakmai fejlődés
- nincsen kialakulva egy olyan hálózat, amelynek célja a fiatal szakemberek szakmai támogatása és összefogása lenne.

Ugyanakkor a kijelentéshez szorosan kapcsolódik az a tény, hogy a térségben dolgozó fiatal szakemberek szeretnének érezhető hatást gyakorolni a térségi fejlesztéspolitikára.

b.) A térségben tevékenykedő fiatal szakembereknek az aktuális fejlesztéspolitikával kapcsolatos véleménye nem egyezik azon véleményekkel, amelyek jelenleg a térségi fejlesztéspolitika alakításában döntő szerepet játszanak. Ez a véleménykülönbség egyes kérdésekben radikális, más esetekben árnyalati.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevő a felvezetést követően röviden ismertették a témával kapcsolatos meglátásaikat. A vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberek tudásának térségi hasznosításával kapcsolatban megfogalmazott felvetéseket tematikusan rendeztük. A következő szempontok kerültek kiemelésre (nem fontossági sorrend):

- A vidéken élő emberek helyi erőforrásként való meghatározása. Több résztvevő is kiemelten hangsúlyozta, hogy a térség humánerőforrásával való szakmai törődést fokozni kell. A szakmai törődésre több szempontból is szükség van: a vidéken élő emberek lelki egészségének megőrzése, a

célok és jövőkép fenntartása, a térségből kifele irányuló migrációs gyakorlat fokozatos csökkentése, a fiatal (nem csak a helyi fejlesztésben érdekelt) szakemberek megtartása, stb.

- Mentorprogram és önkéntesség. A kerekasztal résztvevői közül többen is kiemelték, hogy a vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberekkel való törődés folyamatát már a képzés ideje alatt célszerű lenne elindítani. Ennek értelmében azok az intézmények, szervezetek, egyesületek, cégek, amelyek érdekeltek a térségi szakember-potenciál alakításában, fejlesztésében, keresik a lehetőséget arra vonatkozóan, hogy valamilyen formában tevékenységükbe bekapcsoljanak a térség és a szakma iránt elkötelezett fiatalokat. Az önkéntesség/mentorprogram célja a fiatalok elméleti tudásának gyakorlatban való alkalmazása, konkrét programok keretében konkrét feladatok kivitelezése, potenciális jövőbeli munkakörülmények és kötelezettségek megismerése. A résztvevők többek között abban is egyet értettek, hogy a különböző intézmények, szervezetek, egyesületek feladata lenne az, hogy kialakítsák azt a kínálati portfóliót, amelyek közül az érdeklődők válogathatnak.
- A kommunikáció és a PR jelentősége. A fenti két témához hasonlóan a PR és a kommunikáció fontosságát is több személy már a beküldött hozzászólásában érintette. A jelenlévő egyetértettek abban, hogy a térségben dolgozó fiatal szakemberek jövőbeli tevékenységének mindenképpen részét kell képezze a PR és kommunikációs gyakorlatok népszerűsítése, terjesztése. Ma még kevés szervezet, önkormányzat, egyesület vagy cég ismeri fel ténylegesen, hogy milyen lehetőségeket rejt a jól szervezett PR és kommunikációs gyakorlat.
- A helyi fejlesztéssel kapcsolatos projektek, programok szakmaisága, professzionális kivitelezése. Térségünkben számos jó ötlet, elképzelés fogalmazódik meg, azonban ezek gyakorlatba ültetése és menedzsmentje szakmai felkészülést, hozzáértést igényel. Számos olyan eset van a térségben, amikor a jó ötletek és elképzelések a kivitelezés vagy a menedzsment fázisában változtatnak irányt, és hozzáértő szakember hiányában futnak zátonyra vagy jóval kevesebb eredményt produkálnak.
- A kivitelezett programok eredményeinek fenntartása. Az utóbbi években több olyan sikeresen kivitelezett program zajlott le a térségben, amelynek eredményeit nem tudjuk kellőképpen hasznosítani vagy nehézséget okoz

a fenntartásuk. Ennek egyik oka, hogy a tervezési fázisban nem merültek fel a fenntartással, a minél teljesebb kihasználással, a hasznosítás különböző módozataival kapcsolatos kérdések. A fiatal szakembereknek fontos szerepe lenne az ilyen jellegű projektek keretében a középtávú gondolkodás gyakorlatának elterjesztésében.

- Térségünkben a különböző fejlesztéssel kapcsolatos pénzek lehívásában jelentős szerepe van a lobbi-tevékenységnek, a különböző térségi szereplők közötti hálózatok és kapcsolatrendszerek működtetésének. A fiatal szakemberek többsége jelenleg még nincsen olyan helyzetben, hogy komoly lobbierőt képviseljen.
- A leendő fiatal szakemberekben tudatosítani kell már az egyetemi képzés ideje alatt, hogy tevékenységük sikeres és eredményes végzése feltételezi számos egyéni készség és kompetencia meglétét (pl.: kreativitás, önálló munkavégzés, kezdeményezőkészség, fejlett kommunikációs képesség). Az semmi esetre sem jó gyakorlat, hogy a pályakezdő szakemberek első munkahelyükön szembesülnek a különböző készségek és kompetenciák szükségességével. Ugyanakkor a jó szakember egyik legfontosabb követelménye a térség és a szakma iránti elkötelezettség.
- A fiatal szakemberek térségi tudásának hasznosításában fontos szerepet kell kapjon az eddig elért eredmények megmutatása. Erre vonatkozólag több konkrét javaslat is született.
- A jelenlévők kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy a fiatal szakemberekkel való törődés egyik legfontosabb alapfeltétele, hogy kialakuljon egy szakmai fórum, amelynek keretében meghatározott rendszerességgel végig lehet beszélni a szakmát és a fiatal szakembereket érintő kérdéseket és problémákat.

A kerekasztal lezárásaképpen a jelenlévők megállapodtak abban, hogy a felvetett téma iránti érdeklődés egyértelművé teszi a szakmai fórum folytatását. A megbeszéltek értelmében erre előre láthatóan szeptember folyamán kerül sor. Az elkövetkező találkozókon már konkrét feladatok és problémák megvitatása és a megoldási javaslatok kidolgozása is helyet kell kapjon.

ELEMZÉSI SZEMPONTOK, MÓDSZERTANOK

Elemzési szempontok, módszertanok

Esettanulmány-készítési verseny egyetemi hallgatók részére

Összeállította: Biró A. Zoltán, Bodó Julianna, Bogyor Izabella, Székely Kinga

A székelyföldi térségben zajló vidékfejlesztési folyamat szemléleti-módszertani megújításának egyik fontos kezdőlépése lehet az, ha jelentős mértékben gyarapítjuk a térség fejlesztési lehetőségeit, kezdeményezéseit bemutató leírások, elemzések számát. Az átfogó tényeltáró munkák, nagyobb szakmai elemzések készítése mellett – amelyek nagyob beruházást, több időt igényelnek – fontos szerep juthat azoknak a lokális vagy még kisebb léptékű esettanulmányoknak, amelyeket fiatal szakemberek, az ezen a szakterületen felsőfokú képzést folytató fiatalok (alapképzés, mesteri képzés) is el tudnak végezni. Az ilyen esettanulmányok többféle funkciót töltenek be, tényfeltáró szerepük, illetve a helyi fejlesztésben hasznosítható tartalmaik mellett – amennyiben bejutnak a térségi szakmai nyilvánosságba – fontos szakmai és társadalmi tematizációs tényezőként is működhetnek. Az ilyen jellegű esettanulmányok készítésére esélyt ad az, hogy ez a munka a fejlesztéspolitika iránt érdeklődő egyetemi hallgatók számára már rendelkezésre álló ismeretanyaggal és eszköztárral is sikeresen elvégezhető. Sőt, előnyt jelent a fiatalok kreatív látásmódja, elemzőkészsége vagy akár kritikai látásmódja. Mindehhez természetesen szükség van olyan módszertani előkészítésre és támogatásra, amely támogató keretet kínál a terepmunka elvégzéséhez, az esettanulmány megírásához.

A **Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány** esettanulmány-készítési felhívása a székelyföldi térségben tanuló egyetemi hallgatókra (alapképzés, mesteri képzés) irányult. A cél az volt, hogy személyes megfigyelés, elemző és értelmező munka alapján készítsenek olyan bemutató-elemző jellegű esettanulmányokat, amelyek a székelyföldi rurális térségben tapasztalható változási folyamatokhoz, eseményekhez, kezdeményezésekhez kapcsolódnak. Természetesen célnak tekintettük azt is, hogy ennek a szakmai versenynek a révén mozgósítsuk, hasznosítsuk a fiatalok szakmai tudását, elemzési készségét, a térségi fejlődési folyamatokhoz való innovatív-kreatív hozzáállását.

További fontos, ösztönző eleme volt a Programnak az is, hogy az elfogadott esettanulmányok szerzői számára a Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány kétnapos tartózkodással szakmai utat, tapasztalatcsere programot szervezett a Gödöllői Szent István Egyetemre, valamint a magyarországi vidékfejlesztés legfontosabb hivatalaiba és intézményeibe. Ugyanakkor a Programhoz kapcsolódóan vidékfejlesztési műhelykonferenciát szerveztünk, amelyen résztvettek a vidékfejlesztési folyamat intézményi szereplőinek képviselői (LEADER Akciócsoport, kistérségi menedzserek). Az esettanulmány-készítési verseny meghirdetésekor jeleztük azt is, hogy az elkészült anyagokból önálló kiadványt fogunk készíteni. A program ezen elemei együttesen azt jelezték, hogy nem csupán alkalomszerű versenyről van szó, hanem egy tágabb, szakmai jellegű térségi folyamatba való bekapcsolódási lehetőségről, amely az esettanulmány készítésére vállalkozó egyetemi hallgatók számára a térségi vidékfejlesztési folyamatba való szakmai integrálódás lehetőségét is kínálja.

Esettanulmány készítésre olyan témaköröket javasoltunk, amelyek vonatkozásában a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja keretében korábban már végeztünk térségi elemzéseket. Ez fontos volt azért, hogy minden pályázó számára igény szerint tudjunk szakmai háttéranyagot, már elvégzett térségi elemzést, illetve módszertani konzultációt biztosítani.

Javasolt esettanulmánykészítési témakörök:

1. Innovatív agrárjellegű kezdeményezés, vállalkozás bemutatása
2. Újszerű turisztikai kezdeményezés, vállalkozás bemutatása
3. Egy település marketing tevékenységének ismertetése
4. Egy lokális rendezvény bemutatása és elemzése
5. Egy rurális szervezet kommunikációs és PR tevékenységének bemutatása és elemzése
6. Szimbolikus tartalmú lokális ünnepi esemény elemzése, a település életében betöltött szerepe
7. Szimbolikus hely (emlékhely, szobor, stb.) létrehozása, működése, a település életében betöltött szerepe
8. Helyi identitás elemzése egy településen

A versenyen résztvevőknek a választott témakörhöz kapcsolódó esetelemzési, esetleírási szakmai **Útmutatót** állítottunk össze. Ezek az útmutatók módszertani keretként szolgáltak, céljuk az volt, hogy megkönnyítsék a még kevés elemzési vagy tereptapasztalattal rendelkező hallgatók munkáját mind az adatgyűjtés és adatfeldolgozás, mind az esettanulmány összeállítása terén. Éppen ezért az elkészített anyagok jóval több szempontot tartalmaztak, mint amennyire egy-egy elemzés elkészítése esetén szükség volt, fölhasználható eszköztárként kínáltuk és nem követendő eljárásként, ezzel is támogatva és ösztönözve a terepen való tanulást és az önálló munkavégzést. Az így elvégzett munka – a koncipiálástól az útmutatók kidolgozásán át a publikáció térségi prezentálásáig – egyben módszertani kísérlet is, amelynek vidékfejesztési és tehetséggondozási elemei – szándékunk szerint – erősíthetik egymást. Ezt a szinergiára törekvő látásmódot képviseli maga a Program egésze is, amely a különböző intézmények által képviselt különböző kompetenciák (egyetemi képzés, társadalomkutatás, tehetséggondozási szervezés és folyamat menedzsment) összekapcsolását állította a középpontba.

A kialakított módszertant ajánlani szeretnénk – felhasználásra, továbbgondolásra, szakmai vitára – térségi oktatási intézmények, fejlesztéspolitikai szereplők számára. A székelyföldi térség felsőoktatási intézményeiben több mint tíz olyan szak működik, amelyeknek hallgatói a vidékfejlesztéssel, helyi fejlesztéssel valamilyen módon összefüggő szaktárgyakat is hallgatnak. Ennek a tudásnak a hasznosítását célszerű már az egyetemi évek alatt elkezdeni ahhoz, hogy az egyetem elvégzése után ezek a szakmai tudások a térségi vidékfejlesztési folyamatba integrálhatók legyenek.

1. Innovatív agrár jellegű kezdeményezés, vállalkozás bemutatása

Az esetelemzés során célszerű arra törekedni, hogy az újszerű kezdeményezést folytató **személyt** helyezzük a bemutatás középpontjába: életútja, miként, honnan jött az ötlet az újszerű kezdeményezésre, egyénisége, kezdeményezőkészsége, munkamódszere, véleménye, tervei, stb. A személyiség bemutatásához nyilván maga az újszerű agrártevékenység kínálja a keretet. Újszerű kezdeményezésnek tekinthető minden olyan agrárjellegű tevékenység, amely tartalmában, módozatát tekintve eltér a térségi családokra széles körben jellemző hagyományos, önfenntartó gazdálkodástól. Az újszerű kezdeményezés tartalma lehet növény- vagy állattenyésztés, kertészet, stb.

Fontos: a nagyobb, farmjellegű vállalkozások más kategóriát képeznek, ebben a megközelítésben nem foglalkozunk ezekkel.

Javasolt adatgyűjtési/elemzési, leírási modell

1. Bevezető
   - A téma megjelölése (miről szól az esettanulmány)
   - A kiválasztott innovatív kezdeményezés kapcsán rövid indoklás (miért tekintjük innovatívnak, miért pontosan arra esett a választás)
   - A település rövid bemutatása, amelybe a kezdeményezés, vállalkozás beágyazódik (település rövid általános jellemzése, 1990 utáni változások, különös tekintettel a településre jellemző gazdálkodási gyakorlatra)

2. Az adatgyűjtés során alkalmazott módszertan rövid bemutatása
   - Mikor és hogyan készült az információgyűjtés
   - Előzetes tájékozódás, dokumentumanyagok
   - Megfigyelés
   - Interjú vagy beszélgetés a kezdeményezés, vállalkozás működtető-jével
   - Egyéb szempont

3. Előzmények áttekintése
   - A kezdeményezés, vállalkozás működtetőjének előzetes életútja, ami a következőket foglalja magába:

- családi háttér (szülők foglalkoztak-e korábban agrár-tevékenységgel, ha igen, mivel, hogyan…)
- iskolai végzettség, tanulmányok
- előzetes foglalkozás, ha volt ilyen

4. Kezdetek, az indulás körülményei
   - Honnan jött az agrárinnovációs kezdeményezés ötlete (honnan szerzett tudomást róla, mi ösztönözte, mi befolyásolta, miért pont azt látta előnyösnek, amivel foglalkozik)
   - Honnan szerezte meg a szükséges tudást a tevékenységhez
   - Hogyan fért hozzá a szükséges indulótőkéhez, eszközökhöz
   - Milyen akadályokba, nehézségekbe ütközött
   - Egyéb szempont…

5. Kibontakozás
   - Hogyan, mennyire fogadtatta el környezetével a tevékenységet
   - Hogyan tette ismertté, amit csinált
   - Hogyan oldotta meg az értékesítést
   - Egyéb szempont…

6. Jelenlegi helyzet
   - A vállalkozás mérete
   - A szűkebb-tágabb környezet miként vélekedik róla
   - Sikerek, nehézségek
   - Tervek, továbblépési lehetőségek a jövőre vonatkozóan
   - Egyéb szempont…

7. Társadalmi környezet reakciója a kezdeményezésre
   - Inkább pozitív, vagy inkább negatív visszajelzéseket kapott (segítették, támogatták, esetleg akadályozni próbálták)
   - Váltott-e ki érdeklődést, esetleg próbálták-e követni a példáját
   - Egyéb szempont…

8. Következtetések: összefoglalni a kezdeményezés, vállalkozás erősségeit, gyengeségeit, megragadni, hogy minek köszönhetően vált innovatívvá, egyedivé, működtetőjének rövid jellemzése.

2. Újszerű turisztikai kezdeményezés, vállalkozás bemutatása

A bemutatás tárgya lehet újszerű és/vagy sikeres turisztikai jellegű (1) vállalkozás, (2) program vagy komplex szolgáltatás csomag (3) projekt bemutatása. Fontos szempont, hogy bemutassuk a kezdeményezés főszereplőjének egyéniségét, szemléletét, véleményét. Mindezt nyilván az általa kialakított kezdeményezés bemutatása révén tehetjük meg.

Az adatgyűjtés, elemzés és bemutatás javasolt szempontjai:

1. A bemutatott kezdeményezés paraméterei: térség, helyszín, indulás időpontja, szervezeti forma, tartalma, ki hozta létre/működteti, stb.

2. A kezdeményezés előzményei
   - Mivel foglalkozott korábban a kezdeményező, volt-e erre családi hagyomány
   - Miért indította ezt a kezdeményezést
   - Honnan, hogyan jött az ötlet?
   - Milyen volt az előkészítés? (Az ötlettől az elindulásig…)
   - Egyéb szempont…

3. Az indulás bemutatása
   - Kiinduló feltételek
   - Felhasznált erőforrások
   - Kezdeti nehézségek
   - A környezet reakciói
   - Látogatók, vendégek toborzásának módszerei, csatornák, anyagok
   - Egyéb szempont…

4. A kezdetektől mostanig tartó időszak jellemzése
   - Változások (tartalmi, bővülés vagy szűkítés)
   - Igénybe vett támogatások
   - Mennyiben változtatta meg a vendégkör/fogyasztói kör az eredeti elképzelést?
   - Ad-e munkát másoknak is (alkalmazás)

- Kialakult-e kapcsolata más szereplőkkel az ágazatban?
- Kialakult-e kapcsolata helyben más ágazati szereplőkkel (pl. termelőkkel, kultúra, más programokkal)
- Egyéb szempont…

5. A mai helyzet bemutatása
   - A helyi közösségbe, településbe való beágyazódás jellege, mértéke
   - A kezdeményezés szerepe a település életében
   - Szélesebb körű ismertség, elfogadottság
   - Mai működési problémák
   - Továbblépési lehetőségek, tervek
     - Vendégkör, fogyasztói kör számszerű bővítése
     - Vendégkör, fogyasztói kör összetételének megváltoztatása
     - Tartalmi változtatások
     - Ismertség növelése, promóció, reklám
     - Összekapcsolódás igénye másokkal, szinergia lehetőségek más ágazatokkal
     - A település életében való nagyobb szerepvállalás
     - Egyéb szempont…

6. Egyéb fontos szempont, téma, egyedi sajátosság bemutatása

3. Egy település marketingtevékenységének ismertetése

Az esettanulmány célja, hogy az alábbi modell szempontjait figyelembe véve bemutassa egy település tudatos vagy kevésbé tudatos településmarketing tevékenységét, ami magába foglalja a település kommunikációs tevékenységét és kínálatfejlesztési kezdeményezéseit.

1. Bevezető:
   - A téma megjelölése (miről szól az esettanulmány)
   - A kiválasztott település rövid bemutatása (elhelyezkedése, mérete, fontosabb jellegzetességei, története)
   - Fontosabb tudnivalók a település körülményeiről

2. Az alkalmazott módszer bemutatása:
   - Mikor és hogyan készült az információgyűjtés
   - Előzetes tájékozódás, dokumentumanyagok
   - Megvizsgált és elemzett kiadványok, sajtóanyagok, promóciós tárgyak, vizuális anyagok
   - Audiovizuális és online felületek
   - Megfigyelés
   - Interjú vagy beszélgetés a település vezetőivel, a település fejlesztésével foglalkozó érintettekkel, vállalkozókkal, kulturális programokért felelős személyekkel, lakossággal

3. Elemzés:

   - Értékek és környezeti feltételek vizsgálata:
   - Természeti feltételek (fekvés, klíma, domborzat, nyersanyagkészletek-energiahordozók, termőföld adottságok)
   - Művi, épített feltételek (infrastruktúra, épületek)
   - Társadalmi feltételek: demográfiai jellemzők (lakosságról információk)
   - Politikai feltételek (politikai intézményrendszer)
   - Gazdasági feltételek (kiemelt fontosságú ágazatok, gazdasági szereplők)
   - Önkormányzati tevékenység

- Civil szervezetek tevékenysége
- Hagyományok, tradíciók, ünnepek

• A település megítélésének, imázsának vizsgálata (miként viszonyulnak, vélekednek a településről a helyiek, a turisták, a gazdasági szereplők)
• Marketingorientált tevékenység bemutatása:

- Milyen gazdaság (termékfejlesztési) tevékenységeket lehet beazonosítani a településen (turisztikai szolgáltatások, agrárinnovációs folyamatok, infrastrukturális fejlesztések, stb.)
- Település kommunikációs és PR tevékenységének ismertetése (alkalmazott eszközök: online kommunikáció, sajtókapcsolatok, promociós eszközök, rendezvények szervezése, arculat kialakítása, stb.)

• A település célcsoportjainak bemutatása, ezek elvárásainak, igényeinek ismertetése (lakosság, turisták, gazdasági szereplők, kormányzati szervek)

4. Következtetések: összefoglalni az elemzett településről összegyűjtött információkat egy SWOT elemzés segítségével: milyen erős/gyenge pontjai vannak a településnek, milyen lehetőségei vannak, illetve milyen veszélyek fenyegetik. A SWOT elemzés kifejezetten a kínálatfejlesztésre és marketingkommunikációs gyakorlatra koncentráljon.

4. Egy lokális rendezvény bemutatása és elemzése

Az esettanulmány célja, hogy az alábbi modell szempontjait figyelembe véve alaposan bemutassa egy komplex rendezvény szervezési és megvalósítási lépéseit, valamint lebonyolítását.

A rendezvényszervezés előre meghatározott célból (társadalmi, tudományos, sport, szakmai kulturális) adott helyen és időben tartott összejövetellel kapcsolatos teljes körű előkészítő, szervező, összehangoló tevékenység, amely magába foglalja az esemény megvalósításával kapcsolatos infrastruktúra (helyszín, technika, tolmácsolás, kiszolgáló egységek, stb.) biztosítását, valamint a résztvevőkről való gondoskodást is.

Egy esemény komplex ismertetéséhez hozzátartozik a folyamat teljes ismertetése kezdve a koncepció megszületésétől, az előkészületi munkákon keresztül, a lebonyolításig, programismertetésig és utómunkálatokig.

1. Bevezető:
   - A téma megjelölése (miről szól az esettanulmány)
   - A kiválasztott rendezvény rövid bemutatása (rendezvény témája, célja, szervezői, célcsoportja, partnerei, rövid története)
   - A bemutatni kívánt rendezvény helyszínének, időpontjának ismertetése
2. Az alkalmazott módszer bemutatása:
   - Mikor és hogyan készült az információgyűjtés
   - Előzetes tájékozódás, dokumentumanyagok
   - Megvizsgált és elemzett kiadványok, sajtóanyagok, promóciós tárgyak, vizuális anyagok
   - Audiovizuális és online felületek
   - Megfigyelés
   - Interjú vagy beszélgetés a rendezvény szervezőivel, támogatóival, kommunikációs felelősével valamint a rendezvény résztvevőivel
3. Elemzési szempontok:
   - Rendezvény céljának ismertetése (lehetséges célok: hagyományteremtés, hagyományőrzés, igény kiszolgálása, imázs teremtés, imázs megerősítés, szórakoztatás, közösség erősítés, építés, oktatás, ismeret közvetítés, profitszerzés, stb.)

- Rendezvény típusának ismertetése:
  - Résztvevők motivációja szerint: ismeretszerzés, kapcsolatépítés, szórakozás, tanulás, utazás, stb.
  - Összejövetel időtartama szerint: néhány órástól, az 1 naposon keresztül a többnaposig
  - Megrendezés gyakorisága szerint: egyszeri esemény vagy éves/rendszeresen megrendezésre kerülő rendezvény
  - Hatókör szerint: világrendezvény, kontinenst érintő, nemzetközi, országos, regionális, kistérségi, városi vagy helyi rendezvény
  - Helyszín jellege szerint: zárt vagy nyitott-, egy vagy több helyszínes
  - Tervezett (pl. városnap) vagy spontán (pl. sajtótájékoztató)
  - Szervező szerint: profi / amatőr
  - Gazdasági célja szerint: profitorientált (for profit) vagy nem profitorientált (non-profit rendezvény)
  - Rendezvény szakjellege szerint: művészeti, sportrendezvény, politikai, kulturális, stb.
- Az esemény koncepciójának ismertetése
- A rendezvény programjának bemutatása, ha lehetséges a forgatókönyv ismertetése
- Az esemény szervezői
- Az esemény meghívottai, vendégei
- Az esemény résztvevői, célcsoportjai
- A szervezési munkák ismertetése
- A rendezvény kommunikációjának bemutatása (reklámanyagok, sajtóanyagok, promóciós tárgyak, alkalmazott kommunikációs csatornák, online kommunikáció – web oldal, közösségi oldalak – BTL eszközök)

4. Értékelés. A rendezvény értékelését segítő kérdések/szempontok:
   - Van-e a rendezvénynek önálló, karakteres, markáns koncepciója, más hasonló rendezvényektől jól elkülöníthető tematikája?

- Mennyire egyértelmű, hogy a rendezvény milyen művelődési, művészeti, szórakoztató, szakmai, gazdasági, turisztikai, stb. célokat tűz maga elé; hogy mely körben, milyen hatást kíván elérni?
- A program mennyire illeszkedik a koncepcióhoz? A programok többsége szorosan kapcsolódik-e a rendezvény tematikájához?
- A rendezvény időkerete és időrendje összhangban van-e a koncepcióval, és a programok mennyiségével?
- Mennyire magas szakmai színvonalat képviselnek – illetve nyújtottak – a fellépők, a művészek, az amatőr csoportok, illetve bármilyen közreműködő, programot szolgáltató?
- Az előző év(ek) programjához mérten találhatóak-e más, új fellépők, vagy csak a bevett, „bevált" szereplőket vonultatják fel évről-évre? (rendszeresen ismétlődő programok esetén)
- Milyen színvonalat képviselnek – illetve nyújtottak – a műsorvezetők, zsűritagok, művészeti vezetők?
- Milyen a rendezvény kommunikációja?
- Milyen a programfüzet, a szórólapok illetve a honlap megjelenés és tartalom szempontjából?
- Frissek-e a honlapon lévő információk, időben elérhetőek-e a rendezvény előtt?
- A programfüzetek hiteles és használható információt adnak-e a programról, a közreműködőkről?
- Mennyire törekszik a rendezvény az új trendek, jelenségek, műfajok bemutatására?
- Mennyiben újszerű, példamutató, kreatív az esemény szemlélete?
- Mennyire kapcsolódik be a rendezvény a nemzetközi vérkeringésbe? Hoz-e külföldi produkciókat, fellépőket, hozzásegíti-e a résztvevőket a nemzetközi produkciók, szereplők megismeréséhez?
- Bemutat-e valamilyen egyedi, sajátos alkotást, terméket, produkciót, és milyen színvonalon?
- Bemutatja-e, kihasználja-e a település (térség) kulturális, történelmi hagyományait, szokásait, produktumait?

- Mennyire vonja be a helyieket a rendezvény? (Helyi civil szervezeteket, önkénteseket, vállalkozókat, önkormányzatot, stb.) A lakosság a magáénak érzi-e a rendezvényt?
- Vannak-e különleges helyszínek, kihasználja-e a természeti és épített adottságokat, történelmi emlékeket? (Jellegzetes közterek, kastély, templom, kolostor, zsinagóga, vár, gyár, falumúzeum, pince, hombár, barlang, folyó, sziget, hidak, hajók, kiránduló helyek, dombok, völgyek, stb.)
- Van-e tematikai összefüggés a rendezvény programja, tartalmi elemei és befogadó helyszínei között?
- Mennyire törekszik a rendezvény arra, hogy a látogatókat illetve a produkciókat kimozdítsa a környező településekre, nevezetességekhez, emlékhelyekhez?
- Mennyiben kooperál a környező településekkel a programok, föllépők kitelepülése érdekében?
- Mennyire környezetbarát az esemény? (Szelektív hulladékgyűjtés, lebomló csomagoló anyagok, szemét összeszedés ösztönzése, visszaparkosítás, energiatakarékos gépek használata, veszélyes anyagok kerülése, kerékpárkölcsönzés, stb.)

5. Következtetések: összefoglalni az elemzett rendezvényről összegyűjtött információkat; milyen erős pontjai vannak a rendezvénynek, miben kiemelkedő, milyen hiányosságokat, gyenge pontokat lehet felfedezni, amelyek változtatásra, átalakításra szorulnak. Esetleges javaslatok bemutatása.

5. Egy szervezet kommunikációs és PR tevékenységének bemutatása és elemzése

Az esettanulmány célja, hogy az alábbi modell szempontjait figyelembe véve bemutassa egy szervezet (vállalkozás, intézmény, civil egyesület) teljes kommunikációs tevékenységét.

A PR két nagy szakterületre oszlik, a szervezeten belüli és kívüli kapcsolatok ápolására, szervezésére valamint a szervezet image-ének fejlesztésére, ápolására. Megkülönböztetünk belső PR tevékenységeket és külső PR tevékenységeket.

A belső PR tevékenységhez tartozik: Menedzsmentkommunikáció (a vezetők kommunikációs szerepeinek szakmai segítése, támogatása, vezető személyes image-ének alakítása), szervezeti egységek közötti kommunikáció (hatékony belső információáramlás), alkalmazottak tájékoztatása (belső, dolgozói tájékoztatás), személyes kapcsolatok (egyének közötti kapcsolatok – formálisak és informálisak), menedzsment tanácsadás (különböző döntések kommunikációs kihatásait mérlegeli a PR szakember, véleményezi a döntést), munkaerő toborzás (álláshirdetések, fogadó dossziék információs tartalma).

A külső PR-hez az alábbi tevékenységeket soroljuk: Szervezeti PR (szervezet hírnevének tudatos építése), marketing PR, (a termék, szolgáltatás image), szakmai kapcsolatok (a szervezet szakterületéhez kapcsolódó tudományos, oktatási, szakmai és érdekképviseleti szervezetekkel való kapcsolatfejlesztés szervezése), médiakapcsolatok (szerkesztőségi kapcsolatok, újságírói kapcsolatok, szervezett publicitás-hírértékűvé formált üzenetek tervezett terjesztése), public affairs – kormányzati és közösségi kapcsolatok (a jogalkotó, a kormány, a kormányzati szervek, érdekképviseletek és szervezet közötti információcsere szervezése), pénzügyi kapcsolatok, támogatás – szponzorálás és mecenatúra, issue menedzsment (közérdekű ügyek kezelése) – a társadalom egészét vagy egy részét foglalkoztató, a szervezetet potenciálisan érintő kérdések kezelése, ágazati kapcsolatok – a partnerekkel, versenytársakkal történő kapcsolatok tudatos ápolása, kisebbségi kapcsolatok – a társadalomban, sajátos helyzetük alapján elkülönülő kisebbségi csoportokkal kapcsolatos kommunikáció szervezése.

Az esettanulmány javasolt szerkezete:

1. Bevezető:
   - A téma megjelölése (miről szól az esettanulmány)
   - A kiválasztott szervezet bemutatása (szervezet története, tevékenységi köre, hol található, mivel foglalkozik, mekkora, hány alkalmazottat foglalkoztat, milyen termékei/szolgáltatásai vannak, kik a legfontosabb ügyfelei, partnerei, célcsoportjai)
   - A szervezet filozófiájának, missziójának és víziójának ismertetése
2. Az alkalmazott módszer bemutatása:
   - Mikor és hogyan készült az információgyűjtés
   - Előzetes tájékozódás, dokumentumanyagok
   - Megvizsgált és elemzett kiadványok, sajtóanyagok, promóciós tárgyak, vizuális anyagok
   - Audiovizuális és online felületek
   - Megfigyelés
   - Interjú vagy beszélgetés a szervezet vezetőivel, kommunikációs felelősével, alkalmazottakkal
3. Elemzés:
   - A szervezet PR tevékenységének bemutatása (egyáltalán van-e tudatos kommunikáció és PR tevékenység)
   - Külső PR: milyen eszközöket használnak, milyen kommunikációs csatornákat vesznek igénybe (hagyományos és rendhagyó csatornák), sajtókapcsolatok, más szervezetekkel való kapcsolattartás formái, rendezvények szervezése, illetve azokon való részvétel, támogatási és CSR gyakorlat, a termékek és szolgáltatások eladását célzó reklámok és kommunikációs gyakorlat ismertetése.
   - Belső PR: szervezeti kultúra (írott és íratlan szabályok, normák, értékek, elvárások, szokások, ünnepek), belső kommunikációs csatornák és gyakorlat, hierarchia, stb.
   - Arculati elemek bemutatása: formai és tartalmi elemek. Tartalmi oldal: mindazon tényezők összessége, amelyekkel a szervezet meghatározza viszonyát a környezethez. Formai oldal: vizuálisan azonosító, másoktól fizikailag megkülönböztető megjelenést, látványt biztosító tényezőket értjük:

- embléma
- logótípia
- színvilág
- betűtípus, tipográfia
- grafikai motívumrendszert
- termék formai kialakítása
- szlogen formai kialakítása
- zenei azonosítók
- egyéb azonosítók (épületek, berendezés, egyenruha, stb.).

- A szervezet által kiadott PR, reklám anyagok elemzése valamint a szervezettel kapcsolatos megjelent anyagok megvizsgálása, bemutatása (pl. újságcikkek, internetes vonatkozások), arculati elemek és honlap elemzés.

4. Következtetések: összefoglalni az elemzett szervezet PR-járól megszerzett információkat. Mi az, amit jól csinál, amit akár más szervezet is átvehetne, és mi az, amire jobban oda kellene figyelnie és változtatni kellene? Esetleges javaslatok bemutatása.

6. Szimbolikus tartalmú lokális ünnepi esemény elemzése, a település életében betöltött szerepe

7. Szimbolikus hely (emlékhely, szobor, stb.) létrehozása, működése, a település életében betöltött szerepe

Az alábbi útmutató mindkét témához használható a témák által igényelt adaptációval.

Az esettanulmány célja az, hogy a javasolt leírási modell szempontjait felhasználva bemutasson olyan eseményeket, szimbolikus helyeket, amelyek egy település életében fontosak, erősítik a helyi közösségi tudatot, a helyi identitást.
Az ilyen helyi események általában valamilyen szimbolikus hely, emlékhely köré szerveződnek. Amikor hosszabb ünnepi eseményről van szó (pl. falunap, búcsú), akkor az egésznapos ünnep keretében rendszerint van olyan kiemelt mozzanat, amely a helyi közösség számára fontos szimbolikus helyen történik

- Szobor, emlékhely, kopjafa, emléktábla, nevet jelölő tábla, stb. állítása/ felavatása
- Nemzeti vagy helyi ünnep szervezése a szimbolikus elem mellett
- Falunap, búcsú kiemelt fontosságú részének elemzése.

Amennyiben az esettanulmány készítőjének nem áll, illetve korábban sem állt módjában, hogy részt vegyen ilyen eseményen, akkor a bemutatást elvégezheti dokumentálódás, a résztvevők körében végzett anyaggyűjtés (információgyűjtés, interjú, stb.) alapján.

Az esettanulmány javasolt szerkezete

1. Bevezető:
   - téma megjelölése (miről szól az esettanulmány)
   - helyszín pontos megjelölése, rövid bemutatása
   - az esemény időpontja, időtartama; ismétlődő vagy egyszeri
   - az elemzésre kiválasztott hely bemutatása és emlékmű rövid bemutatása (vagy: szobor, emlékhely, kopjafa, emléktábla, nevet jelölő tábla, kereszt...)

- az emlékhelyen szerveződő ünnep megnevezése
- résztvevők.

2. Az alkalmazott módszer rövid bemutatása
    - előzetes tájékozódás, dokumentumanyagok, kapcsolódó kiadványok, sajtóanyagok, szórólapok, vizuális anyagok
    - megfigyelés (esetleg résztvevő megfigyelés)
    - interjú vagy beszélgetés szervezővel, résztvevővel (nem kötelező, de ha van, hasznos lehet.), ez lehet utólagos is, ha az esemény korábban már lezajlott, vagy a következőkben kerül sor rá.

3. Elemzés:
    - az elemzésre kiválasztott emlékhely részletesebb bemutatása: hol található, mikor állították, rövid leírása (hogy néz ki), kik állították (ha ismert), MILYEN ESEMÉNYEKET SZERVEZNEK AZ EMLÉKHELYEN!!!
    - az ünnep megszervezésének módja: kik végzik, hogyan, mikor… ki, mivel járul hozzá, van-e előzetes felkészülés
    - az ünnepi esemény menetének bemutató jellegű leírása (lépésenként mikor, mi történik)
    - b. az ünnepi esemény tartalmi elemzése:
        - az ünnepi tér használata – ide jöhet rajz, fotó
        - az ünnepi idő tagolódása (melyik rész mennyi ideig tart, melyik mennyire fontos, hangsúlyos)
        - az ünnepi esemény hivatalos szereplői (politikai, közéleti szereplők, helyi hivatalosságok: önkormányzat, iskola, egyház, egyesületek, vendég hivatalosságok)
        - az esemény helyi résztvevői: általában kik vesznek részt, létszám, aktivitás-passzivitás
        - milyen szimbólumokat használnak (nemzeti szimbólumok: zászló, népviselet..., a beszédekben elhangzó szimbolikus ki-jelentések: szabadság, magyarság, közösség, összetartás...)
        - a nemzeti identitás kifejeződése (jelképek, szövegben, öltözet, stb.)

    - a helyi identitás kifejeződése (szövegben, személyek, program, stb.)
- a kiválaszott helyszínen a hétköznapokban zajlik-e valami más tevékenység: gondozzák-e a helybeliek, turisták megnézik-e...
- van-e az eseményről médiaanyag helyben vagy a térségben?

4. Összefoglalás:
    - Mit tudunk mondani arról, hogy ennek az ünnepi eseménynek milyen szerepe van a helyi közösség megerősítésében, a helyi identitás alakulásában.
    - Mit beszélnek róla utólag a helyiek? Meg vannak-e elégedve az ünneppel?

MEGJEGYZÉS

- Lehetőleg olyan helyszínt, eseményt célszerű választani amelyet az esettanulmány készítője jól ismer, amelyről rendelkezik tapasztalatokkal, saját megfigyelésekkel.

8. Helyi identitás elemzése egy településen

Az útmutató alapján el lehet készíteni egy adott település kapcsán a lokális identitásépítéssel kapcsolatos két évtizedes történések számbavételét és leíró jellegű bemutatását. Fontos a helyszíni terepmunka, a személyes tapasztalat. A leírás nem lehet formális.

Az alábbiakban bemutatjuk az alkalmazható szempontokat. Ezek arra jók, hogy támogassák a lokális identitásépítéssel kapcsolatos események és elemek azonosítását, bemutatását.

LEÍRÁSI SZEMPONTOK (ezek egyben a tanulmány fejezetei is lehetnek).

A helyi adottságok függvényében a szerkezet is módosítható, a listák szintén… Nem kell feltétlenül egyformaságra törekedni. Nagyon fontos: ne csak gépies számbavételt készítsünk, hanem kutatóként mérlegeljük is azt, hogy egy-egy elem hogyan, milyen módon épül bele a lokális identitásba. Ezt a helyiek sokszor nem tudják, mert ők mindezt „természetesnek" tekintik.

1. Rövid előtörténet, a kiinduló helyzet 1990-ben.

2. Milyen fizikailag is rögzíthető változások történtek a település terében, amelyek a lokális identitás visszaállításával vagy megerősítésével kapcsolatba hozhatók? *(Ismertető jelleggel leírjuk ezeket. A többi bemutató fejezetnél is ezt kell tenni.)*

- Tér átrendezés
- Épület, emlékház
- Új térelemek (szobrok, székely kapu, stb.)
- Táblák, feliratok (bent, faluhatár…)

3. Milyen események szerveződtek (alkalmiak vagy rendszeresek), amelyek a lokális identitással kapcsolatba hozhatók?

- Falunapok
- Megemlékezések
- Avatások
- Ünnepek

Fontos lenne az eseményeket vagy a rendszeresen ismétlődő esemény típusokat röviden jellemezni: tárgya, mérete, időpontja, stb. Mindig helyi és kutatói szemszögből mérlegelni kell, hogy milyen értelemben része a lokális identitás építésének. Fontos lehet fotó, újságcikk is.

4. Fontosabb lokális folyamatok, amelyek kapcsolatban vannak a lokális identitás visszaállításával vagy építésével

    - Önálló községgé válás
    - Egyéb elkülönböződési folyamat
    - Speciális identitás kialakítására való törekvés.

5. A fontosabb „aktorok", amelyek kezdeményezik, vagy szervezik az eseményeket, a folyamatokat. Ezek lehetnek magánszemélyek, intézmények, helyi egyesületek, stb. Sőt, külső szereplő is lehet.

6. A lokális identitás kifejezésével kapcsolatos fontosabb termékek és azok jellemzése

    - Könyv, monográfia,
    - Térkép
    - Falinaptár
    - Hírlevél, újság
    - Tárgyak (hordozóelemek)

7. Ezen belül külön téma a WEB oldal (ebből több is lehet) – ezt részletesebben is be lehet mutatni annak alapján, hogy milyen infókat, képeket, stb. tartalmaz, amelyek a lokális identitással kapcsolatban vannak.

8. Potencialitások, tartalékok – erről külön tájékoztató anyag készül.

9. Lokális diskurzus – rövid, tájékozódó jellegű beszélgetéseket kell majd kezdeményezni közösen kialakított interjúvázlat alapján. Nem kötött

tartalmú interjú, nem kérdőívszerű kikérdezés, csak „beszélgetés”: milyennek találják a helyben lakók mondjuk a „madéfalviságot”, eléggé ki van ez fejezve, mivel lehetne még jobban kiemelni, ismertté tenni?

10. Kisebb esetelemzés: lehet egy vagy több, terjedelme 1-3 oldal. Célja: egy-egy elem, esemény létrejöttének bemutatása. (Már az analitikus bemutatás is nagyon hasznos: hogyan született az ötlet, ki volt a kezdeményező, hogyan jutott el a folyamat a termékig, miben áll a termék szerep…). Célszerű olyan elemet vagy eseményt választani, amely a leginkább fontos a lokális identitás építése szempontjából, vagy amelyek a legjobban bemutatja a településre jellemző identitásépítési modellt.

11. Összefoglaló – Értelmezési kísérlet az esettanulmány végén (ezt majd tudjuk tisztázni a leírások elkészítése után):

    - Melyek a jellemző vonások
    - Van-e összefüggés a település tágabb értelemben felfogott versenyképessége és az identitásépítés között
    - Milyen potencialitások vannak még
    - A tanulmányban nem a lokális identitás szerkezetet elemezzük, hanem csak az építési eljárásokat, az elemeket. De itt, az összefoglalóban lehet megállapításokat tenni az adott lokális identitásszerkezet egészéről is.

12. Vizuális dokumentáció (fotók, szkennelhető anyagok) – illusztratív jelleggel.